

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Hana Benešová

Záchranné mechanismy k řešení dluhové krize v eurozóně

Diplomová práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Záchrané mechanismy k řešení dluhové krize v eurozóně vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

Touto cestou bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. PhDr. Robertu Zbiralovi, Ph.D. za odborné vedení a velmi cenné připomínky při zpracování této práce.

Veliké díky patří i celé mé rodině, za podporu a značnou trpělivost při psaní této diplomové práce.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	6
SEZNAM TABULEK/GRAFŮ	7
1. ÚVOD	8
1.1 Cíle práce	9
1.2 Metodologie	10
1.3 Členění práce	11
1.4 Analýza použitých zdrojů.....	12
2. FINANČNÍ KRIZE	14
2.1 Příčiny dluhové krize	16
3. NÁSTROJE K POSÍLENÍ KOORDINACE EKONOMICKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ	20
4. SITUACE PŘED VZNIKEM PRVNÍCH ZÁCHRANNÝCH MECHANISMŮ – PLÁN EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ OBNOVY	26
4.1 Důsledky fiskálních stimulů	26
4.2 První záchranný úvěr – dvoustranné úvěry Řecku	28
5. DOČASNÉ ZÁCHRANNÉ MECHANISMY - EFSM A EFSF	31
5.1 Evropský mechanismus finanční stabilizace (EFSM).....	31
5.1.1 Postup pomoci v rámci EFSM	32
5.2 Evropský nástroj finanční stability (EFSF)	34
5.3 Právní základ dočasných záchranných mechanismů	38
5.3.1 Pravidlo No-Bail-Out.....	39
5.4 Vypořádání se s dočasnými záchrannými mechanismy na úrovni národních států - Rozhodnutí německého ústavního soudu	40
5.5 Změna primárního práva vedoucí k pevnému právnímu základu ESM- rozhodnutí o zavedení stálého krizového mechanismu.....	41
5.6 Problémy s ratifikací Smlouvy o zřízení ESM	42
5.7 Případ Pringle	44

6. EVROPSKÝ STABILIZAČNÍ MECHANISMUS.....	49
6.1. Úvěrová kapacita ESM.....	50
6.2. Financování ESM	52
6.3. Orgány ESM a hlasování	53
6.4. Poskytnutí pomoci	55
7. APLIKACE ZÁCHRANNÝCH MECHANISMŮ	58
7.1. Irsko	58
7.2. Portugalsko.....	60
7.3. Řecko.....	63
7.4. Zhodnocení zkoumaných zemí.....	66
8. ZÁVĚR	68
ABSTRAKT	72
BIBLIOGRAFIE.....	73

Seznam zkratk

ECB	Evropská centrální banka
ECOFIN	Rada ministrů hospodářství a financí
EFSF	Evropský nástroj finanční stability
EFSM	Evropský mechanismus finanční stabilizace
EMU	Evropská měnová unie
EP	Evropský Parlament
ER	Evropská Rada
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESM	Evropský stabilizační mechanismus
HDP	Hrubý domácí produkt
MMF	Mezinárodní měnový fond
SEU	Smlouva o Evropské Unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské Unie

Seznam tabulek/grafů

Tabulka č. 1: Deficity/přebytky rozpočtů jednotlivých členských států EU v letech 2006-2013 (v % k HDP)

Tabulka č. 2: Přehled podílů na upsaném kapitálu ESM dle klíče pro kapitál ECB

Tabulka č. 3: Výběr ekonomických ukazatelů Irska v krátkém období

Tabulka č. 4: Portugalský vládní dluh (% HDP)

Tabulka č. 5: Řecký schodek veřejných financí a veřejný dluh v letech 2006 – 2013 (v % HDP)

Graf č. 1: Splacený kapitál největších mezinárodních finančních institucí (v miliardách Eur)

Graf č. 2: Vývoj růstu HDP Irska a EU v letech 2003-2014

Graf č. 3: Vývoj úrokových sazeb dlouhodobých státních dluhopisů vybraných zemí eurozóny v letech 2007 - 2014

Graf č. 4: Vývoj růstu HDP Portugalska a EU v letech 2003 - 2014

Graf č. 5: Výnosy z dlouhodobých státních dluhopisů Řecka v krátkém období (3/2014-3/2015)

1. Úvod

Téma dotýkající se dluhové krize eurozóny je v posledních letech stále diskutované a zejména v současné době, kdy se opět řeší problematická situace Řecka, které jak známo, bylo nejvíce zasaženou zemí. Vedle probíhající „krize“ na Ukrajině, tak patří mezi nejvíce diskutovaná témata na všech úrovních EU.

Evropská měnová unie je bezesporu jedním z nejambicióznějších projektů evropské integrace. Na kterékoli přednášce o měnové unii se dozvíme, že pro její úspěšné fungování je nutné, aby členské státy dosáhly určitého stupně nominální i reálné konvergence. Při vytváření HMU se kladl důraz na zajištění silné měny, prostřednictvím co největšího počtu členů používajících jednotnou měnu a očekávalo se, že případné nerovnováhy mezi členskými státy eurozóny se postupně odstraní až v době jejího fungování, k čemuž bohužel nedošlo. Stupeň integrace měnové a hospodářské politiky byl od samého počátku HMU předmětem mnoha diskuzí.¹ Právě ponechání hospodářské politiky v rukách členských států s možností pouhé mezivládní koordinace bylo často kritizováno. Až teprve dluhová krize eurozóny obnažila po delší dobu skryté a hlavně neřešené nerovnováhy mezi členskými zeměmi eurozóny.

Celosvětová finanční krize a hospodářský útlum, se kterými se svět začal potýkat v roce 2008, značným způsobem poškodili finanční stabilitu a hospodářský růst a tím vyvolali podstatný nárůst schodků i zadlužení členských států EU. Finanční krizí se dostalo do problémové situace hned několik členských států EU, touto problémovou situací máme na mysli zejména, značné zhoršení podmínek pro získávání půjček na finančních trzích a následný problém s platební schopností.

V důsledku hluboké dluhové krize prošla zejména hospodářská a měnová unie procesem transformace, spočívající ve vytvoření řady nástrojů. Některé z nich nejsou přímou součástí Smluv EU, ale jsou výsledkem politických diskuzí a založeny na základě mezinárodního práva. Jedná se zejména o Pakt euro plus a Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě hospodářské a měnové unie (Fiskální úmluva). Právě Fiskální úmluva zavedla rozpočtovou spoluzodpovědnost členských států eurozóny, která vede k vyšší úrovni politické integrace. Řada nástrojů k posílení správy ekonomických záležitostí byla též přijímána prostřednictvím sekundárního práva.

EU se dala cestou posilování správy ekonomických záležitostí a v krajním případě poskytováním finanční pomoci postiženým státům. Finanční pomoc a posílení správy ekonomických záležitostí je možné posuzovat jako dva nové pilíře hospodářské a měnové unie,

---

¹ K porovnání: SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010. 291 s. Ediční řada Monografie; sv. 31. Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010. 291 s. Ediční řada Monografie; sv. 31.

kteří jsou reakcí členských států EU na dluhovou krizi. Pro poskytování finanční pomoci byly vytvořeny záchranné mechanismy, s hlavním cílem zachování finanční stability eurozóny, která byla probíhající krizí ohrožena.

Toto téma je řazeno mezi velmi aktuální, což je značnou předností této práce, neboť finanční krize není stále zcela zažehnána a stále patří mezi pravidelně diskutované problémy eurozóny. Práce hodnotí provedené změny v rámci reakce EU na krizi a zřízené záchranné mechanismy včetně zhodnocení jejich aplikace.

1.1 Cíle práce

Cílem této práce je deskripce a analýza přijatých nástrojů reagujících na dluhovou krizi eurozóny, zejména nástrojů, jež byly vytvořeny s cílem odvrátit akutní hrozby a zachovat stabilitu eurozóny. Hlavním přínosem práce by mělo být zhodnocení, zda v důsledku finanční krize došlo k prohloubení integrace členských států EU. Dalším neméně významným cílem práce je na základě výsledků ekonomických ukazatelů posoudit, zdali pomoc poskytnutá nejvíce ohroženým státům přinesla očekávané zlepšení tíživé situace. Pro provedení tohoto zhodnocení, byly vybrány dva členské státy eurozóny, které již ukončily záchranný program poskytovaný ze záchranných fondů EU. V práci bude také rozebrána aktuální situace Řecka, která v současné době opět patří mezi hlavní body jednání na zasedáních institucí EU a euroskupiny.

Mezi další cíl práce patří i popis nejvýznamnějších problémů, které při tvorbě mechanismů vyvstaly a to slučitelností záchranných mechanismů s no-bail-out klauzulí, jelikož tato otázka po dlouhou dobu vyvolávala rozporné výklady práva EU a mezi odborníky tak nepanovala shoda ohledně legality poskytování finanční pomoci členským státům. Tato problematika byla řešena i na úrovni členských států, což přispělo k následné revizi zřizovací smlouvy. V práci je dán prostor i pro klíčový rozsudek ESD, ve věci Pringle, jelikož tímto rozsudkem se ESD jednoznačně postavil za oprávněnost Evropského stabilizačního mechanismu a dal tak prostor pro další možný posun hlubšího propojení v ekonomické oblasti mezi členskými státy.

Samozřejmě bylo přijato mnoho opatření k záchraně krizové situace v eurozóně ze strany ECB, avšak k podrobnému zkoumání jednotlivých opatření a operací prováděných ECB není v této diplomové práci prostor a pouhý výčet těchto opatření by nepřinesl žádnou přidanou hodnotu této práci. Stejně tak vznik bankovní unie a evropský bankovní dohled není předmětem řešení této diplomové práce. Pro úplnost, diplomová práce se bude zabývat záchrannými mechanismy ve smyslu výše uvedeném, tedy zejména nástroji sloužícími k samotné finanční pomoci členským státům eurozóny.

1.2 Metodologie

V diplomové práci bude využívána metoda deskripce a analýzy. Metoda deskripce prostupuje celou prací, zejména v kapitolách představující jednotlivé záchranné mechanismy. Stejně tak metoda analýzy je patrná téměř ve všech kapitolách této práce, především v závěrečných pasážích kapitol, kde je zhodnocen popsáný problém. V kapitole zabývající se aplikací záchranných mechanismů je využita metoda kvalitativní analýzy ekonomických ukazatelů zkoumaných zemí, dostupných v databázi statistického úřadu EU, Eurostatu.

Vymezení textu diplomové práce z hlediska geografického a časového je jednoznačné. Práce se zabývá přijatými opatřeními EU v kontextu finanční krize, z čehož vyplývá její časové ohraničení od roku 2008 do současnosti. Geografické pak územím EU.

Výsledkem práce by mělo být ověření následujících hypotéz:

- 1. Finanční krize přispěla k prohloubení integrace členských států EU.**
- 2. Aktivací záchranných mechanismů došlo ke zlepšení hospodářské situace přijímajícího státu.**

Obě hypotézy jsou koncipovány jako domněnky, které budou touto prací potvrzeny či vyvráceny. První hypotéza je zaměřena na zkoumání míry koordinace členských států a institucí EU, v rámci nástrojů přijatých k řešení krize. Především tedy na možné posílení nadnárodního prvku nad mezivládním. Výzkumné otázky jsou stanoveny následovně:

Týkaly se přijaté nástroje k řešení krize pouze členských zemí eurozóny?

Došlo k přenosu nových kompetencí v souvislosti s finanční krizí na orgány EU?

Druhá hypotéza se zaměřuje na samotné vyhodnocení úspěšnosti záchranných mechanismů, prostřednictvím hospodářských výsledků členských států. Zkoumání této hypotézy bude podpořeno následujícími otázkami:

Navrátila se důvěra investorů k zemím, kterým byla poskytnuta pomoc ze záchranných mechanismů?

Přinesla drastická úsporná opatření růst HDP v nejvíce postiženém Řecku?

1.3 Členění práce

Úvodní kapitola diplomové práce se zabývá samotnou finanční krizí, zejména pak dopadem na EU. Poté je v práci uvedeno několik možných příčin vedoucích ke krizi, zejména v kontextu samotného fungování HMU. A právě krizí prohloubené nedostatky HMU vedou ke snaze institucí EU (zejména tedy Komise) k nápravě, zajištěním lepší koordinace správy ekonomických záležitostí členských států.

Druhá kapitola zachycuje reakci institucí na postupující krizi, kdy byly přijaty nástroje, mající za cíl posílit správu ekonomických záležitostí v EU. Jsou zde popsány a následně hodnoceny jednotlivé nástroje směřující k důslednějšímu provádění hospodářské politiky na úrovni členských států. Tento přístup institucí EU k posilování mechanismů pro správu ekonomických záležitostí nelze úplně oddělit od vytvořených záchranných mechanismů, spočívající ve finanční pomoci, s cílem odvrátit akutní hrozby a zachovat stabilitu eurozóny. Oba přístupy jsou velmi úzce propojeny a bez dodržování podmínek stanovených v jednotlivých aktech přijatých v rámci onoho druhého přístupu by finanční pomoc byla stále se opakující nutností.

Třetí kapitola se zabývá analyzováním situace vedoucí k prvnímu poskytnutí záchranného úvěru členské zemi eurozóny a posléze i samotnou půjčkou. Zkoumání jednotlivých nástrojů pomoci je v diplomové práci chronologicky seřazeno, tak jak jednotlivé nástroje finanční pomoci vznikaly. Postupně vznikly čtyři záchranné mechanismy finanční pomoci, poskytnutí první půjčky Řecku na základě úvěrové smlouvy, Evropský mechanismus finanční stabilizace (EFSM), Evropský nástroj finanční stability (EFSF) a Evropský stabilizační mechanismus (ESM).

Následující kapitola tedy popisuje vznik dočasných záchranných mechanismů EFSM a EFSF. Jednotlivé mechanismy jsou rozebrány a analyzovány a to s ohledem na způsob poskytování pomoci a jejich právní základ. Podkapitoly se zabývají otázkou, zda vytvořením záchranných mechanismů došlo k porušení no-bail-out principu, zavedeném do primárního práva Maastrichtskou smlouvou. Na tuto problematiku bylo mnoho rozporuplných názorů i z řad odborníků (Merino, Ruffer). Otázkou porušení primárního práva ve výše uvedeném smyslu se zabýval i německý ústavní soud. Právě tato nejednotnost nakonec vyústila v rozhodnutí o změnu Smlouvy o fungování EU, aby byl dán pevný právní základ pro stálý záchranný mechanismus.

Pátá kapitola podrobně rozebírá stálý mechanismus ESM. Podrobným rozborem dojdeme k posouzení míry vlivu institucí EU na možnost poskytnutí pomoci, vliv na vyjednávání ekonomických podmínek podmiňující poskytnutí pomoci, což společně s analýzou dočasných záchranných mechanismů přinese odpovědi na vyřčené otázky.

Šestá kapitola hodnotí aplikaci záchranných mechanismů. Ke zhodnocení byly vybrány dvě členské země eurozóny, které již ukončily záchranný program pomoci od EU a MMF. Jedna podkapitola je též věnována problematice situaci Řecka s jeho následným hodnocením. Jednotlivé podkapitoly hodnotí situaci vybraných zemí, včetně krátkého zhodnocení příčin vedoucích k dramatické situaci, která měla za následek nutnost požádat o finanční pomoc ze záchranných fondů. Následným porovnáním ekonomických ukazatelů a zpráv Komise by mělo dojít k potvrzení či vyvrácení druhé hypotézy stanovené v této diplomové práci.

1.4 Analýza použitých zdrojů

Téma diplomové práce záchranné mechanismy k řešení dluhové krize v eurozóně je součástí problematiky HMU, která je již důkladně zpracována ve značném množství učebnic práva EU a jiných odborných publikací. Pro oživení si celkové problematiky jsou jistě velmi přínosná díla Zdeňka Sychry či Michala Tomáška.

Ke vzniku finanční krize bylo také napsáno nepřeberné množství článků a již i knih, kde se autoři zabývají příčinami krize i následnými důsledky, za všechny zmiňme publikaci Stanislavy Janáčkové. Naopak vysvětlení proč ke krizi vůbec došlo, se srozumitelně pokusil vysvětlit Paul R. Krugman. K tématu finanční krize se koná i mnoho seminářů, velmi přínosná byla i účast na seminářích volitelného předmětu „Globální finanční krize“ na Filozofické fakultě. Co se týká zpracování tématu z hlediska reakcí EU na vzniklou situaci a následného prohlubování správy ekonomických záležitostí lze nalézt mnoho odborných článků a analýz, zejména článků v *Common Market Law Review*. Řada odborných článků zpracovává jednotlivé nástroje vedoucí k posílení správy ekonomických záležitostí, příkladmo práce Sergia De la Parra se zabývá poměrně podrobným hodnocením two packu. Toto téma zpracovalo i ministerstvo financí ČR, které vydalo informační studii, kde poměrně ve stručnosti reflektuje na reformu správy ekonomických záležitostí v EU.

K oblasti týkající se samotných záchranných mechanismů je k nalezení pouze malý vzorek článků v českém jazyce. Toto téma je zpracováno obsáhleji pouze cizojazyčnými články a i řadou analýz, které byly při psaní této diplomové práce využity. Zejména otázka porušení no bail out klauzule, je v práci rozebrána za pomoci odborných článků od Alberta Meriniho, Matthiase Rufferta, Bruna De Witta. Této oblasti se také věnuje vynikající článek Gianniho Lo Schiavo, který podává srozumitelný komentář k průlomovému rozhodnutí ESD ve věci Pringle.

V kapitole týkající se aplikací záchranných mechanismů bylo čerpáno zejména ze studií finančních institucí, working paperů, hospodářských novin, finančních webů a závěrečných či

hodnotících zpráv institucí EU. Veškerá data spojená s ekonomickým výhledem či historických dat sledovaných zemí, byla čerpána z Eurostatu.

Velmi důležité jsou pro tuto práci též primární zdroje, zejména prameny práva EU, a to primární i sekundární. Zejména nařízení a směrnice přijaté v oblasti fiskální politiky v reakci na probíhající krizi. Dále bylo využíváno i webových stránek institucí EU a oficiálních stránek ESM.

2. Finanční krize

Hlavním spouštěčem evropské dluhové krize, byla jednoznačně světová finanční krize. Světová finanční krize propukla v létě roku 2007 a v letech 2008 a 2009, vedla k nejsilnějšímu náporu na hospodářství průmyslových zemí od Velké hospodářské krize 30. let minulého století. K příčinám této krize jsou přičítány dlouhodobé nerovnováhy a tzv. bubliny na finančních trzích a následné zhroucení hypotéčního trhu v USA.

Krize se velmi rychle začala šířit, a to jak napříč státy tak i kontinenty, a to zejména díky silnému propojení finančních trhů. Přesto, že je vznik světové krize velice zajímavý a jen analýza vzniku a příčin krize světové, by mohla být samostatným tématem jiné práce, nepovažujeme za nutné se v rámci zvoleného tématu zabývat vznikem a průběhem světové finanční krize. Cílem této kapitoly je pouze nastínit situace krizového období eurozóny.

V roce 2008 docházelo k bankrotům řady bank, což mělo vliv i na západoevropské banky. Celosvětová panika měla na finančních trzích neblahý vliv na úvěrové aktivity finančních institucí, které doslova zmrazila, což v posledním kvartále roku 2008 mělo za následek všeobecný ekonomický útlum. Tato situace vedla k nárůstu počtu setkávání Evropské rady a vůbec k prvnímu samostatnému setkání nejvyšších představitelů členských států eurozóny na podzim roku 2008. K prvnímu summitu eurozóny došlo na základě podnětu Francie za francouzského předsednictví. Reakce ze strany Německa a zástupců Evropského parlamentu byla z počátku spíše negativní, jelikož vyvstaly obavy z možného roztržštění jednoty Evropské unie. Závěr z konaného summitu, jež se týkal podpory poskytování finanční pomoci bankovnímu sektoru ze strany členských států a závazku členských států nadále vzájemně spolupracovat, byl následně Evropskou radou přijat.² Cílem těchto setkání nebylo nic jiného než zajištění lepší koordinace autonomních národních kroků.

V roce 2009 došlo k reálnému poklesu HDP eurozóny o 4,5 %.³ Pokles HDP eurozóny měl samozřejmě i vliv na zhoršení rozpočtové situace států, které pramenilo v klesajících příjmech z vybraných daní a v navyšujících se státních výdajích.

Členské země EU v letech 2008-2011 vydaly na záchranu bank 4,5 bilionu eur, což je cca 37 % ročního HDP EU. Tyto peníze byly uvolněny většinou ze státních fondů a byly k dispozici,

---

² Zasedání Evropské Rady ve dnech 15. a 16. října 2008 v Bruselu: Závěry předsednictví. In: *Rada EU*. Brusel, 2008. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/103455.pdf>

³ EUROSTAT. *Real GDP growth rate - volume*. 2015. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>>

aby se EU vyhnula zhroucení finančního systému, tedy celkovému kolapsu finančního systému. Jednotlivé centrální banky vyčlenily likviditu, aby zmíněnému kolapsu zabránily.⁴

Evropská unie zahájila rozsáhlý program směřující k evropskému oživení, na zachování pracovních míst, podpory ekonomických investic a rovněž udržení sociální úrovně. Podařilo se zachovat hodnotu eura a tento první impuls dokázal eurozónu prozatím ochránit, před důsledky hospodářské krize. Avšak toto úsilí bylo dosti nákladné a velmi rychle se projevilo na deficitních rozpočtech členských států.

Od konce roku 2009 začaly mít nejvíce exponované země eurozóny problémy s financováním svých dluhů, což vedlo k novému vývoji krize, tato fáze byla označována jako krize veřejného zadlužení a nejvíce se projevila v jižním křídle EU. S rostoucím schodkem a prudce se zvyšujícím dluhem, trhy ztratily důvěru ve schopnost některých vlád splácet to, co dluží. Úrokové sazby státních dluhopisů se brzy staly neudržitelné. Protože mnoho dluhopisů vlastnily i jiné evropské země a jejich banky, stal se z toho problém všech členských zemí, což platilo zejména u zemí, jež jako svou měnu používají euro.

Ztráta důvěry vedla banky k omezování půjček pro firmy a domácnosti. Roku 2009 trpělo hospodářství EU nejhorší recesí od svého vzniku. Po krátkém oživení došlo na začátku roku 2012 znovu k mírné recesi. V důsledku toho dosáhla nezaměstnanost v mnoha částech Evropy nebývalé úrovně a přinesla strádání a zvýšení chudoby.

Členství v eurozóně umožňovalo spolehout se na solidaritu ostatních členů. Hospodářství zemí eurozóny jsou totiž tak provázaná, že pokud jedna země prosperuje, přinese to zisk i dalším zemím. Samozřejmě toto platí i naopak, pokud jedna země stagnuje, další budou též trpět. Proto se vedoucí představitelé Evropy rozhodli zintenzivnit společné akce a Evropskou radou bylo na zasedání ve dnech 25. a 26. března 2010 rozhodnuto o vytvoření pracovní skupiny pro správu ekonomických záležitostí, jinak také nazývané jako Task Force. Pracovní skupina je složena ze zástupců všech členských států, převážně z ministrů financí, po jednom zástupci z Evropské Komise, ECB, Euroskupiny a je vedená předsedou pracovní skupiny, kterým v tu dobu byl Herman Van Rompuy.

Pracovní skupinou byla v říjnu 2010 předložena zpráva, která obsahovala doporučení, jež se týkají vysokého stupně vzájemné ekonomické závislosti, zvláště v eurozóně s tím, že odpovědnost za fiskální a hospodářskou politiku zůstává na vnitrostátní úrovni. Doporučení se týkala těchto hlavních oblastí:

- Posílení rozpočtové disciplíny prostřednictvím lepšího Paktu stability a růstu,

---

⁴ IVYSÍLÁNÍ. *Jak řešit bankovní krize?*. 21.6.2013. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/213411000370621/obsah/267211-jak-resit-bankovni-krize/>>

- Rozšíření hospodářského dohledu - zavedení nového mechanismu dohledu
- Hlubší a širší koordinace politik – tzv. evropský semestr,
- Zavedení efektivního mechanismu pro řešení krizí,
- Silnější instituce pro účinnější správu ekonomických záležitostí.⁵

Dluhová krize EU ukázala, že je potřebné sladit koordinaci hospodářské politiky i rozpočtové politiky. Jednotlivými nástroji, jež byly přijaty v rámci posílení správy ekonomických záležitostí, se budeme zabývat v následující kapitole.

2.1 Příčiny dluhové krize

Možné příčiny dluhové krize můžeme spatřovat již při vytváření hospodářské a měnové unie. Základy HMU byly poprvé legislativně ukotveny v Maastrichtské smlouvě a k samotnému vytvoření měnové unie došlo i přes neochotu Německa v roce 1999. Německo nebylo příliš ochotné se vzdát své silné měny a též se obávalo možného přenesení inflace z partnerských zemí, z toho důvodu německá vláda prosazovala nutnost řádného fungování i hospodářské unie. Německu se podařilo prosadit určité charakteristické prvky německé Bundesbanky do ECB, neboť při formování modelu nezávislosti ECB byl právě využit model nezávislosti Bundesbanky. Přesto bohužel k potřebnému sblížení hospodářské a fiskální politiky v členských státech nedošlo, i když se v roce 1997 podařilo přijmout Pakt stability a růstu, kde byly stanovené finanční sankce v případě porušení specifické fiskální a rozpočtové kázně.⁶ Tento Pakt byl navržen německým ministrem financí Theo Waigelem jako prostředek k zajištění zdravých veřejných financí.⁷ Cílem tohoto paktu tedy bylo zajistit, aby členské státy eurozóny dodržovaly rozpočtovou disciplínu i po jejich vstupu do eurozóny. Členské státy eurozóny se sice zavázaly k plnění střednědobých rozpočtových cílů, jež by byly vyrovnané nebo přebytkové, ale páka ve formě možnosti uložení finanční sankce, porušujícímu členskému státu vzhledem k zakotvení způsobu rozhodování o uložení pokuty, pozbyla svého významu. Což bylo potvrzeno při porušení Paktu ze strany Německa a Francie, které nebylo sankcionováno. V rozmezí let 1999 – 2004 bylo rozpočtové pravidlo stanovené Paktem stability a růstu porušeno v 11 případech.⁸ Nízká ochota členů eurozóny k fiskální odpovědnosti a i značná ohleduplnost

⁵ Evropská Rada. Závěrečná zpráva pracovní skupiny, Brusel 21.10.2010. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/117434.pdf

⁶ Poměr schodku veřejných financí a HDP nesmí překročit 3% a poměr veřejného dluhu a HDP nesmí překročit 60%.

⁷ EU4JOURNALISTS. *Hospodářská a měnová unie a euro: Pakt stability a růstu*. 2011. Dostupné z: <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C23/21/index.html>

⁸ BEDNÁŘOVÁ, Pavla. Fiskální pozice zemí eurozóny pod vlivem světové hospodářské krize. *Současná Evropa*, 2011, 1.2011: 17-31. s.22

vůči nedisciplinovanosti ostatních členů, způsobila revizi Paktu stability a růstu v roce 2005, a to určitým změkčením pravidel.⁹

Přistoupením k eurozóně členský stát ztrácí možnost vyrovnat se s ekonomickými výkyvy pomocí vlastní monetární politiky, jelikož tu předává ECB, která není nikterak závislá na rozhodnutích jiných orgánů. Pro dohled a koordinaci společné měny byla v rámci HMU a Eurozóny vytvořena ECB a ESCB. Ovšem mezi instituce, které participují na formulaci hospodářské politiky, patří také Rada EU a Evropská Komise. Jednou z formací Rady EU je Rada ministrů hospodářství a financí (ECOFIN), která se zabývá mimo jiné i koordinací hospodářských politik a dohledem nad rozpočtovými politikami. Rada ECOFIN se schází jednou měsíčně a kromě ministrů hospodářství a financí členských států EU se jí účastní zástupci Evropské komise, ECB a dle potřeby Evropská investiční banka. Den před zasedáním této rady se schází tzv. euroskupina, která se skládá, jak název napovídá, jen z ministrů financí, jejichž měnou je euro.¹⁰

Počáteční fungování měnové unie, lze považovat za velmi klidné období i přesto, že mezi jednotlivými členskými zeměmi eurozóny docházelo k postupnému nárůstu nerovnováh. Je známo, že před přijetím do eurozóny musely země splňovat kritéria, jež byla stanovena v Maastrichtské smlouvě, tzv. maastrichtská konvergenční kritéria.¹¹ Možnost účastnit se EMU, bylo státy vnímáno jako velmi atraktivní záležitost a z toho důvodu některé ze zemí EU v rámci naplnění Maastrichtských konvergenčních kritérií účelně zkreslovaly své výkazy deficitů a veřejných dluhů pomocí tzv. kreativního účetnictví.¹² Což potvrzuje zjištění, že belgickou vládou byly provedeny transakce mezi rozpočtem a penzijními fondy, francouzská vláda rovnou převzala přebytkové penzijní fondy a Řecko přiznalo, že pro přiblížení se stanoveným požadavkům využilo jednorázových a neopakovatelných kroků.¹³

V Belgii, Itálii i Řecku bylo problematické dosáhnout naplnění jednoho z kritérií, a to nepřesáhnutí 60% poměru veřejného dluhu k HDP. Z čehož je patrné, že mezi státy panovaly značné rozdíly, a to již před vznikem samotné eurozóny.

Mezi členskými zeměmi eurozóny tak dále narůstaly strukturální nerovnováhy, projevující se narůstajícími schodky nebo přebytky platební bilance, což bylo zejména z důvodu, jejich

---

⁹ Prodloužení časové lhůty pro nápravná opatření při nadměrném schodku a rozšíření okruhu výjimečných okolností, na které je brán zřetel při rozhodování o proceduře nadměrného schodku.

¹⁰ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada ECOFIN* [online]. 10.5.2005 [cit. 2014-11-06]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/regulace/rada-eu/rada-ecofin>

¹¹ Konvergenční kritéria: 1. Míra inflace nesmí přesáhnout o více než 1,5 % průměrnou roční inflaci tří členských zemí s nejlepšími hodnotami. 2. Nominální úroková míra nesmí přesáhnout o více než 2% průměr tří členských zemí s nejlepšími hodnotami. 3. Úspěšná účast v ERMII alespoň dva roky před vstupem do HMU. 4. Veřejný dluh nesmí přesáhnout 60% HDP. 5. Deficit státního rozpočtu nesmí překročit 3 % HDP

¹² BEDNÁŘOVÁ: Fiskální pozice zemí..., s.23

¹³ Tamtéž s. 23-24

rozdílné míry konkurenceschopnosti. V eurozóně se vytvořily dva bloky států, a to severské země vedené Německem, kde byl růst podporován silnou exportní aktivitou, a na druhé straně byly jižní státy, kde byl růst založen na spotřebě obyvatel, kterou podnítilo právě snížení nákladů financování po přijetí jednotné měny. Právě tyto rozdíly se projevíly v platebních bilancích členských států, v případě severských zemí a Německa v podobě přebytků, zato jižní státy měly výrazně deficity.¹⁴

Výše popsané nevedlo k ničemu jinému, než k nárůstu reálných mezd, čímž trpěla výroba, a vysoká spotřeba jižních zemí výrazně snižovala jejich konkurenceschopnost. Před vznikem jednotné měny by se tato situace dala vyřešit pomocí devalvace národní měny, čímž by se dosáhlo zdražení dovážených výrobků a podpory exportu. Ovšem tento nástroj v rámci eurozóny již neexistuje a tak výše popsané, vede k vyššímu státnímu zadlužení. Jednotná monetární politika, mimo jiné, přinesla jednotnou výši úrokových sazeb, podobnou míru inflace a již zmíněné riziko směnných kurzů mezi státy eurozóny přestalo existovat.

Příčinu vypuknutí krize eurozóny můžeme vidět i v jednotné měně. Již výše bylo naznačeno, že monetární politiku určuje ECB na základě celkového stavu eurozóny, což znamená, že určené úrokové sazby jsou pro státy s rostoucí nezaměstnaností příliš vysoké a na druhou stranu pro státy, kde dochází k rychlému růstu mezd, nízké. Dá se říci, že dluhová krize eurozóny je částečně výsledkem nedostatečného prosazování a dodržování fiskální disciplíny a nedostatečným řešením strukturálních rozdílů mezi různými ekonomikami eurozóny. Navíc je patrné, že finanční problémy jednoho členu eurozóny mají dopad i na ostatní členské státy.

V rámci HMU je jasně patrný určitý asymetrický vztah, a to mezi hospodářskou a monetární politikou. Tuto asymetrii můžeme spatřit zejména v rozdílné míře integrace v rámci politik. Co se týká monetární politiky, je známo, že je nejvíce integrovanou částí HMU a nese prvky nadnárodní spolupráce. V rámci měnové politiky byly na ECB převedeny veškeré pravomoci z národní úrovně. Zatímco fiskální politika zůstává převážně v kompetenci národních států. Podstatou fiskální politiky bylo pouze výše zmíněné opatření, jež mělo zaručit finanční disciplínu členských zemí v rámci jejich národních rozpočtů, což byl fakticky nefunkční model, z výše uvedených důvodů.

V rámci koordinace hospodářské politiky existují i další formy spolupráce, pokoušející se nastavit společné cíle HMU, jako například Evropská Lisabonská strategie, avšak pouhé nastavení cílů nepřináší kýžené ovoce. Bohužel až teprve vzniklá dluhová krize, přiměla představitele EU a představitele národních států k řešení otázky, zda je opravdu možné, aby byly jednotlivé země

---

¹⁴ MONETARY POLICY REPORT. *The EMU and the debt crisis*. 2012, 43-48. Dostupné z: http://www.riksbank.se/Documents/Rapporter/PPR/2012/120216/rap_ppr_120216_ruta1_eng.pdf

samy schopny se ubránit dalším hospodářským šokům, v případě zachování fiskální politiky v rukách národních států a zároveň si dokáží vynahradit ztrátu své monetární politiky včetně ovlivňování směnných kurzů.

Některé názory řadí mezi možné příčiny krize a následně i její negativní průběh, ratingovým agenturám, které poskytují nezávislé názory a přidělují rating pro emitenty dluhopisů či samotným dluhovým nástrojům. Na což reagovala Komise návrhem, který měl vytvořit důkladnější regulační systém procesu vydávání ratingů, zejména zvýšit transparentnost a zajistit účinný proces registrace a následného dohledu. Evropský parlament přijal toto nařízení v dubnu 2009.¹⁵

---

¹⁵ Nařízení EP a Rady č. 1060/2009 ze dne 16. září 2009, o ratingových agenturách. Úř. Věst. L 302, 17.11.2009 s. 1

3. Nástroje k posílení koordinace ekonomických záležitostí

Prozatímní poučení z krize, představuje vize, že EU musí vybudovat užší hospodářskou unii, dobudovat stávající měnovou unii a zajistit udržitelné veřejné finance. Jak jsem již výše zmínila, první reakcí na vznikající krizi bylo intenzivnější střetávání nejvyšších představitelů členských zemí, a to jak ve formě summitů EU-27, tak i EU-17 a jejich diskuze o lepší koordinaci hospodářské a rozpočtové politiky.

Ovšem situace si žádala přijetí nových nástrojů, které budou schopny předejít dalším možným krizím. Byly přijaty nástroje, vedoucí ke koordinaci ekonomických záležitostí, které byly nejprve přijímány v rámci právního základu EU, tedy sekundární legislativou a později došlo i k vytvoření koordinačních nástrojů mimo právní základ EU. Mezi nástroje, jež byly přijaty prvně jmenovanou metodou, řadíme tzv. Evropský semestr, tzv. Six-pack a Two-pack. Následně, Pakt euro plus a Fiskální úmluva, jež byly přijaty na základě konsenzu smluvních stran v rámci mezinárodního práva.

Očekává se, že tyto nové prvky struktury evropské správy ekonomických záležitostí přinesou lepší koordinaci hospodářské politiky, kontrolu a zvýšení konkurenceschopnosti.¹⁶ Komise se ujala revize správy ekonomických záležitostí HMU a pokusila se napravit nedostatky, které se díky této krizi staly nepřekonatelnými, zejména co se týče nedostatečného ekonomického dohledu. V tomto ohledu byla velkým přínosem i silná kooperace s Evropským parlamentem, jelikož ta umožnila rychlou realizaci iniciativ Komise a nutná reformní opatření vstoupila velmi rychle v platnost.

Nejprve byl Evropským parlamentem přijat balíček šesti legislativních aktů tzv. Six-pack, který se skládá z pěti nařízení a jedné směrnice, platných od 13. prosince 2011 pro celou EU. Jmenovitě se jedná o tyto legislativní akty:

- Novela nařízení EP a Rady č. 1466/97 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik,
- Novela nařízení č. 1467/97 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku,
- Nařízení EP a Rady o účinném vynucení rozpočtového dohledu v eurozóně,
- Směrnice Rady o požadavcích na rozpočtové rámce členských států,
- Nařízení EP a Rady o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy,

---

¹⁶ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální dopady nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí ze dne 22.5.2012. C 143/23. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012IE0476&rid=17>>

- Nařízení EP a Rady o donucovacích opatřeních k nápravě nadměrné ekonomické nerovnováhy v eurozóně.¹⁷

Jasným cílem je tedy posílení rámce fiskální politiky členských států EU a vytvořit proces k zabránění makroekonomických nerovnováh, které mohou vzniknout v jednotlivých členských státech.

Prvně jmenované nařízení o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik, zakládá novou koncepci tvorby přísné fiskální politiky, spočívající ve sledování střednědobého cíle, jež vychází z preventivní části Paktu stability a růstu. Členské státy EU mají i v ekonomicky příznivých časech dodržovat přísnou a zodpovědnou fiskální politiku, a tím si vytvářet rezervu pro období recese či krize. Na dodržování přísné fiskální politiky dohlíží Komise.

Novela nařízení o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku, mění právní předpisy, jež upravují tzv. nápravnou část Paktu stability a růstu, kdy by členský stát, jehož veřejný dluh přesáhne 60% HDP, měl nastavit svou politiku tak, aby k jeho snížení docházelo uspokojivým tempem. Nařízení o účinném vynucení rozpočtového dohledu v eurozóně, zřizuje soubor nových postupných finančních sankcí pro členy eurozóny, kteří by se dopustili nedodržení ustanovení v preventivní a nápravné části Paktu stability a růstu.¹⁸ Nařízení stanovilo dva druhy sankcí a tzv. reverzní kvalifikovanou většinu¹⁹, která posílila úlohu Komise tím, že se výrazně znesnadnilo odvrácení přijetí rozhodnutí v Radě.

Ona jediná směrnice přijatá v rámci six-packu upravuje minimální požadavky, aby základní součásti vnitrostátních rozpočtových rámců, zejména účetní, statistické a prognostické postupy, fungovaly v souladu s minimálními evropskými standardy. Cílem směrnice je dosažení transparentnosti a zjednodušení sledování vývoje ve fiskální oblasti a zavedení víceletého fiskálního plánování, aby bylo možné sledování dosažení střednědobých cílů.²⁰

Poslední dvě nařízení přijatá v rámci six-packu jsou zaměřena, na včasné odhalování makroekonomické nerovnováhy v EU a eurozóně a samozřejmě jejich řešení. Zde se opět projevuje rostoucí vliv orgánu EU. V počáteční fázi vliv Komise, která je oprávněna zahájit podrobné přezkumy, pokud posoudí, že dotčený členský stát se ocitá v makroekonomické

---

¹⁷ *Reforma správy ekonomických záležitostí v EU* [online]. Ministerstvo financí České republiky. [cit. 2014-11-17].

Dostupné z: www.mfcr.cz/assets/en/.../Economic-governance-reform-in-the-EU.pdf

¹⁸ EUROPEAN COMMISSION. *Six-pack? Two-pack? Fiscal compact? A short guide to the new EU fiscal governance* [online]. 2013, 26.7.2013 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/governance/2012-03-14_six_pack_en.htm

¹⁹ Doporučení Komise se považuje v Radě za přijaté, pokud kvalifikovaná většina členských států nebude hlasovat proti doporučení Komise. V minulosti byla při rozhodování ohledně sankcí pro členské státy eurozóny navržena Komisí nutná podpora kvalifikované většiny v Radě.

²⁰ SCHUKNECHT, Ludger, a kol. *The stability and Growth Pact Crisis and Reform*. European Central Bank, 2011. ISSN 1725-6534. [cit. 2014-11-21]

nestabilitě, či je jí pouze ohrožen. S členským státem, který trpí výraznou nerovnováhou, která ohrožuje samotné fungování eurozóny je zahájen postup při nadměrném schodku. Takový stát je pak povinný předložit tzv. nápravný akční plán, jehož dostatečnost je prověřována Radou EU. Členský stát, s nímž je zahájena procedura nadměrného schodku je povinen akční plán plnit pod hrozbou udělení sankcí.

Prostřednictvím těchto změn může být využíváno posílených mechanismů Paktu stability a růstu a zároveň omezit benevolentní přístup k členským státům, jež opakovaně porušují daná pravidla. Dle současně nastavených pravidel již členské státy nebudou moci spoléhat na nutnost souhlasu Rady EU s uložením sankce. Lze tedy očekávat, že členské státy, které nedodrží své závazky, budou postiženy sankcemi.

Z výše uvedeného vyplývá, že členské státy jsou v rámci tvorby svých fiskálních politik, byť nepřímo, ovlivňovány ze strany orgánů EU. Samozřejmě v případě zjištění možného ohrožení stability eurozóny jako celku, je členský stát podroben mnohem větším zásahům do jeho vnitrostátního právního rámce.

Později byl v rámci reformy struktury evropské správy ekonomických záležitostí přijat ještě jeden legislativní balíček tzv. two-pack. Jak název napovídá, jednalo se o dva regulativní návrhy, které byly přijaty na základě čl. 136 Smlouvy o fungování EU, jež po dlouhém vyjednávání vstoupily v platnost 30. května 2013. Tyto návrhy byly předloženy Komisí již na podzim roku 2011. Cíl těchto dvou nařízení je totožný s cílem six-packu, tedy zlepšit správu ekonomických záležitostí.²¹ Two-pack představoval zatím poslední revizi Paktu stability a růstu. Avšak tentokrát jde o přísnější rámec pouze pro země eurozóny, zejména pro oblast fiskálního dohledu. Jmenovitě se jedná o tato nařízení:

- Nařízení o posíleném sledování a posuzování návrhu rozpočtových plánů členských států eurozóny,
- Nařízení o posíleném dohledu nad členskými státy eurozóny, které čelí vážným finančním potížím nebo žádají o finanční pomoc.

Prvním nařízením se výrazně zesiluje fiskální dohled, jelikož každý členský stát eurozóny je povinen předat Komisi návrh svého rozpočtového zákona, a to do poloviny října každého kalendářního roku.²² Teprve po vyjádření Komise mohou národní parlamenty hlasovat o svých návrzích státního rozpočtu, a to pouze v případě, pokud Komise k předloženému návrhu nemá žádných připomínek. Současně toto nařízení vyžaduje vytvoření nezávislých institucí, které by monitorovaly návrhy rozpočtů, přímo na národní úrovni.

²¹ Rada Evropské Unie. Tisková zpráva ze dne 4. prosince 2012. [online]. Brusel. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/134037.pdf>

²² Tamtéž s.9

Ze samotného názvu druhého nařízení vyplývá, že se vztahuje jen na státy v potížích, či ty, které přijímají finanční pomoc. Takové státy přecházejí pod zvýšený dohled, spočívající v závazku těchto států, že přijmou veškerá opatření potřebná k nápravě nestability. Nařízením tedy byla ustanovena podmíněnost finanční pomoci tak, aby EU mohla ovlivňovat reformní kroky k napravení vyvstálé situace. Jejichž neplnění bude mít za následek pozastavení plateb ze strukturálních fondů a z Evropského sociálního fondu.²³

Cílem těchto nařízení je vytvořit takový tlak, který by zajistil dodržování fiskální stability členských států eurozóny a v případě členského státu v potížích, mít ho pod dostatečným dohledem. Nicméně, i v těchto nařízeních můžeme vidět, tendenci vzrůstajícího vlivu Komise na národní parlamenty členských států, při tvorbě jejich národních rozpočtů.²⁴

S cílem sledovat provádění cílů EU a případnému předejití nesouladným požadavkům na fiskální politiky ze strany členských států byl navržen Evropský semestr, a to v rámci závěrečné zprávy Task force. Cílem Evropského semestru je sladit rozpočtové a hospodářské politiky členských států s cíli a pravidly dohodnutými na úrovni EU. V tom smyslu Evropský semestr zohledňuje potřebu zajištění zdravých veřejných financí, podporu hospodářského růstu a zabránit nadměrné makroekonomické nerovnováze v EU.²⁵ Evropský semestr je určitým cyklem, jež probíhá v první polovině kalendářního roku, aby výsledné doporučení Komise mohly členské státy zohlednit v přípravě svých státních rozpočtů.²⁶

Z výše uvedeného, jasně vyplývá snaha o větší zapojení se orgánů EU do samotné přípravy státního rozpočtu jednotlivých členských zemí. Evropský semestr dává možnost orgánům EU svým jednáním ovlivnit jednání členských států, a to ne jen členských států eurozóny. Nicméně přesto, že je Komisi dána možnost hodnotit a vydávat doporučení směřující k ovlivnění fiskální politiky členských států, rozhodovací pravomoc je stále na mezivládních orgánech EU. Evropským semestrem došlo k výraznému prohloubení koordinace ekonomických záležitostí členských zemí EU a zároveň posílení preventivní části Paktu stability a růstu. Avšak

---

²³ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální dopady nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí ze dne 22.5.2012. C 143/23. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012IE0476&rid=17>>

²⁴ DE LA PARRA, Sergio. EUROPEAN TRADE UNION INSTITUTE. *The two pack on economic governance: an initial analysis*. Brussels: ETUI aisbl, 2013, 29 s. [cit. 2014-11-23]

²⁵ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Evropský semestr: Co znamená evropský semestr?* [online]. 2013 [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/special-reports/european-semester?lang=cs>

²⁶ Samotný cyklus začíná projednáním roční analýzy růstu Komise, která zahrnuje oblasti rozpočtové a strukturální politiky. Po projednání Radou EU jsou návrhy předány EP a Evropské radě. V dubnu kalendářního roku jednotlivé členské státy EU předávají Komisi své národní priority a plány reforem, které Komise jednotlivě hodnotí a vypracuje doporučení pro jednotlivé členské země EU. V červnu kalendářního roku se v Radě EU projednává doporučení Komise pro jednotlivé státy a to je pak Evropskou radou potvrzeno.

členské státy samozřejmě nejsou ničím nuceny provést doporučení přijatá Radou, v současnosti se na evropské úrovni hovoří o zjednodušení a zároveň jeho posílení.²⁷

Mimo právní rámec EU se všechny členské státy EU, s výjimkou České republiky a Spojeného království, dohodly na Smlouvě o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, nazývaná také jako Fiskální úmluva. Členské státy se jejím prostřednictvím zavázaly, že do svých právních rámců začlení pravidla a zásady EU, týkající se dohledu nad rozpočty. Podstata této smlouvy spočívá v zavedení tzv. zlatého rozpočtového pravidla, což pro signatáře této smlouvy znamená povinnost mít vyrovnané či přebytkové rozpočty. Toto pravidlo však není absolutní a umožňuje státům udržovat rozpočty s maximálním schodkem 0,5% HDP²⁸ a rozpočtově neukázněným státům lze snáze ukládat sankce, a to díky již zmiňované tzv. obrácené kvalifikované většině.²⁹

Další neméně důležitou snahou o zajištění užší spolupráce v oblasti hospodářské politiky mezi členskými státy bylo přijetí paktu Euro plus. Tento dokument byl přijat na summitu Evropské rady dne 25. března 2011. Ze závěrů zmíněného zasedání vyplývá, že hlavním cílem paktu bylo zvýšení konkurenceschopnosti, zaměstnanosti, přispění k udržitelnosti veřejných financí a posílení finanční stability.

Pakt byl přijat všemi členy eurozóny a připojili se k němu i některé nečlenské státy eurozóny.³⁰ Členské země se prostřednictvím paktu zavázali každoročně nastavit specifická opatření, která povedou ke splnění výše zmíněných cílů paktu. Jednotlivé hodnoty cílů budou vycházet ze sdílených praktik členských států. Avšak výběr konkrétních kroků vedoucích k dosažení cílů je plně v kompetenci členských zemí. Hodnocení pokroku bude probíhat prostřednictvím Evropského semestru.³¹

Paktem nebyly stanoveny žádné sankce, které by vedly k bezpodmínečnému dodržování nastavených závazků, ke kterým se členské státy zavázaly. Vše funguje pouze na úrovni mezivládní spolupráce, která by měla vést k přibližování politik členských států. Paktem euro plus tedy nedošlo k žádnému posílení institucí EU, Komise zastupuje pouze roli hodnotitele a nemá pravomoc vydávat žádná závazná opatření v případě zjištění nedostatečného plnění závazků ze strany států členských států, přistoupivších k paktu.

---

²⁷ Evropská Komise. Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, ECB, EHSV, VR a EIB: Roční analýza růstu 2015, Brusel 19.12.2014. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z:

<<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/CS/1-2014-902-CS-F2-1.Pdf>>

²⁸ Respektive 1% HDP v případě, že veřejný dluh je nižší než 60 % HDP

²⁹ TOMÁŠEK, Michal. Quis custodiet custodes? [online]. Jiné právo, 6.1.2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2015/01/michal-tomasek-quis-custodiet-custodes.html>>

³⁰ Bulharsko, Dánsko, Litva, Lotyšsko, Polsko a Rumunko

³¹ Evropská Rada. Závěry Evropské rady z 24. a 25. března 2011., Brusel 20.4.2011 [cit. 2015-02-17]. s.5

Zavedením všech výše zmíněných nástrojů došlo k významnému zdokonalení koordinace hospodářské politiky, která by měla přinést důslednější provádění politiky na vnitrostátní úrovni a též i lepší fungování HMU. Avšak došlo pouze k využití dosavadní úrovně integrace, a žádný z vytvořených nástrojů nepřinesl novou kompetenci orgánům EU. Koordinace fiskální a hospodářské oblasti je tak založena jen na snaze větší propojenosti, avšak poslední slovo mají stále členské státy.

4. Situace před vznikem prvních záchranných mechanismů – Plán evropské hospodářské obnovy

Hospodářské propady, které se objevovaly, bez výjimky ve všech členských státech EU, se státy snažily vyřešit pomocí podpor směřující do podnikatelského sektoru a svého průmyslového sektoru. Podpory mimo jiné směřovaly do automobilového průmyslu a těž strojírenství. Tento trend nevedl k ničemu jinému, než k obavám mnohých států Evropy z protekcionismu a též ekonomického nacionalismu.

Reakcí na tuto situaci bylo vytvoření Plánu evropské hospodářské obnovy, jehož cílem bylo poskytnout okamžitý rozpočtový impuls ve výši 200 miliard EUR, což představovalo 1,5 % HDP EU.³² Cílem bylo zajistit koordinovaný přístup na nadnárodní i vnitrostátní úrovni a tím zabránit hluboké recesi. Plán evropské hospodářské obnovy kladl důraz na inovace a uplatňování ekologického hlediska investic EU. Tento plán byl určen všem členským zemím EU a zahrnoval krátkodobá i dlouhodobá opatření, která spočívala v podpoře poptávky, tvorby, případně udržení pracovních míst, respektive investic do strategických sektorů jednotlivých zemí, vědy a inovací.³³

V rámci tohoto plánu Komise navrhla řadu opatření a návrhů, které byly určeny přímo pro využití členských států na domácí úrovni. Komise kladla důraz zejména na podporu zaměstnanosti, navrhovala snížení zaměstnaneckých daní, DPH za služby s vysokým podílem lidské práce a podpořit podnikání malých a středních podniků. Dále navrhla podpořit investice do modernizace infrastruktury.

Komise od tohoto plánu očekávala opětovné rozpočtování evropského hospodářství, pomocí koordinované podpory hospodářství všech členských zemí. Jelikož Komise nemá dostatečné pravomoci na to, aby mohla zasáhnout do fiskálních oblastí členských států, musel být tento návrh nejprve odsouhlasen Evropskou radou, což se stalo v polovině prosince 2008 a poté o využití jednotlivých nástrojů rozhodovaly jednotlivé země, vždy s přihlédnutím k jejich aktuální situaci.

4.1 Důsledky fiskálních stimulů

Masivní podpora ve formě finančních stimulů, nutnosti podporování vlastních finančních sektorů společně se zpomalením ekonomiky, nižšími daňovými odvody a vzrůstající nezaměstnaností v členských zemích, která samozřejmě vyžadovala vyšší náklady, to vše se

---

³² Evropská Komise. *Sdělení Komise Evropské Radě: Plán evropské hospodářské obnovy*, Brusel 26.11.2008. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0800:FIN:CS:PDF>

³³ European Commission. Plán na nastartování ekonomiky [online]. 27.11.2008 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/economy/081127_1_cs.htm

muselo dříve či později projevit v rozpočtových deficitech jednotlivých členských zemí EU a eurozóny. Což můžeme sledovat v níže uvedené tabulce č. 1, kde jsou vyčísleny deficity či přebytky rozpočtů jednotlivých členských zemí EU.

Tabulka č. 1: Deficity/přebytky rozpočtů jednotlivých členských států EU v letech 2006-2013 (v % k HDP)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Belgie	0,3	0,0	-1,1	-5,5	-4,0	-3,9	-4,1	-2,9
Bulharsko	1,8	1,1	1,6	-4,2	-3,2	-2,0	-0,5	-1,2
Česká republika	-2,3	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,9	-4,0	-1,3
Dánsko	5,0	5,0	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,9	-0,7
Estonsko					0,2	1,0	-0,3	-0,5
Finsko	3,9	5,1	4,2	-2,5	-2,6	-1,0	-2,1	-2,4
Francie	-2,3	-2,5	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,9	-4,1
Chorvatsko	-3,3	-2,5	-2,7	-5,9	-6,0	-7,7	-5,6	-5,2
Irsko	2,8	0,2	-7,0	-13,9	-32,4	-12,6	-8,0	-5,7
Italie	-3,6	-1,5	-2,7	-5,3	-4,2	-3,5	-3,0	-2,8
Kypr	-1,1	3,2	0,9	-5,6	-4,8	-5,8	-5,8	-4,9
Litva	-0,4	-1,0	-3,3	-9,3	-6,9	-9,0	-3,2	-2,6
Lotyšsko	-0,6	-0,6	-4,0	-8,9	-8,2	-3,4	-0,8	-0,9
Lucembursko	1,4	4,2	3,3	-0,5	-0,6	0,3	0,1	0,6
Maďarsko	-9,4	-5,1	-3,7	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,4
Malta	-2,6	-2,3	-4,2	-3,3	-3,3	-2,6	-3,7	-2,7
Německo	-1,5	0,3	0,0	-3,0	-4,1	-0,9	0,1	0,1
Nizozemí	0,2	0,2	0,2	-5,5	-5,0	-4,3	-4,0	-2,3
Polsko	-3,6	-1,9	-3,6	-7,3	-7,6	-4,9	-3,7	-4,0
Portugalsko	-4,3	-3,0	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,5	-4,9
Rakousko	-2,5	-1,3	-1,5	-5,3	-4,5	-2,6	-2,3	-1,5
Rumunsko	-2,2	-2,9	-5,6	-8,9	-6,6	-5,5	-3,0	-2,2
Řecko	-6,1	-6,7	-9,9	-15,2	-11,1	-10,1	-8,6	-12,2
Slovensko	-3,6	-1,9	-2,4	-7,9	-7,5	-4,1	-4,2	-2,6
Slovinsko	-1,3	-0,1	-1,8	-6,1	-5,7	-6,2	-3,7	-14,6
Španělsko	2,2	2,0	-4,4	-11,0	-9,4	-9,4	-10,3	-6,8
Švédsko	2,2	3,3	2,0	-0,7	0,0	-0,1	-0,9	-1,3
Velká Británie	-2,9	-3,0	-5,1	-10,8	-9,6	-7,6	-8,3	-5,8
Eurozóna	-1,5	-0,6	-2,1	-6,2	-6,1	-4,1	-3,6	-2,9

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu

Postupným vývojem krize tedy dochází ke krizi dluhové, na kterou je EU nucena reagovat tzv. záchrannými balíčky.

První zemí EU, která se dostala do bezvýchodné situace, a bylo nutné jí poskytnout finanční pomoc, bylo Maďarsko. V říjnu 2008 byl schválen záchranný balíček v celkové hodnotě 20 miliard Euro, na kterém se kromě ECB podílel i MMF a Světová banka.³⁴ Avšak i v rámci eurozóny začala propukát dluhová krize, ke zhoršení situace přispělo neustálé snižování hodnocení ratingu u některých zemí eurozóny. Neúnosně tak roste cena, za kterou si tyto členské země mohou půjčovat finanční prostředky na světových trzích. Úrokové sazby dluhopisů postižených zemí začali strmě stoupat vzhůru a možní investoři se obávali schopnosti zemí dostát svým závazkům. Podrobněji se této situaci budeme věnovat v kapitole 6, kde bude na vybraných zemích rozebrána aplikace záchranných mechanismů.

4.2 První záchranný úvěr – dvoustranné úvěry Řecku

Na konci roku 2009 panovala velká nejistota ohledně finanční situace Řecku, jelikož nově zvolená vláda uznala, že byly poskytovány nesprávné údaje o výši řeckého deficitu. Do Řecku byly vysílány celé delegace zástupců statistického úřadu EU, Eurostatu, aby získali spolehlivé údaje o řecké situaci. Tato velká nejistota vedla k velké nedůvěře na trzích s řeckými státními dluhopisy, objevily se pochybnosti o možné udržitelnosti veřejných financí Řecku, jelikož na počátku roku 2010 se úrokové sazby řeckých dluhopisů přibližovaly úrovni sazeb rozvíjejících se ekonomik světa, kdy úroková sazba dluhopisů s termínem splatnosti 2 let byla 15%.³⁵ Rating řeckých státních dluhopisů se propadl a ve spojitosti s jejich neúnosnou úrokovou mírou tím Řecko ztratilo možnost, si prostřednictvím vydávání dluhopisů půjčovat na mezinárodních finančních trzích.

Již na podzim roku 2009 Peer Steinbrück, spolkový ministr financí v první vládě Angely Merkelové, veřejně řekl, že Řecku samozřejmě bude třeba pomoci, pokud se dostane do finančních potíží. Jeho nástupce Wolfgang Schäuble, ještě předtím než k řecké otázce zaujala své veřejné stanovisko kancléřka Angela Merkelová, prohlásil, že „Řecku je samozřejmě třeba pomoci, pokud si nedokáže pomoci samo“.

V únoru roku 2010, se konal první krizový summit EU, na kterém se jednotlivé členské státy EU dohodly na koordinované pomoci, v zájmu ochrany finanční stability eurozóny. Řecká vláda v tu dobu prezentovala balíček úsporných opatření, ale ten k uklidnění finančních trhů

---

³⁴ European Commission. EU provides E6,5 billion Community financial assistance to Hungary. 9.2.2008 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/article13488_en.htm

³⁵ MERINO, Alberto de Gregorio. Legal Developments in the Economic and Monetary Union during the debt crisis: The Mechanisms of Financial Assistance. *Common Market Law Review*, 2012, roč. 49 s.1616

nestačil a v důsledku dalšího zhoršení řecké pozice se již začalo otevřeně jednat o formách finanční pomoci Řecku. V dubnu 2010 statistický úřad Eurostat oznámil, že deficit řeckého státního rozpočtu je vyšší, než se očekávalo, a to 13,6 procenta HDP, na místo řeckou vládou slibovaných 3,6 procenta HDP.³⁶ Na tuto informaci následně reagovala ratingová agentura Moody's a snížila Řecku rating, o pár dní později agentura Standard & Poor's, snížila Řecku rating o celé tři stupně do spekulativního pásma. Tato situace měla za následek, že dne 2. května 2010, bylo přijato rozhodnutí ministrů financí eurozóny, že společně s MMF poskytnou finanční pomoc ve výši 110 miliard EUR silně zadluženému Řecku, ovšem s tím, že úsporná opatření budou pokračovat. Na této částce se podílel 30 miliardami MMF a zbylých 80 miliard bylo zajištěno dvoustrannými půjčkami členských států eurozóny.

Půjčka měla být postupně uvolňována v jednotlivých tranších, dle postupu fiskální konsolidace a reforem stanovených v Memorandu o porozumění, jehož podepsání bylo podmínkou poskytnutí pomoci. Provádění požadovaných reforem, které spočívaly v privatizaci státního majetku, zvýšení přímých i nepřímých daní či značné redukci veřejného sektoru, zvýšení hranice pro odchod do důchodu, vedlo k masivním stávkám veřejnosti. Postupně docházelo i ke zrušení značných privilegií zaměstnanců veřejného sektoru, kdy kupříkladu docházelo k vyplácení rent neprovdaným dcerám vysokých státních úředníků a generálů.³⁷

Na řádné provádění Memoranda dohlížela expertní komise, která se skládala ze zástupců ECB, MMF a Evropské Komise. Tato komise bývá označována též jako Trojka. Při evaluačních jednáních vlády a Trojky, byly specifikovány konkrétní závazky a na základě jejich plnění byly uvolňovány tranše v termínech stanovených v Memorandu. Prosazování úsporných opatření vládou v parlamentu, bylo stále obtížnější a zejména jejich následná implementace, což vedlo k pozdějšímu vyplácení tranší.

Všechna prozatímní opatření, včetně první sanace členské země eurozóny, nedokázala zabránit šíření krize napříč trhy členských států, zejména slabých a zadlužených ekonomik eurozóny, jako Portugalsko a Španělsko, též někdy označovaných jako periferní ekonomiky eurozóny.³⁸ Do značných problémů se tak kromě Řecka dostalo také Irsko, Itálie, zmiňované Portugalsko a Španělsko. Tyto země byly v souvislosti s dluhovou krizí také označovány zkratkou PIIGS, která je složena z počátečních písmen jejich názvů v anglickém jazyce. Jmenované státy měly problém s udržitelností svých veřejných financí a z výše uvedeného důvodu měly stále

---

³⁶ FEATHERSTONE, Kevin. The JCMS Annual Lecture: The Greek Sovereign Debt Crisis and EMU: A Failing State in a Skewed Regime*. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2011, 49.2: s.199

³⁷ Hájek, Ondřej. Krize v Řecku očima německého tisku online. E-polis.cz, 14. července 2010. Cit.2015-03-20. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/clanek/krize-v-recku-ocima-nemeckeho-tisku.html>>. ISSN 1801-1438

³⁸ RUFFERT, Matthias. The European debt crisis and European Union law. *Common Market Law Review*, 2011, 48.6:

obtížnější získat finanční prostředky. EU se tedy snažila najít řešení, které by snížilo cenu úrokových sazeb dluhopisů, s cílem získat peníze výhodněji pro postižené členské státy. Další možné řešení vyvstalých problémů eurozóny se probíralo na mimořádném zasedání Rady ECOFIN.

5. Dočasné záchranné mechanismy - EFSM a EFSF

V neděli 9. května 2010, se na onom mimořádném zasedání ECOFIN představitelé dohodli, na založení Evropského mechanismu finanční stabilizace a Evropského nástroje finanční stabilizace. Hlavní myšlenkou těchto nástrojů je, že pokud si bude půjčovat finanční prostředky eurozóna jako celek, bude mít mnohem výhodnější podmínky, než kdyby tak činily jednotlivé poškozené země. Získané prostředky poté přesune na členskou zemi a zároveň poskytne garance pro případ, že by poškozená země měla problémy se splácením.

Společná finanční kapacita těchto nově vytvořených záchranných nástrojů činila 500 miliard EUR. Případné další půjčky členskými státy, by měly být poskytnuty, právě prostřednictvím nově vzniklých nástrojů. Na schválení záchranných mechanismů navázala ECB, která se rozhodla zmírnit napětí na trzích, zahájením nákupu vládních dluhopisů, což dosud odmítala a obnovila dolarové půjčky bankám.³⁹

K těmto nástrojům EU došla zejména po problémech vzniklých v Irsku a Portugalsku, jelikož s přibývajícím problémovými státy, by taková záchrana byla financována stále menším a menším počtem členských států, které by další vznikající závazky mohly přivést ke ztrátě důvěry na finančních trzích.

5.1 Evropský mechanismus finanční stabilizace (EFSM)

EFSM byl vytvořen na základě nařízení Rady EU č. 407/2010 ze dne 11. května 2010, a to v reakci na finanční krizi a hospodářský útlum, došlo k vážnému poškození hospodářského růstu i finanční stability a podstatnému zvýšení rozpočtových deficitů členských států i jejich zadlužení. EFSM byl tak vytvořen s cílem reagovat na vzniklou situaci a zachovat finanční stabilitu v EU. Právní základ EFSM je dán ustanovením článku 122 odst. 2 SFEU, které stanovuje *“možnost poskytnout finanční pomoc EU, členskému státu, u něbož z důvodu mimořádných událostí, které nemůže ovlivnit, nastanou obtíže, nebo který je z tébož důvodu vážně obrožen závažnými obtížemi.”* V samotném nařízení, je i zmíněno zachování nařízení Rady č. 332/2002, které se týká možnosti finanční pomoci platebním bilancím nečlenským státům eurozóny.

EFSM je dočasným nástrojem finanční pomoci, který opravňuje Komisi k zajištění potřebných finančních prostředků, prostřednictvím emise dluhopisů, které jsou kryté rozpočtem EU. Nařízením Rady, jež implementovalo tento fond do práva EU, je určeno, že v případě poskytnutí pomoci, bude muset přijímající členský stát dodržet striktní podmínky, které zajistí

---

³⁹ *Měsíčník EU aktualit*. 2010, č.81. [cit. 2014-02-21]. 2 s. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/misc/114977.pdf

udržitelnost jeho veřejných financí a prostřednictvím nichž se obnoví i schopnost financovat své závazky s pomocí finančních trhů.

EFSM působí vedle EFSF, kde jsou prostředky zaručené členskými státy eurozóny, a spadají sem i finanční prostředky od Mezinárodního měnového fondu MMF, tyto prostředky jsou k dispozici pro členské státy eurozóny.⁴⁰ O poskytnutí finanční pomoci rozhodovala Rada kvalifikovanou většinou na návrh Komise. Samotná podoba finanční pomoci je ve formě půjčky nebo úvěrové linky, poskytnuté žádajícímu členskému státu.

Úvěrovou linkou se rozumí, povolení čerpat finanční prostředky až do stanoveného stropu pro dané období. Z čl. 2 odst. 2 nařízení Rady č. 407/2010 vyplývá, že EFSM je nástrojem EU a výše půjček a úvěrových linek, jež mají být poskytnuty členským státům, jež jsou ve finančních problémech, je omezena rozpětím dostupným v rámci stropů vlastních zdrojů, pro prostředky a platby. Celková částka finanční pomoci v rámci EFSM, je tedy omezena prostředky, které jsou k dispozici v rámci rozpočtu EU. Strop finanční pomoci v rámci tohoto nástroje je uváděn ve výši 60 miliard EUR.

Již výše bylo naznačeno, že v rámci EFSM je dána možnost čerpat i státům, které dosud nejsou členy eurozóny. Tato možnost vychází ze smlouvy o fungování EU, konkrétně z čl. 143, který zní: „*Nastanou-li nebo broží-li vážně členskému státu, na který se vztahuje výjimka, obtíže s jeho platební bilancí vyplývající z celkové nerovnováhy jeho platební bilance nebo z typu měny, kterou má k dispozici, a mohou-li tyto obtíže zejména obrozit fungování vnitřního trhu nebo uskutečňování společné obchodní politiky, prozkoumá Komise okamžitě situaci dotyčného státu a opatření, která tento stát s využitím všech prostředků, jež má k dispozici, v souladu s ustanoveními Smluv přijal nebo může přijmout. Komise uvede opatření, jež dotyčnému státu doporučuje. Ukáží-li se opatření přijatá členským státem, na který se vztahuje výjimka, a opatření navržená Komisí jako nedostatečná k překonání obtíží, které nastaly nebo mohou nastat, Komise po konzultaci s Hospodářským a finančním výborem doporučí Radě poskytnutí vzájemné pomoci a vhodných metod jejího poskytnutí.*“

5.1.1 Postup pomoci v rámci EFSM

Samotné zřizovací nařízení ve svém článku 3 ustanovuje kompetence jednotlivých institucí při poskytování pomoci postiženému státu. Již v prvním kroku členského státu, který požaduje finanční pomoc od EU, se projevuje značná ovlivnitelnost, v tomto případě spíše závislost na institucích EU. Členský stát, požadující finanční pomoc nejprve projednává s Komisí EU a ECB hodnocení svých finančních potřeb a zároveň je povinen předložit Komisi a Hospodářskému a finančnímu výboru svůj návrh makroekonomického ozdravného programu,

---

⁴⁰ DE WITTE, Bruno. The European Treaty Amendment for the Creation of a Financial Stability Mechanism. Swedish Institute for European Policy Studies. European Policy Analysis, 2011. [cit. 2014-03-20].s.6

kteřý popisuje opatření pro obnovení finanční stability. Posléze Rada EU na návrh Komise rozhodne, zda bude žádajícímu členskému státu finanční pomoc poskytnuta. Rada v tomto případě rozhoduje na základě hlasování kvalifikovanou většinou.⁴¹ Pokud je Radou rozhodnuto kladně, ono rozhodnutí musí obsahovat dle článku 3 odst. 3 Nařízení Rady EU č. 407/2010:

- pravidla nezbytná pro poskytnutí pomoci, tedy výši částky, průměrnou splatnost, dobu, po kterou je finanční pomoc k dispozici, maximální počet tranší, apod.,
- obecné podmínky, které se týkají hospodářské politiky, spojené s poskytnutou finanční pomocí, s cílem obnovit zdravou finanční situaci v přijímající členské zemi – tyto podmínky vymezuje Komise ve spolupráce s ECB,
- schválení programu připraveného přijímající členskou zemí.

Nicméně, kromě výše uvedeného, bude mezi přijímajícím státem a Komisí uzavřeno memorandum o porozumění, kde budou detailně uvedeny podmínky, týkající se hospodářské politiky, související s obnovením zdravé finanční situace v přijímající zemi. Toto memorandum, se dá považovat za velmi výraznou možnost Komise EU ovlivňovat fiskální politiku členského státu. Navíc je Komisi, jednou za šest měsíců, přezkoumáváno dodržování daných podmínek s pomocí ECB. V případě zjištění porušení daných podmínek, může dojít i k pozastavení vyplácení sjednaných tranší členské zemi. Neméně důležité je, že o jakýchkoliv úpravách v již daných podmínkách a případně schválení revidovaného ozdravného programu je rozhodováno na návrh Komise, Radou EU, a to opět kvalifikovanou většinou.⁴²

Samotné vyplacení půjček je v plné působnosti Komise. Komise rozhoduje o uvolnění jednotlivých tranší či o uvolnění finančních prostředků, případně čerpání přijímajícího státu ze své úvěrové linky. Jak jsem již výše zmínila, Komise za tímto účelem pravidelně ověřuje, zda přijímající stát plní všechny podmínky stanovené v jeho ozdravném programu. V průběhu této kontroly je přijímající členský stát, povinen poskytovat plnou součinnost Komisi. V souvislosti s uvolněním finančních prostředků, je důležité zmínit, že přijímající stát musí informovat Komisi, že hodlá čerpat finanční prostředky z úvěrové linky, a to s předstihem.

V případě EFSM není vyloučeno využití financování mimo EU, na tomto místě je třeba uvést možnost financování prostřednictvím MMF. Komise by v případě využití financování mimo EU zkoumala, zda je EFSM kompatibilní s vnějším financováním.⁴³

---

⁴¹ Nařízení Rady EU 407/2010 ze dne 11. května 2010, o zavedení evropského mechanismu finanční stabilizace. Úř. věst. L 118, 12. května 2010, s.1 a násl.

⁴² Tamtéž

⁴³ European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM). In: *European Commission: Economic and Financial Affairs* [online]. 2010, 12.11.1014 [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/efsm/index_en.htm

Jakmile je přijato kladné rozhodnutí Rady EU o poskytnutí finanční pomoci, je Komise oprávněna si půjčit potřebné finanční prostředky na kapitálových trzích, či u finančních institucí tak, aby optimalizovala náklady na financování. Pokud je časová prodleva mezi získáním finančních prostředků a jejich vyplacením, jsou po tu dobu na zvláštním peněžním účtu, či na zvláštním účtu cenných papírů. Tyto prostředky nemohou být použity k jiným účelům, než je poskytnutí finanční pomoci členským státům v rámci EFSM.

Z již citovaného nařízení o zavedení EFSM rovněž vyplývá, že náklady, které vzniknou EU při sjednání a provádění jednotlivých operací, související s poskytnutím finanční pomoci, nese přijímající stát. Ten je také povinen si pro obdrženu finanční pomoc EU otevřít speciální účet u své národní centrální banky. Následně je povinen převádět splatné částky jistiny, společně s úroky z půjčky, na účet ECB, a to 14 pracovních dní před odpovídajícím datem splatnosti. K provádění auditů a finančních kontrol v přijímajícím členském státě, směřující k závěrům, zda bylo poskytnutí finanční pomoci v souladu s právem EU, je oprávněn Účetní dvůr.

Z výše uvedeného vyplývá, že Komise má v rámci prvního dočasného mechanismu iniciační pravomoc a následně i právo dohlížet nad stanovenými pravidly. Evropský parlament je pouze informován o podmínkách v uzavřeném memorandu o porozumění, zatímco Rada v záležitostech týkajících se EFSM schvaluje návrhy Komise kvalifikovanou většinou. Fungování EFSM můžeme tedy podřadit pod nadnárodní metodu vládnutí.

Nicméně, při mimořádném zasedání rady ECOFIN, v tentýž den, bylo rozhodnuto i o zřízení druhého Evropského nástroje finanční stability, jelikož finanční strop ve výši 60 miliard eur v rámci prvního mechanismu, by nezajistil jeho dostatečnou důvěryhodnost na trzích, a to ve smyslu schopnosti pomoci členským zemím v eurozóně, jež by se dostaly do problémové situace. V tu dobu se jevíly jako nejvíce ohrožené státy, jež by mohly potřebovat pomoc ze strany EU, aby nedošlo k ohrožení finanční stability EU jako celku, zejména země PIIGS.⁴⁴

5.2 Evropský nástroj finanční stability (EFSF)

Přesně 60. let poté co Robert Schuman, tehdejší francouzský ministr zahraničních věcí, představil myšlenku „mírové spolupráce v Evropě“, rozhodla Rada ECOFIN o zřízení EFSF, tedy

9. května 2010. EFSF je záchranným mechanismem, nazývaným také jako Euroval. Hlavním cílem EFSF je chránit finanční stabilitu v Evropě a za tímto účelem poskytovat členským státům

---

⁴⁴ GROS, Daniel; MAYER, Thomas. How to deal with sovereign default in Europe: Towards a Euro (pean) Monetary Fund. *CEPS Policy Brief*, 2010, 202. [cit. 2014-11-07]. s.1

eurozóny finanční pomoc, v rámci makroekonomického ozdravného programu.⁴⁵ EFSF byl vytvořen jako dočasný záchranný mechanismus, který společně s MMF a některými členskými státy poskytoval úvěry Řecku. Později byl zapojen i do poskytnutí úvěrů Irsku a Portugalsku.

EFSF byl založen rámcovou dohodou mezi členskými státy, jako tzv. special purpose vehicle⁴⁶ v návaznosti na rozhodnutí zemí eurozóny, a to na období tří let s možností prodloužení, na dobu nutnou k ukončení veškerých operací. EFSF byl založen jako právnická osoba na základě lucemburského práva (Société Anonyme).⁴⁷ Akcionáři EFSF jsou členské státy eurozóny, přičemž platí, že převoditelnost akcií je striktně omezená. EFSF má své sídlo v Lucembursku a finanční prostředky získává emisí obligací a dalších dluhových nástrojů na kapitálovém trhu, jež jsou kryté členskými státy eurozóny, dle výše svého podílu na základním kapitálu v ECB.⁴⁸ Členské státy eurozóny, tedy v tomto dočasném záchranném mechanismu, zastávají pozici ručitele za finanční prostředky, jež budou poskytnuty jinému členskému státu eurozóny, který se nachází ve špatné ekonomické situaci. Mezi hlavní investory patří zejména penzijní fondy, centrální banky, investiční fondy, pojišťovny i komerční banky.⁴⁹

Na počátku činnosti, byl EFSF krytý povinnou zárukou členských států eurozóny, ve výši 440 miliard eur, stejně tak celková úvěrová kapacita byla stanovena na 440 miliard eur. Postupem krize a především na základě obav vznikajících ohledně Španělska a Itálie došlo k navýšení poskytované garance členskými státy eurozóny na celkovou sumu 779,78314 miliard eur. K tomuto navýšení došlo na základě dodatku k rámcové dohodě podepsaného v červenci 2011, kterému byl dán základ v rozhodnutí představitelů států a vlád eurozóny ze dne 11. března 2011.⁵⁰ Rovněž došlo k rozšíření okruhu aktivit, jimiž může EFSF poskytovat pomoc, jelikož při vzniku EFSF mu bylo dána možnost poskytovat v rámci pomoci jen úvěry, což se postupem času ukázalo jako nedostatečné a hledaly se nové možnosti, jak přispět ke stabilizaci trhů. V této souvislosti představitelé států a vlád eurozóny rozhodli o nové možnosti poskytnout finanční prostředky na rekapitalizaci bankovního systému a nově byl také umožněn přímý nákup

---

⁴⁵ Evropská Komise. Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o zárukách krytých souhrnným rozpočtem, Brusel 12.12.2013. Dostupné z:

<<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=CS&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2017877%202013%20INI T&r=http%3A%2F%2Fregister.consilium.europa.eu%2Fpd%2Fcs%2F13%2Fst17%2Fst17877.cs13.pdf>>

⁴⁶ Special purpose vehicle je označení pro společnost založenou z důvodu splnění určitého cíle, popř. na určitou dobu.

⁴⁷ *Terms of reference of the Eurogroup: European Financial Stability Facility*. Luxembourg, 7.6.2010. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/misc/114977.pdf

⁴⁸ Uvedené v Příloze č. II Rámcové dohody o EFSF

⁴⁹ EFSF. *European Financial Stability Facility (EFSF)*. 10.2.2014, 23 s. Dostupné z: <http://www.efsf.europa.eu/attachments/EFSF_FAQ_2014-02-10.pdf>

⁵⁰ *CONCLUSIONS OF THE HEADS OF STATE OR GOVERNMENT OF THE EURO AREA*. Brusel, 11.3.2011. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/119809.pdf>

dluhopisů zasaženého státu eurozóny na primárním i sekundárním trhu dluhopisů. EFSF může poskytovat finanční pomoc ve formě:

- poskytnutí úvěru či preventivní pomoci,
- pomoci na financování rekapitalizace finančních institucí v členském státě eurozóny prostřednictvím úvěru pro vládu tohoto členského státu eurozóny,
- pomoci na nákup dluhopisů na sekundárních trzích s cílem zabránit šíření nákazy, na základě analýzy ECB uznávající existenci výjimečných okolností na finančních trzích a rizik finanční stability,
- pomoci na nákup dluhopisů na primárních trzích.⁵¹

Vzhledem ke způsobu, jak EFSF získává finanční prostředky je pro maximální efektivnost důležité získání co nejvyššího možného ratingu. Až do počátku roku 2012 si EFSF drželo vysoký rating AAA, ale ani vyzdvižované přednosti EFSF, jako velmi silná podpora akcionáři, úvěrové posílení, strategie financování a investic, nedokázali udržet nejvyšší rating.⁵²

Samotný postup žádosti členského státu eurozóny o poskytnutí finanční pomoci je detailně upraven v rámcové dohodě uzavřené mezi členskými státy eurozóny a samotným EFSF. Samotná finanční pomoc může být poskytnuta až poté, co členský stát eurozóny požádá o pomoc a projedná své požadavky s Komisí a MMF. Přičemž samozřejmě platí, že poskytnutí finanční pomoci bude pro příslušné členské státy eurozóny podmíněné podepsáním memoranda o porozumění s Komisí, která bude jednat jménem členských států eurozóny. Memorandum o porozumění bude obsahovat striktní podmínky rozpočtové disciplíny a hospodářské politiky, stejně jako tomu bylo v případě EFSM. Finanční pomoc je tedy opět navázána na makroekonomické podmínky a zároveň s obdržením této pomoci se přijímající členský stát eurozóny zavazuje přijmout opatření, jejichž účelem je řešit zdroje nestability. Tímto způsobem se EU podaří zajistit, že přijímající členské státy, provedou nezbytné daňové, hospodářské a strukturální reformy a reformy kontrolních mechanismů. Memorandum o porozumění může být podepsáno Komisí teprve poté, co bylo jednomyslně schválené ministry financí eurozóny, samozřejmě s výjimkou zástupce přijímajícího státu.⁵³

Výrazný vliv Komise se projevuje též při samotném jednání o ustanoveních smlouvy o poskytnutí finanční pomoci, jelikož je to právě Komise společně s ECB, která navrhuje

---

⁵¹ Čl.2 odst. 1 písm. b), c) Rámcové dohody o EFSF. Dostupné z:

http://www.efsf.europa.eu/attachments/20111019_efsf_framework_agreement_en.pdf

⁵² EFSF. *Rated AA/Aa1/AA* [online]. 2014 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:

<http://www.esm.europa.eu/press/releases/esm-press-release-joint-statement-andris-vilks-and-klaus-regling-hail-latvias-accession-to-esm-htm>

⁵³ EFSF FRAMEWORK AGREEMENT. 2010. Dostupné z:

http://www.efsf.europa.eu/attachments/20111019_efsf_framework_agreement_en.pdf

Euroskupině návrh jmenované smlouvy, kde je stanoven i samotný druh poskytnuté pomoci.⁵⁴ Nezbytnou součástí smlouvy o poskytnutí finanční pomoci jsou i úrokové podmínky, za kterých je pomoc poskytnuta. Úroková sazba by měla zahrnovat emisní náklady na operace, které k zajištění finančních prostředků uskutečnilo EFSF a zahrnuje i marži, která by měla být poskytnuta členskými státy eurozóny, které za dané operace EFSF ručí.⁵⁵

Dohled nad plněním podmínek stanovených v Memorandu o porozumění má opět Komise ve spolupráci s ECB. Hodnotící zprávu předkládá Euroskupině před každým čerpáním finanční pomoci přijímajícího členského státu eurozóny.⁵⁶ Pokud tedy přijímající členský stát politické požadavky obsažené v ozdravném programu neplní, může čelit finančním postihům, pokud jde o vyplácení prostředků v rámci získané finanční pomoci. Finanční pomoc bude pozastavena až do revize ozdravného programu země a nastavení podmínek v memorandu o porozumění. Splatností jednotlivých finančních půjček se rámcová dohoda nezabývá, ta je určena individuálně. V červenci 2011 na summitu eurozóny bylo dohodnuto, že stanovená průměrná platnost v délce 7, 5 roku bude prodloužena na nejméně 15 let maximálně 30 let.⁵⁷

Smlouva o EFSF řeší i případné spory mezi členskými státy eurozóny či mezi státy a EFSF. Všechny případné spory by měly být prioritně řešeny smírnou cestou. Pokud by spor mezi členskými státy nebylo možné vyřešit urovnáním vztahů, došlo by k předání sporu ESD. Pokud by jednou stranou sporu bylo samotné EFSF, byl by spor předán Lucemburskému soudu.

Do tohoto fondu přispívaly i nečlenské země eurozóny, a to na zcela dobrovolné bázi, jednalo se o Polsko a Švédsko. Ovšem na rozdíl od EFSM z fondu EFSF nemohly o finanční pomoc požádat jiné země, než země eurozóny.⁵⁸ Byl to tedy nový nástroj, který sloužil pouze pro finanční transfery uvnitř eurozóny.

Mezi dočasnými záchrannými mechanismy můžeme sledovat několik rozdílů. Hned na první pohled je jasným rozdílem rozsah možné finanční pomoci, kdy EFSF disponuje mnohem většími finančními prostředky než EFSM. Značný rozdíl je i v systému řízení, jelikož v rámci EFSF rozhodují o udělení prostředků finanční pomoci, jednomyslně Euroskupina, tedy ministři financí jednotlivých členských států eurozóny, z čehož můžeme vyvodit mezivládní metodu vládnutí. I když Komise i zde funguje jako orgán dohledu. Naproti tomu jsme si výše řekli, že EFSM fungoval na nadnárodním způsobu vládnutí.

---

⁵⁴ Čl.2 odst. 1 písm. a) Rámcové dohody o EFSF.

⁵⁵ Čl. 2 odst. 2 Rámcové dohody o EFSF.

⁵⁶ Čl.3 odst. 1 Rámcové smlouvy o EFSF.

⁵⁷ Council of the European Union. Statement by the heads of state or government of the euro area and EU institutions. Brusel, 21. 7.2011. [online]. Bod 3. Dostupné z:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/123978.pdf>

⁵⁸ EFSF. *European Financial Stability Facility (EFSF)*. 10.2.2014, 23 s. Dostupné z:

<http://www.efsf.europa.eu/attachments/EFSF_FAQ_2014-02-10.pdf>

5.3 Právní základ dočasných záchranných mechanismů

Pokud se podíváme na prvně popisovaný záchranný mechanismus, tedy EFSM, již samotné nařízení Rady EU č. 407/2010, o zavedení EFSM, odkazuje na čl. 122 odst. 2 SFEU, který zní: „*Nastanou-li členskému státu z důvodu přírodních pohrom nebo mimořádných událostí, které nemůže ovlivnit, obtíže nebo je-li z tébož důvodu vážně ohrožen závažnými obtížemi, může Rada na návrh Komise poskytnout dotyčnému členskému státu za určitých podmínek finanční pomoc Unie. Předseda Rady informuje o rozhodnutí Evropský parlament.*“ Určité pochybnosti v možnosti poskytnout pomoc, můžeme spatřovat v otázce, zda je důvod finančních obtíží skutečně mimořádná událost, kterou zasažená členská země nemohla a nemůže ovlivnit. Celosvětová finanční krize probíhající od roku 2008 a následný hospodářský útlum, lze považovat za mimořádnou událost, i když finanční krize i recese jsou již prozkoumanými ekonomickými jevy. Nařízení č. 407/2010 ve svém bodě č. 4 se EU s aplikací čl. 122. odst. 2 SFEU vypořádalo, v tom smyslu, že u několika členských států mělo prohloubení finanční krize za následek značné zhoršení podmínek pro získávání půjček, a to ve větší míře, která již nelze přičítat vývoji základních ekonomických veličin. Ve stejném bodě zdůraznila, že pokud by stávající situace nebyla dostatečně rychle řešena, mohlo by dojít k vážnému ohrožení finanční stability EU jako celku. V následujícím bodě je výslovně uvedeno, že tuto výjimečnou situaci nemohou členské státy ovlivnit.

Pokud se však podíváme na jednotlivé členské státy, kterým byla poskytnuta pomoc v rámci EFSM, pak s bodem 4 Nařízení č. 407/2010 nelze plně souhlasit. Například Irsko od vzniku měnové unie dosahovalo v eurozóně největšího hospodářského růstu a průběžných rozpočtových přebytků.⁵⁹ Irsko si část svých finančních problémů způsobilo samo tím, že odvrátilo hrozící insolvenční třech irských bank, převzetím úlohy ručitele nejen za vklady, ale i za bankovní půjčky. Převzetí platebních závazků z bankovních půjček vedlo k nadměrnému nárůstu státní zadluženosti a následné neudržitelnosti finanční situace Irska. Na příkladu Irska můžeme pozorovat jisté selhání při dohledu nad bankovním sektorem.

Pokud se podíváme na právní základ EFSF, ten je dán samotnou rámcovou dohodou o EFSF uzavřenou mezi členskými státy eurozóny a EFSF, sociéte anonyme. Rámcová dohoda se stala účinnou a závaznou pro EFSF a státy eurozóny poté, co poskytly potvrzení závazku, když alespoň 5 členských států eurozóny, kteří představují alespoň dvě třetiny celkového objemu záruk, poskytlo EFSF písemné potvrzení o tom, že již dokončily všechny procesy potřebné dle jejich právního řádu, aby mohly plnit svůj ručitelský závazek, vyplývající z této rámcové dohody.

---

⁵⁹ SARRAZIN, Thilo. *Evropa euro nepotřebuje: jak nás politické vizionářství zavedlo do krize*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. XXI. století; sv. 29. s. 308

Sporným bodem u dočasných záchranných mechanismů EU, je možné porušení čl. 125 SFEU, který obecně vylučuje, aby EU nebo členské státy ručily za úvěry jiných veřejných subjektů.

Čl. 125 SFEU doslovně zní „*Unie neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků kteréhokoli členského státu, pokud se nejedná o vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého záměru. Členský stát neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků jiného členského státu, aniž jsou dotčeny vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého záměru.*“ Nicméně EFSM a jeho prostřednictvím i EFSF využívalo ke zdůvodnění finanční pomoci čl. 122 odst. 2, který použití finanční pomoci ospravedlňovalo.

5.3.1 Pravidlo No-Bail-Out

Toto pravidlo mělo být pojistkou proti tzv. černým pasažérům v měnové unii.⁶⁰ Čl. 125 SFEU je úzce propojen s čl. 123 a 124 SFEU.⁶¹ Čl. 123 SFEU zakazuje ECB a centrálním bankám členských států, možnost přečerpání zůstatků bankovních účtů nebo jakýkoli jiný typ úvěru členským státům EU, zatímco čl. 124 SFEU zakazuje jakékoli opatření umožňující zvýhodněný přístup členských států k finančním institucím. Tyto články mají za cíl zajistit měnovou stabilitu a rozpočtovou kázeň členských států.⁶² Princip No-Bail-Out tedy stanovuje, že měnové státní financování centrální bankou je vyloučeno a ručení za vzájemné dluhy členských států je též vyloučeno. Má tři adresáty, a to:

- Státní dlužníky, kterým se tím dává na vědomí, že obsluha a splácení jejich dluhů je jen jejich záležitostí,
- Aktuální a potencionální poskytovatele úvěrů, jim se tak dává na vědomí, že za konkrétním státním dlužníkem nestojí žádný další ručitel nebo garant,
- Národní a mezinárodní veřejnost ta at' sleduje kritickým pohledem finanční chování svých států a nezdravý vývoj včas podrobí veřejné reflexi.⁶³

⁶⁰ EUROSOP.CZ. *Kořeny a průběh krize eurozóny*. [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

⁶¹ MERINO, Alberto de Gregorio. Legal Developments in the Economic and Monetary Union during the debt crisis: The Mechanisms of Financial Assistance. *Common Market Law Review*, 2012, roč. 49, 1625 či také LO SCHIAVO, Gianni. *The ESM Treaty: a new form of intergovernmental differentiated integration to the benefit of the EMU?*. Loughborough, 2013, s.29

⁶² MERINO, Alberto de Gregorio. Legal Developments in the Economic and Monetary Union during the debt crisis: The Mechanisms of Financial Assistance. *Common Market Law Review*, 2012, roč. 49, 1625

⁶³ SARRAZIN, Thilo. *Evropa euro nepotřebuje....* s. 75

Při narušení tohoto principu lze počítat s tím, že bude možné očekávat více členských států, jež budou využívat této jisté pomoci v případě, že se dostanou do finanční tísně i v důsledku vlastní nehospodárnosti. Pokud jsou smluvní partneri za jedno, že na smluvní ustanovení, jako je čl. 125 SFEU, se nemá hledět nebo že má být vykládáno po svém, tím mám na mysli výklad podpořený čl. 122 SFEU, je prakticky zbytečné. Toto je podpořeno navíc v situaci, když instituce, která má dostatečné kompetence a exekutivní pravomoc vynucovat si respektování předpisů, tak nečinní. Což dokazuje skutečnost, že v letech před propuknutím krize je možné sledovat nedostatečné využívání Paktu stability a růstu, zejména možnost ukládat sankce v případě porušení jeho fiskálních pravidel. Dle tabulky č. 1 v kapitole 3.1, došlo k překročení rozpočtových deficitů hned u několika členských států eurozóny a žádné sankce uloženy nebyly.

V odborné literatuře se názory na porušení tohoto principu rozcházejí. Dle výkladu Meriniho, čl. 125 SFEU zakazuje členskému státu a EU odpovědnost za závazek či převzetí závazku, nicméně v obsahu zmíněného článku není dán zákaz na finanční pomoc, jako je půjčka či úvěr. Pokud je příjemce finanční pomoci povinen ji splatit, v opačném případě, by šlo skutečně o záruku ve prospěch přijímajícího státu a došlo by tak, k porušení čl. 125 SFEU. Svou interpretaci navíc podporuje výkladem čl. 123 SFEU, který výslovně zakazuje přečerpání zůstatku na bankovních účtech nebo jakýkoli jiný typ úvěru, pouze prostřednictvím ECB nebo centrálními bankami. Dle Meriniho činností záchranných mechanismů nedochází k porušení no-bail-out principu.⁶⁴

Na druhou stranu Ruffert svou argumentací došel k závěru, že bilaterální půjčky Řecku v roce 2010 a zřízení EFSF byly v rozporu s čl. 125 SFEU. Dle jeho výkladu čl. 125 SFEU zakazuje jakékoliv finanční podpory, tedy i samotnou finanční pomoc.⁶⁵ Výkladem tohoto ustanovení Smlouvy o fungování EU se zabýval i ESD ve svém rozhodnutí ve věci Pringle. Tento rozsudek ESD bude podrobněji rozebrán v kapitole 5.7.

5.4 Vypořádání se s dočasnými záchrannými mechanismy na úrovni národních států - Rozhodnutí německého ústavního soudu

Zřízení EFSF a schválení s poskytnutím půjčky Řecku se v Německu nesetkalo s velkou podporou, což vyústilo v podání ústavní stížnosti skupinou euroskepticky zaměřených poslanců a akademiků, kteří se domnívali, že půjčky odporují německému i evropskému právu a nadměrně

---

⁶⁴ Podrobněji: MERINO, Alberto de Gregorio. Legal Developments in the Economic and Monetary Union during the debt crisis: The Mechanisms of Financial Assistance. *Common Market Law Review*, 2012, roč. 49, 1625-27

⁶⁵ Podrobněji: RUFFERT, M. The European debt crisis and European union law. *Common Market Law Review*, 2011, roč. 48, 1777-1806

zatěžují rozpočet Německa.⁶⁶ Spolkovým Ústavním soudem bylo potvrzeno, že finanční pomoc poskytnutá Řecku, neporušuje německou ústavu. Tento rozsudek sice nemá tak komplexní povahu jako dřívější nálezy Spolkového Ústavního soudu, zejména rozhodnutí ve věci Maastricht či Lisabon, ale v bodě 128 nálezu je dán zákaz tzv. parlamentního bílko šeku pro přebírání dalších závazků a záruk.⁶⁷ Bod 128 zní následovně: „Nesmějí být založeny dlouhodobé mezinárodněprávní mechanismy, u nichž převzetí záruk závisí na volných rozhodnutích jiných států, zvláště pokud jsou spojeny s těžko vypočítatelnými důsledky. Každé solidární opatření Německa v mezinárodní či unijní oblasti k pomoci jiným státům, je-li spojeno s výdaji většího rozsahu, musí být jednotlivě odsouhlaseno Spolkovým sněmem.“⁶⁸ Tento výrok Spolkového Ústavního soudu jen potvrzuje, již deklarovanou opatrnost k nekontrolovanému přesunu dalších pravomocí na evropské instituce a k stále většímu úbytku pravomocí národního parlamentu. Spolkový Ústavní soud výslovně zdůrazňuje stabilizující funkci čl. 123 až 125 SFEU.⁶⁹

Zejména toto podrobení přezkumu Spolkovým ústavním soudem, přineslo nutnost zajistit pevný právní základ pro Evropský mechanismus stability.⁷⁰ A tak z důvodu odstranění pochybností o porušování primárního práva EU, se Evropská rada shodla na určitém pozměnění zakládací smlouvy EU tak, aby mohl být Evropský mechanismus stability zaveden bez toho, aby se jeho právní základ opíral o čl. 122 odst. 2 SFEU. Jelikož tento článek je primárně určen pro možnost poskytnout finanční pomoc členskému státu EU, který je stížen přírodní katastrofou či jinou mimořádnou událostí, jež není možno ovlivnit. Právě i provedení změny v primárním právu se odlišuje ESM od předchozích dvou dočasných záchranných mechanismů.

5.5 Změna primárního práva vedoucí k pevnému právnímu základu ESM-rozhodnutí o zavedení stálého krizového mechanismu

Kombinace stále trvající dluhové krize a obava z možné nákazy dalších zemí eurozóny vedla k potřebě vytvoření stálého krizového mechanismu.⁷¹

V říjnu 2010 se hlavy států a předsedové vlád v rámci konání Evropské rady shodli na nutnosti vytvořit stálý záchranný mechanismus pro zajištění finanční stability eurozóny jako

⁶⁶ EURACTIV. *Ústavní soud: Pomoc Řecku neodporuje německé ústavě* [online]. 7.9.2011 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/nemecky-ustavni-soud-pomoc-recku-neodporuje-spolkove-ustave-009113>

⁶⁷ EUROSOP.CZ. *Komentář k rozhodnutí soudu v Karlsruhe* [online]. 9.9.2011 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/8801/19553/clanek/komentar-k-rozhodnuti-soudu-v-karlsruhe/>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ RUFFERT, M. The European debt crisis and European union law. *Common Market Law Review*, 2011, roč. 48, s. 1788

⁷⁰ MERINO, Alberto de Gregorio. Legal Developments in the Economic and Monetary Union during the debt crisis: The Mechanisms of Financial Assistance. *Common Market Law Review*, 2012, roč. 49, 1628

⁷¹ GOCAJ, Ledina; MEUNIER, Sophie. Time will tell: the EFSF, the ESM, and the Euro Crisis. *Journal of European Integration*, 2013, 35.3: 239-253.

celku. Na zasedání Evropské rady ve dnech 16. a 17. prosince 2010 bylo dosaženo shody na tom, aby pro vznik trvalého záchranného mechanismu byla pozměněna Smlouva o fungování Evropské unie, z důvodů zajištění dostatečného právního základu opírajícího se o primární právo EU a nebylo již nutné používat čl. 122 odst. 2 SFEU.

Po zkušenostech z poslední problematické revize primárního práva, bylo zároveň rozhodnuto o zahájení zjednodušeného postupu pro přijímání změn zakládacích smluv EU podle čl. 48 odst. 6 SEU.⁷² Dne 25. března 2011 Evropská rada na základě čl. 48 odst. 6 druhého pododstavce přijala Rozhodnutí 2011/199/EU, kterým se mění čl. 136 SFEU.

Tímto rozhodnutím došlo k doplnění nového odstavce v čl. 136 SFEU, který zní: „3. *Členské státy, jejichž měnou je euro, mohou zavést mechanismus stability, který bude aktivován v případech, kdy to bude nezbytné k zajištění stability eurozóny jako celku. Poskytnutí jakékoli požadované finanční pomoci v rámci tohoto mechanismu bude podléhat přísné podmíněnosti.*“ Cílem tohoto článku je tedy pouze umožnit vznik mechanismu cestou mezivládní dohody tak, aby byl takovýto postup z hlediska evropského práva akceptovatelný.⁷³ Rozhodnutím samotným tedy nedochází k rozšíření pravomocí svěřených EU zakládacími smlouvami EU, což by jinak znamenalo nemožnost použití zjednodušeného postupu k revizi zakládací smlouvy, dle čl. 48 odst. 6 druhého pododstavce. Rozhodnutí bylo přijato jednomyslně po konzultaci s EP, Komisí a ECB. Toto rozhodnutí vstoupilo v platnost poté, co bylo schváleno všemi členskými státy EU v souladu s jejich vnitrostátními předpisy.

5.6 Problémy s ratifikací Smlouvy o zřízení ESM

Smlouva o zřízení Evropského stabilizačního mechanismu byla podepsána všemi (17) ministry financí eurozóny dne 11. července 2011. Později došlo k mírné změně smlouvy, a proto k jejímu opětovnému podepsání 2. února 2012. Změny se týkaly zvýšení účinnosti mechanismu. Nicméně v platnost až po uložení ratifikačních listin ke Smlouvě o ESM všemi členskými státy eurozóny.

Poslední zemí, která dokončila ratifikaci ESM bylo Německo, i když vznik ESM, Bundestag i Bundesrat, schválily již v červnu 2012. Ke zdržení došlo z důvodu podání stížnosti několika německých poslanců k ústavnímu soudu, jež se týkala údajné neústavnosti zřízení ESM, ke které se připojilo na 37 tisíc obyvatel Německa. Ústavní soud Spolkové republiky Německo se dne 12. září 2012 vyslovil, že navrhovaná změna čl. 136 odst. 3 SFEU, pomocí něhož je

⁷² *Monitoring vývoje událostí v EU 21.11.-20.12.2010* [online]. 2010[cit. 2015-03-03]. Dostupné z: www.senat.cz/xqw/webdav/pssnat/original/58150/49295/47290

⁷³ FRANCOVÁ, Olga. Evropský mechanismus stability. In: *Acta Universitatis Carolinae- Iuridica*. 2012, No. 1, s.142

umožněno členskými státy zřídit ESM, neznamená ztrátu národní rozpočtové autonomie.⁷⁴ K samotné Smlouvě o ESM uvedl, že je nutné v rámci ratifikačního procesu uplatnit výhradu zaručující výklad Smlouvy o ESM, který zajistí, že stanovený podíl Německa na kapitálu ESM nebude možné zvyšovat bez předchozího souhlasu Spolkového sněmu. Stejně tak je nutné zajistit průběžné ucelené informování německého Parlamentu o fungování ESM, aniž by tomu bránilo ustanovení Smlouvy o ESM. Čímž se má na mysli ustanovení, které zajišťuje nedotknutelnost archivů a veškerých dokumentů ESM, služebního tajemství a nedotknutelnost služebních listin.⁷⁵ Následovalo schválení deklarace vládou kancléřky Merkelové dne 26. září 2012, která zajišťuje splnění obou podmínek požadovaných Spolkovým Ústavním soudem.

Prezident Joachim Gauck den po vynesení rozsudku ústavním soudem podepsal zákony o vzniku stálého záchranného fondu eurozóny ESM a fiskálním paktu, avšak ratifikace byla formálně dokončena až poté, co vláda splnila podmínky požadované ústavním soudem.⁷⁶

Další zemí, kde se objevily problémy s ESM bylo Estonsko. I estonský Nejvyšší soud byl dotazován, zda je smlouva o ESM slučitelná s ústavou a je možná její ratifikace.⁷⁷

Problémy s ESM se objevily i v Irsku, kde se otázkou stabilizačního mechanismu zabýval Nejvyšší soud. Nejvyšší soud zamítl odvolání proti rozhodnutí soudu nižší instance, že stabilizační mechanismus je podle irských právních předpisů zákonný. V Irsku došlo ke zpochybnění stabilizačního mechanismu, a to na základě rozporu nejen s irskou ústavou, ale i s ustanoveními smluv EU o ekonomických a monetárních pravidlech. Po usnesení Nejvyššího soudu se irská vláda rozhodla stabilizační mechanismus formálně ratifikovat a pozdržení ze strany Irska se nekonalo.⁷⁸ Avšak i přes zamítnutí námitek Nejvyšší soud postoupil některé otázky navrhovatelů ke zvážení ESD, ve formě položení předběžných otázek.

---

⁷⁴ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu k ratifikaci Smlouvy o ESM a Fiskální Smlouvy*. [online]. 13.9.2012 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2012/rozhodnuti_spolkoveho_ustavniho_soudu_k.html>

⁷⁵ Tamtéž

⁷⁶ Německo odstranilo poslední překážku k dokončení ratifikace ESM. In: *Finance.cz*. [online]. 26.9.2012. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/365893-nemecko-odstranilo-posledni-prekazku-k-dokonceni-ratifikace-esm/>>

⁷⁷ ADAM, Stanislas; PARRAS, Mena; JAVIER, Francisco. The European Stability Mechanism through the Legal Meanderings of the Union's Constitutionalism: Comment on Pringle. *Draft version) European Law Review*, 2013, 38.6: s.4

⁷⁸ Kauza ESM: Verdikt německých soudců není konečný. Jak zareaguje Evropský soudní dvůr?. In: *Patria online* [online]. 24.9.2012 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2154795/kauza-esm-verdikt-nemeckych-soudcu-neni-konecny-jak-zareaguje-evropsky-soudni-dvur.html>>

5.7 Případ Pringle⁷⁹

V rámci tohoto rozsudku byl ESD poprvé povolán posoudit použití zjednodušeného postupu při přijímání revize zřizovacích smluv dle čl. 48 SEU a také poprvé od přijetí Maastrichtské smlouvy analyzuje základní ustanovení HMU, zejména problematický čl. 125 SFEU. Tento rozsudek se stal velmi pozitivním a mohl by znamenat další průlom hlubšího propojení v ekonomické oblasti mezi členskými státy.⁸⁰

Základem sporu v původním řízení, byla stížnost irského poslance Thomase Pringlea, že změna zakládací smlouvy provedená prostřednictvím rozhodnutí Rady je protiprávní. Dle něho tato změna způsobuje zvýšení pravomocí EU, což je v rozporu s ustanoveními SFEU a SEU v oblasti hospodářské a měnové politiky a i s obecnými zásadami unijního práva. Také uvedl, že případnou ratifikací Smlouvy o ESM by došlo ke vzniku irských závazků, které jsou se zakládacími smlouvami EU neslučitelné, a že Smlouva o ESM je neslučitelná s obecnou zásadou účinné soudní ochrany a se zásadou právní jistoty. Nejvyšší soud položil ESD předběžné otázky ohledně samotné platnosti rozhodnutí Evropské rady 2011/199/EU a slučitelnosti EMS s právem EU. Z důvodu co nejrychlejšího rozptýlení pochybností, se předseda ESD rozhodl vyhovět žádosti Nejvyššího soudu Irsko o projednání ve zrychleném řízení. Věc se projednávala v plénu tvořeném všemi 27 soudci, jelikož ESD dospěl k názoru, že věc má mimořádný význam.⁸¹

První předběžná otázka se týkala samotné platnosti rozhodnutí 2011/199/EU. ESD konstatoval, že po provedení přezkumu nenalezl žádnou skutečnost, která by mohla vést k neplatnosti dotčeného rozhodnutí. Jelikož změna provedená prostřednictvím rozhodnutí se týká vnitřních politik a činností Unie, tedy třetí část SFEU, což splňuje podmínku pro použití zjednodušeného postupu při změně SFEU. ESD vyvrátil, že by úprava čl. 136 SFEU mohla zasahovat do výlučných pravomocí svěřených Unii v oblasti měnové politiky.⁸² K tomu ESD uvedl, že hlavním cílem měnové politiky EU je udržení cenové stability, zatímco ESM sleduje odlišný cíl, a to stabilitu eurozóny jako celku. I když může mít stabilita eurozóny dopady na stabilitu eura, opatření hospodářské politiky nelze postavit na stejnou úroveň jako opatření měnové politiky jen z toho důvodu, že mohou mít nepřímý vliv na stabilitu eura.⁸³ V bodě 58 a 59 rozsudku navíc ESD uvádí, že „EMS je spíše doplňkem nového právního rámce k posílení správy ekonomických záležitostí EU a tento rámec zavádí užší koordinaci hospodářských a rozpočtových politik

⁷⁹ Rozsudek ze dne 26. října 2012, *Thomas Pringle v. Government of Ireland, Ireland a Attorney General*, C-370/12

⁸⁰ LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail Out' of the European Stability Mechanism: Comment on the Pringle Case. Research Paper in Law 09/2013. 2013. s.9

⁸¹ ADAM, Stanislas; PARRAS, Mena; JAVIER, Francisco. The European Stability Mechanism...s.4

⁸² LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail ... s.7

⁸³ Tamtéž

členských států a užší dohled nad nimi a jeho cílem je co možná nejvíce omezit riziko krizí státního dluhu, zřízení EMS má za cíl řešit finanční krize, které by navzdory přijatým preventivním opatřením přece jen mohly nastat. EMS proto spadá do oblasti hospodářské politiky a nikoli měnové“⁸⁴

Jelikož provedená změna prostřednictvím čl. 136 SFEU, žádným způsobem nerozšiřuje pravomoci svěřené EU zakládacími smlouvami, byla tak i druhá podmínka pro využití možnosti zjednodušeného postupu pro revizi primárního práva splněna. ESD vykládá možnost využití čl. 48 SFEU velmi extenzivně a dává tím tak možnost dalšímu využití zjednodušeného postupu pro revizi HMU.⁸⁵

Odpověď ESD na první předběžnou otázku tedy zní: „*přezkoumání první otázky neodhalilo žádnou skutečnost, kterou by mohla být dotčena platnost rozhodnutí Evropské rady 2011/199/EU ze dne 25. března 2011, kterým se mění článek 136 SFEU, pokud jde o mechanismus stability pro členské státy, jejichž měnou je euro.*“

Druhou předběžnou otázkou se Nejvyšší soud tázal, zda je členský stát eurozóny oprávněn uzavřít a ratifikovat Smlouvu o ESM s ohledem na určitá ustanovení SFEU a SEU a obecnou zásadu účinné soudní ochrany. Konkrétně ESD zkoumal, zda brání uzavření smlouvy o ESM:

- ustanovení SFEU týkající se výlučné pravomoci EU v oblasti měnové politiky⁸⁶
- ustanovení SFEU týkající se hospodářské politiky EU⁸⁷
- ustanovení SEU, ukládající povinnost loajální spolupráce⁸⁸
- ustanovení SEU stanovující, že každý orgán jedná v mezích působnosti svěřené mu Smlouvami.⁸⁹

Co se týká výlučné pravomoci EU v oblasti měnové politiky, na tu už ESD odpověděl v rámci první předběžné otázky, došlo tedy jen k zopakování, že činnost ESM do měnové politiky nespadá. K výlučné pravomoci EU k uzavření mezinárodní smlouvy ESD uvedl, že z argumentů, jež mu byly předloženy neusuzuje, že smlouva o ESM by měla účinky směřující k ovlivnění společných pravidel či změně jejich působnosti. A proto tato smlouva do výlučné pravomoci nespadá.⁹⁰

---

⁸⁴ TISKOVÁ ZPRÁVA č. 154/12: *Soudní dvůr dává zelenou Evropskému mechanismu stability (EMS)* [online]. Lucemburk, 2012[cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-12-154_cs.htm>

⁸⁵ LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail... s.7

⁸⁶ Čl. 3 odst. 1 písm. c)SFEU a čl. 127 SFEU

⁸⁷ Čl. 2 odst. 3 SFEU, čl. 119 až 123 SFEU a čl. 125 a 126 SFEU

⁸⁸ Čl. 4 odst. 3 SEU

⁸⁹ Čl. 13 SEU

⁹⁰ LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail... s.7-8

Pokud jde o pravomoc EU při koordinaci hospodářské politiky ESD uvedl, „že členské státy mají pravomoc uzavřít mezi sebou smlouvu o ESM za předpokladu, že závazky převzaté smluvními členskými státy v rámci smlouvy budou v souladu s unijním právem“.⁹¹ Dále v bodě 110 rozsudku uvedl, „že účelem ESM není koordinace hospodářských politik členských států, ale jedná se o mechanismus financování, jehož cílem je mobilizovat finanční zdroje a poskytovat podporu finanční stability svým členům, kteří se potýkají se závažnými potížemi s financováním. Přičemž platí přísná podmíněnost, které musí podléhat každá podpora a která může mít podobu makroekonomického ozdravného programu, navíc není nástrojem koordinace hospodářských politik členských států, nýbrž má za cíl zajistit slučitelnost činnosti ESM zejména s klauzulí No-Bail-Out zakazující převzetí závazků veřejného sektoru členských států.“⁹²

K pravomoci Rady dle čl. 122 SFEU se ESD v bodě 118 rozsudku vyjadřuje, že předmětem zmíněného článku SFEU je finanční pomoc poskytovaná EU nikoli členskými státy. Při aplikaci tohoto článku, může Rada za určitých podmínek pomoc poskytnout členskému státu, u kterého nastanou obtíže, a to z důvodu přírodní pohromy nebo jiných mimořádných událostí, které není možné ovlivnit. Tento výkon pravomoci, které je EU svěřena není zřízením ESM nijak ovlivněn. A tak ani tento článek nebrání zřízení ESM, který však bude dodržovat unijní právo a opatření přijatá EU v oblasti týkající se koordinace hospodářských politik. ESD ve svém výkladu přímo vylučuje budoucí použití čl. 122 SFEU jako právního základu pro finanční pomoc poskytovanou členskými státy v budoucnu.⁹³ Čímž se zajistilo ukončení zneužití tohoto článku ke krytí finančních pomoci členskými státy, v případech jejich vážného ohrožení platební neschopností, jak tomu učinila tato krize.⁹⁴

Dále se ESD zabýval, zda nedochází zřízením ESM k obcházení ustanovení čl. 123 SFEU, který zakazuje ECB a centrálním bankám členských států poskytovat možnosti přečerpání zůstatku bankovních účtů, poskytnout jakýkoli jiný typ úvěru orgánům a členskými státy či přímo nakupovat jejich dluhové nástroje. K tomu ESD uvedl, že čl. 123 SFEU je přímo určený ECB a centrálním bankám členských států a z toho důvodu, se uvedený zákaz na poskytnutí finanční pomoci skupinou členských států či prostřednictvím ESM, jinému členskému státu, nevztahuje.⁹⁵ Bohužel ESD více nekonkretizoval podmínky pro možné využití tohoto článku SFEU, což může v budoucnu přinést další rozepře, například ohledně záchranných operací prováděných ECB.⁹⁶

---

⁹¹ TISKOVÁ ZPRÁVA č. 154/12: *Soudní dvůr dává zelenou Evropskému mechanismu stability (EMS)* [online]. Lucemburk, 2012 [cit. 2015-03-06]. s.3 Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/press-release_CJ12-154_cs.htm>

⁹² Tamtéž

⁹³ ADAM, Stanislas; PARRAS, Mena; JAVIER, Francisco. The European Stability Mechanism... s.6

⁹⁴ LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail... s.16

⁹⁵ ADAM, Stanislas; PARRAS, Mena; JAVIER, Francisco. The European Stability Mechanism... s.6

⁹⁶ LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail... s.17-18

K nejvíce diskutovanému čl. 125 SFEU, tedy porušení zákazu no-bail-out, ESD poukazuje na smysl této klauzule, který neznamena zakázat členským státům a samotné EU poskytování finanční pomoci jiným členským státům, ale účelem je zajistit, dodržování zdravé rozpočtové politiky členskými státy.⁹⁷ Zákaz stanovený tímto článkem zaručuje, že se členské státy, v případě zadlužování, budou řídit logikou trhu, neboť ta je bude nutit k zachování rozpočtové kázně. Samotné dodržování kázně poté přispívá k naplňování vyššího cíle, a to udržení finanční stability měnové unie.⁹⁸ Je zakázána taková pomoc, která by ve svém důsledku podkopávala motivaci členského státu, který je příjemcem této pomoci, provádět zdravou rozpočtovou politiku.

ESD oprávněnost poskytnutí finanční pomoci prostřednictvím ESM opírá o splnění dvou podmínek. První z nich je nezbytnost poskytnutí půjčky, tedy pokud je ohrožena stabilita eurozóny jako celku a druhou podmínkou je podmíněnost pomoci, která povede k zajištění zdravé rozpočtové politiky. Jelikož ESD konkrétně nevyložil co znamená „stabilita eurozóny jako celku“, je dán prostor pro flexibilnější výklad, pokud nedojde k vyjasnění této otázky v některých z příštích rozsudků ESD.⁹⁹

Onu flexibilitu výkladu je možné pozorovat již při první aktivaci ESM, kdy byla poskytována finanční pomoc Kypru. Je otázkou, zda byla splněna podmínka „nezbytnosti“, vzhledem k velikosti kyperské ekonomiky. Jak se zdá, ESM bude aktivováno i v případech, kdy členský stát bude v takových obtížích, které by mohlo ohrozit jeho členství v eurozóně.¹⁰⁰

Pokud jde o dodržování zásady loajální spolupráce zakotvené v čl. 4 odst. 3 SEU, ESD zopakoval, že ESM nijak nezasahuje do ustanovení SFEU, která se týkají hospodářské a měnové politiky. Smlouva o ESM obsahuje záruky, že při plnění svých úkolů bude dodržovat unijní právo. Z toho důvodu ani tento článek SEU nebrání uzavření a ratifikaci Smlouvy o ESM.¹⁰¹

Co se týká otázky, zda je svěření nových funkcí Komisi, ECB a ESD dle Smlouvy o ESM slučitelné s čl. 13 SEU který upravuje, že každý orgán EU jedná v mezích své působnosti, která mu byla svěřena Smlouvami a v souladu s postupy, podmínkami a cíli v nich stanovených. ESD v bodě 161 rozhodnutí zdůraznil, „že funkce svěřené Komisi a ECB v rámci Smlouvy o ESM v sobě nezahrnují žádnou vlastní rozhodovací pravomoc a že činnost vykonávaná těmito dvěma orgány v rámci Smlouvy o ESM zvažuje pouze ESM. Samotný ESD má pravomoc rozhodovat všechny spory mezi členskými státy, které

---

⁹⁷ Tamtéž s.18

⁹⁸ Tamtéž s.18

⁹⁹ LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail... s. 18

¹⁰⁰ Tamtéž s. 20

¹⁰¹ TISKOVÁ ZPRÁVA č. 154/12: *Soudní dvůr dává zelenou...*s.4

souvisejí s předmětem základacích Smluv, pokud jsou mu tyto spory předloženy na základě rozhodčí smlouvy dle čl. 273 SFEU“.¹⁰²

Posledním bodem, kterým se ESD zabýval v rámci druhé předběžné otázky, bylo posouzení, zda dojde k porušení obecné zásady účinné soudní ochrany při zřízení ESM. Z již výše uvedeného vyplývá, že SFEU ani SEU nesvěřují EU ke zřízení ESM žádnou zvláštní pravomoc, ze strany členských států tedy nedochází k uplatňování práva EU a tak se ani Listina základních práv EU nepoužije.¹⁰³

Odpověď na druhou předběžnou otázku tedy zní: „*Článek 4 odst. 3 SEU, článek 13 SEU, čl. 2 odst. 3 SFEU, čl. 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 SFEU, články 119 SFEU až 123 SFEU, články 125 SFEU až 127 SFEU ani obecná zásada účinné soudní ochrany nebrání tomu, aby mezi sebou členské státy, jejichž měnou je euro, uzavřely takovou smlouvu, jako je Smlouva o zřízení Evropského mechanismu stability mezi.....uzavřená v Bruselu dne 2. února 2012, ani ratifikaci této smlouvy těmito členskými státy.“*

Z výše uvedeného vyplývá, že tento rozsudek je velmi významný a otevřel řadu možností pro budoucí směřování EU. ESD tímto rozsudkem posvětil možnost uzavírat mezinárodní dohody mimo rámec EU a využívat v jejich rámci i orgány EU, pokud úkoly jim svěřené nezmění základní charakter pravomocí, které jim svěřují základní smlouvy. Čímž otevírá možnost pro další uzavírání dohod mezi členskými státy za účelem řešení krizových situací v budoucnosti.¹⁰⁴

Jeho přínos je i v konečném posouzení ESM ve světle čl. 125 SFEU a je velmi významným výkladem možnosti využití zjednodušeného postupu při revizi primárního práva, kde výslovně poukazuje na možnost budoucí revize HMU. Nicméně nejvíce se vryje do paměti jako rozsudek, který posvětil poskytování finanční pomoci mezi členskými státy.¹⁰⁵

---

¹⁰² Tamtéž

¹⁰³ Tamtéž

¹⁰⁴ VAN MALLEGHEM, Pieter-Augustijn. Pringle: A Paradigm Shift in the European Union's Monetary Constitution. *German LJ*, 2013, 14: s.163

¹⁰⁵ LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail Out' of the European Stability Mechanism: Comment on the Pringle Case. *Research Paper in Law* 09/2013. 2013. s.18

6. Evropský Stabilizační Mechanismus

Po výše zmíněných peripetiích tedy Smlouva o ESM vstoupila v platnost dne 27. září 2012 a slavnostní zahájení činnosti ESM se uskutečnilo na okraj zasedání Euroskupiny dne 8. října 2012, kdy se konalo zahajovací zasedání Rady guvernérů ESM. Jakožto stálý mechanismus převzal ESM úkoly, které plnil EFSF a EFSM. Dočasné mechanismy zůstaly v platnosti do června 2013, co se týká EFSF, ten zůstává v platnosti do doby ukončení jeho finančních transakcí. EFSF bude zrušeno a zlikvidováno teprve po vypořádání všech pohledávek a závazků plynoucích z poskytnutých finančních pomoci na základě smluv o finanční pomoci uzavřených v rámci EFSF.

Provedením změny v primárním právu, tedy doplněním čl. 136 SFEU se odlišuje ESM od předchozích dvou mechanismů a zdůrazňuje tím klíčovou roli, kterou mu členské státy eurozóny svěřily, což dokládá i skutečnost, že na rozdíl od EFSM a EFSF se nejedná o subjekt soukromoprávní, ale o subjekt mezinárodního práva. ESM je mezinárodní vládní organizace členských států eurozóny, což je uvedeno v článku 1 Smlouvy o ESM. Samotný mechanismus je vytvořen na základě mezinárodní smlouvy mezi státy eurozóny, stojí tak mimo oficiální unijní instituce. Jelikož si situace žádala co nejrychlejší řešení, nebylo možné zařadit ESM mezi unijní instituce, což by představovalo značné riziko, že některý členský stát EU by se zřízením ESM nesouhlasil a zablokoval by tak jeho přijetí. Čehož se představitelé EU obávali, zejména z důvodu ne zcela dávných zkušeností s revizí práva EU v rámci Lisabonské smlouvy a i dřívějšího neúspěchu s Ústavou pro Evropu.

Samotné členství v ESM je určeno pro všechny členy eurozóny, v článku 2 smlouvy o ESM je řečeno, že členství v ESM je otevřené pro všechny členské státy EU od okamžiku, kdy Rada rozhodne dle čl. 140 odst. 2 SFEU o zrušení výjimky z účasti na společné měně ve vztahu k danému členskému státu. V preambuli v bodě 7 se říká, že všechny členské státy eurozóny se stanou členy EMS a v důsledku přistoupení k eurozóně by se přistupující členský stát měl stát také členem EMS s veškerými právy a povinnostmi jako mají smluvní strany smlouvy o ESM. To však samozřejmě nelze automaticky a stane se tak až poté, co nově přistupující členský stát učiní nezbytné právní kroky v souladu se svými ústavními předpisy. K ESM prozatím přistoupilo Lotyšsko v březnu 2014, které vstoupilo do eurozóny k 1. lednu 2014.¹⁰⁶ A nejnovějším členem k 3. únoru 2015 se stala Litva.¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ ESM. *Joint Statement: Andris Vilks and Klaus Regling hail Latvia's accession to ESM* [online]. 3.3.2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.esm.europa.eu/press/releases/esm-press-release-joint-statement-andris-vilks-and-klaus-regling-hail-latvias-accession-to-esm-htm>

¹⁰⁷ ESM. *Lithuania joins the ESM* [online]. 2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.esm.europa.eu/about/governance/shareholders/lithuania/index.htm>

Členské státy EU, jež nejsou členy eurozóny, nejsou smluvní stranou Smlouvy o ESM, avšak do činnosti mechanismu se mohou dobrovolně zapojit na ad hoc bázi. Pokud tak učiní budou přizváni k případným jednáním o poskytnuté pomoci jako pozorovatelé, budou mít přístup ke všem informacím a bude s nimi i konzultováno.¹⁰⁸

V samotné preambuli bodu 13 Smlouvy o ESM je dána určitá priorita splátek půjček z ESM, tak že tyto splátky budou mít přednost před pohledávkami soukromého sektoru a vyšší prioritu splácení než pomoc poskytnutá od ESM budou mít jen půjčky od MMF. Členství v ESM přináší možnost čerpat prostředky ze záchranného mechanismu na základě přísné politické podmíněnosti, a to makroekonomickým ozdravným programem, jež provede Komise společně s MMF a v součinnosti s ECB.¹⁰⁹ Na druhou stranu přináší též povinnost ručit za případné závazky ostatních členských států. Ručení každého člena EMS je však pouze do výše jeho podílu na schváleném upsaném kapitálu, žádný člen neručí v důsledku svého členství za závazky ESM.¹¹⁰

Jak už jsme zmínili, hlavním cílem ESM je získávat financování a zajišťovat podporu stability za striktních podmínek, ve prospěch členů ESM, kteří mají vážné finanční problémy nebo jim takové problémy hrozí, pokud je taková pomoc nevyhnutelná k ochraně finanční stability eurozóny jako celku. ESM může za účelem poskytnutí pomoci členskému státu uzavírat dohody se členy ESM, finančními institucemi a dalšími třetími stranami.¹¹¹ Již v preambuli se předpokládá, že při poskytování podpory pro zajištění stability bude EMS velmi úzce spolupracovat s MMF.

6.1. Úvěrová kapacita ESM

V článku 8 Smlouvy o ESM je upraven celkový upsaný kapitál ESM, který činí 700 miliard euro. Ten se původně dělil na sedm milionů akcií s nominální hodnotou 100 tisíc euro. Avšak s přibývajícími členy roste i základní kapitál, který v současné činí 704,9 miliard euro. Podíl na upsaném kapitálu ESM odpovídá distribučnímu klíči pro podíl na základním kapitálu ECB, jako tomu bylo v případě EFSF. V tabulce č. 2 jsou příspěvky jednotlivých států jasně vyčísleny. Avšak pro státy eurozóny, jejichž HDP na obyvatele je nižší než 75 % průměru EU, platí po dobu 12 let od jejich vstupu do eurozóny dočasná úprava, která je podrobně upravena v článku 42 Smlouvy o ESM.¹¹² Což se v současné době týká Lotyšska a Litvy.

¹⁰⁸ Preambule bod č. 9 Smlouvy o ESM

¹⁰⁹ Evropská Rada. Závěry Evropské rady z 24. a 25. března 2011., Brusel 20.4.2011 [cit. 2015-03-10].

¹¹⁰ Čl. 8 odst. 5 Smlouvy o ESM

¹¹¹ Čl. 3 Smlouvy o ESM

¹¹² Tato dočasná úprava se bude rovnat třem čtvrtinám rozdílu mezi podílem na HND a podílem na základním kapitálu ECB

Celková výše upsaného kapitálu se dělí na splacený kapitál a kapitál na požádání. Splacený kapitál, tvořený vklady členskými státy eurozóny, je ve výši 80 miliard euro. Splacený kapitál je splácen v pěti stejných splátkách, každá ve výši 20 % z celkové sumy, z toho první splátku uhradil každý člen ESM do 15 dnů ode dne nabytí platnosti Smlouvy o ESM a zbývající splátky jsou splatné vždy po roce v den splatnosti první splátky.¹¹³ Dle článku 9 Smlouvy o ESM je Rada guvernérů oprávněna kdykoli svolat upsaný nesplacený kapitál. Pokud je splacený kapitál, z důvodu ztráty pod hranicí 80 miliard euro, může Správní rada učinit prostou většinou rozhodnutí o svolání nesplaceného upsaného kapitálu. V případě nutnosti vyzve generální ředitel ke splacení upsaného nesplaceného kapitálu tak, aby ESM dostal svým závazkům vůči věřitelům. Tím se členské státy ESM bezpodmínečně a neodvolatelně zavazují k uhrazení jakéhokoliv kapitálového požadavku, který vznesе generální ředitel v souvislosti se splacením plateb věřitelům v plné výši.¹¹⁴ Navíc tento požadavek generálního ředitele musí být uhrazen do sedmi dnů od doručení. Výše zmiňovaný kapitál na požádání je ve výši zbývajících 620 miliard eur.

V rámci jednání se zahraničními partnery G-20 a v důsledku zhoršení ekonomické situace v některých členských státech eurozóny, došlo v březnu 2012 k opětovnému projednání Smlouvy o ESM v bodech, které se týkají data spuštění fungování ESM a výše kombinované úvěrové kapacity EFSF a ESM. Na úrovni ministrů financí euroskupiny bylo dohodnuto zvýšení kombinované úvěrové kapacity obou eurovalů, a to z původní částky 500 miliard euro na 700 miliard euro. Bylo domluveno, že oba záchranné mechanismy budou fungovat vedle sebe do konce června 2013, tedy do konce platnosti EFSF. Od července 2013 se tak EFSF již nepodílí na žádných nových programech, ale slouží pouze pro správu již půjčených prostředků.¹¹⁵

Euroskupinou bylo dne 30. března 2012 dohodnuto urychlení jednotlivých splátek kapitálu, a to tak, že první dvě splátky proběhly již v roce 2012, další dvě v roce 2013 a poslední v dubnu 2014. ESM tak již dosáhl své cílové úrovně splaceného kapitálu ve výši 80 miliard eur. Lotyšsko, které přistoupilo k ESM v březnu minulého roku, tak prozatím zaplatilo první splátku ve výši 44,24 milionu eur a tuto částku bude splácet v pravidelných splátkách vždy po roce dle Smlouvy o ESM do roku 2018. Nově přistoupivšímu členu, Litvě, byly Radou guvernérů schváleny technické podmínky pro přistoupení k ESM. Vklad byl stanoven na 2,86 miliard euro, včetně 327,2 milionů euro splaceného kapitálu, které budou splatné v pěti ročních splátkách ve výši 65,4 milionů euro.¹¹⁶

---

¹¹³ Čl. 41 odst. 1 Smlouva o ESM

¹¹⁴ Čl. 9 odst. 2 a 3 Smlouvy o ESM

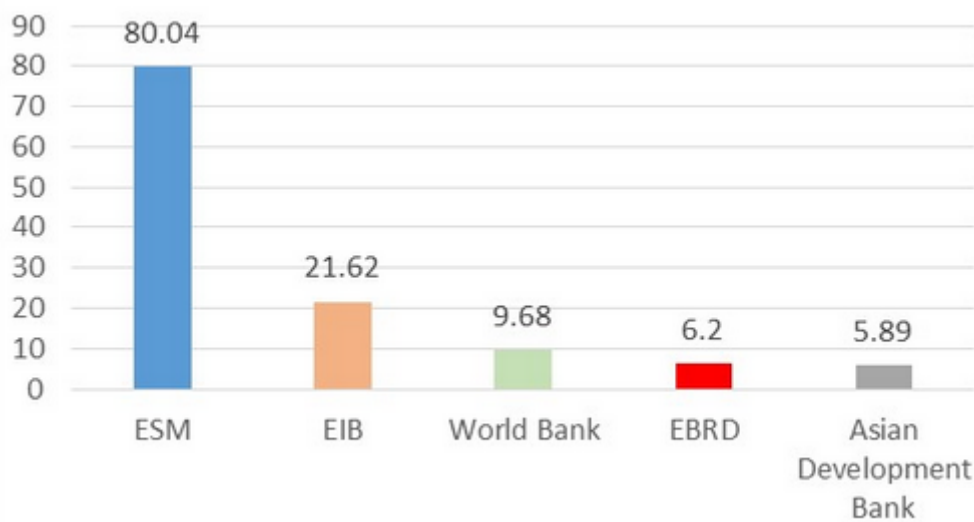
¹¹⁵ Finanční pomoc pro Irsko, Portugalsko, Řecko

¹¹⁶ ESM. *Lithuania joins the ESM* [online]. 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.esm.europa.eu/about/governance/shareholders/lithuania/index.htm>

6.2. Financování ESM

Zdrojem financování ESM je jednak splacený upsaný kapitál členskými státy ESM a jednak půjčky, které si ESM svým jménem sjednává na finančních trzích. Jelikož ESM disponuje splaceným kapitálem v plné výši, stává se tak velmi seriózním a důvěryhodným emitentem a zároveň je mezinárodní finanční institucí s největším splaceným kapitálem, což dokládá graf č. 1.

Graf č.1: Splacený kapitál největších mezinárodních finančních institucí (v miliardách Eur)

Zdroj: European Stability Mechanism

Splacený kapitál slouží k investování do bezpečných, likvidních a vysoce hodnocených státních dluhopisů. Jak již bylo zmíněno ESM je také oprávněn si pro dosažení svých cílů půjčovat na kapitálových trzích od bank, finančních nebo jiných institucí. ESM je oprávněn vydávat dluhopisy jak na peněžním tak i na kapitálovém trhu, kde jsou vydávány dluhopisy s možnou splatností od 1 do 30 let.

Držet vlastní dluhopisy může ESM pouze v omezené míře, ty může použít k prodeji nebo jako zástavu při zajištěných operacích prováděných na peněžním trhu. ESM může kromě dluhopisů vydávat směnky.¹¹⁷ Stejně jako tomu bylo u EFSF je velmi důležité usilovat o udržení nejvyššího možného ratingu, což se podařilo, neboť byl ESM přidělen velmi kvalitní rating. Od ratingové agentury Moody Aa1 a od Fitch Ratings AAA.

¹¹⁷ ESM. *Frequently Asked Questions on the European Stability Mechanism (ESM)*. 2014, [cit. 2015-01-15]. s.9. Dostupné z: <http://www.esm.europa.eu/pdf/FAQ%20ESM%2030012014.pdf>

6.3. Orgány ESM a hlasování

ESM má Radu guvernérů, Správní radu, generálního ředitele a i potřebný personál. Zásadními orgány jsou Rada guvernérů a Správní rada, tyto orgány mohou přijímat rozhodnutí jednomyslně, přičemž zdržení se hlasování nebrání přijetí rozhodnutí, kvalifikovanou většinou, 80% odevzdaných hlasů a nebo tzv. prostou většinou, tedy více než polovina odevzdaných hlasů. Při hlasování musí být přítomno 2/3 členů, kteří představují nejméně 2/3 hlasů. Hlasovací práva jsou odvozena od podílu členských států na upsaném kapitálu ESM. V případě hlasování, kdy Komise a ECB vyhodnotí situaci tak, že neschopnost přijmout rozhodnutí o poskytnutí finanční pomoci by ohrozilo hospodářskou a finanční stabilitu eurozóny, využije se dle čl. 4 odst. 4 pohotovostní hlasování „emergency voting procedure“, což znamená, že se místo jednomyslnosti postačí k přijetí rozhodnutí kvalifikovaná většina 85 % hlasů.¹¹⁸

Pro možné porovnání hlasovací síly jednotlivých členských států ESM je níže přiložena tabulka č. 2, která představuje nejen podíl na upsaném kapitálu, ale je zde vyčíslen i příspěvek (splacený kapitál), který jednotlivé členské státy zaplatili či v případě Lotyšska a Litvy zaplatí.

Tabulka č. 2: Přehled podílů na upsaném kapitálu ESM dle klíče pro kapitál ECB

Členská země EMS	Počet akcií	Distribuční klíč (%)	Příspěvek (mld.€)	Hodnota splaceného kapitálu (mld.€)
Německo	1 900 248	26,9616	190,0248	21,71712
Francie	1 427 013	20,2471	142,7013	16,30872
Itálie	1 253 959	17,7917	125,3959	14,33096
Španělsko	833 259	11,8227	83,3259	9,52296
Nizozemsko	400 190	5,6781	40,019	4,5736
Belgie	243 397	3,4534	24,3397	2,78168
Řecko	197 169	2,7975	19,7169	2,253360
Rakousko	194 838	2,7644	19,4838	2,22672
Portugalsko	175 644	2,4921	17,5644	2,00736

¹¹⁸ To se týká případů dle čl. 5 odst. 6 písm. f) a g) Smlouvy o ESM

Finsko	125 818	1,7852	12,5818	1,43792
Irsko	111 454	1,5814	11,1454	1,27376
Slovensko	57 680	0,8184	5,768	0,6592
Slovinsko	29 932	0,4247	2,9932	0,34208
Litva	28 634	0,4063	2,8634	0,3272
Lotyšsko	19 353	0,2746	1,9353	0,2212
Lucembursko	17 528	0,2487	1,7528	0,20032
Kypr	13 734	0,1949	1,3734	0,15696
Estonsko	13 020	0,1847	1,302	0,1488
Malta	5 117	0,0726	0,5117	0,05848
Celkem	7 047 987	100	704,7987	80,5484

Zdroj: vlastní zpracování dle European Stability Mechanism

Za předpokladu, že se hlasování zúčastní všechny členské státy můžeme z tabulky odvodit, že pro schválení rozhodnutí, pro které je vyžadována kvalifikovaná většina postačí, když budou pro rozhodnutí hlasovat pouhé čtyři silné státy a jeden stát s výraznějšími hlasovacími právy, pro přijetí stáčí 5,6 milionu hlasů/akcií, samozřejmě při zachování kvora. Na druhou stranu při jednomyslném hlasování, kterýkoli členský stát může svůj souhlas s poskytnutím pomoci podmínit různými změnami v oblasti hospodářské politiky, a tak žádající stát bude nucen k provedení velmi přísných změn, výměnou za poskytnutí pomoci.

Smlouvou o ESM je dána možnost vynucení si povinností členských států, v případě nesplnění povinnosti související s uhrazením splatného kapitálu nebo prostředků splatných na požádání, lze pozastavit porušujícímu členskému státu hlasovací práva v ESM, což samozřejmě obnáší automatické přepočítání hlasů a kvor pro následná hlasování.¹¹⁹

Jak bylo již výše uvedeno rozhodovacím orgánem ESM je Rada guvernérů, která je složena z ministrů financí eurozóny či jeho zástupcem, kteří mají hlasovací právo. Jako pozorovatelé se mohou jednání Rady guvernérů účastnit prezident ECB, evropský komisař pro

¹¹⁹ Čl. 4 odst. 8 Smlouvy o ESM

hospodářské a měnové záležitosti¹²⁰ a také zástupci států, kteří se podílí na finanční pomoci ad hoc, přizván může být i MMF. Předsedou Rady guvernérů byl zvolen Jeroen Dijssenbloem, který je zároveň předsedou Euroskupiny.

Podstatná rozhodnutí bude Rada guvernérů přijímat jednomyslně, a to zejména svolat upsaný kapitál, měnit objem upsaného kapitálu, měnit maximální zápůjční kapacitu ESM, poskytnout stabilizační pomoc, dát Komisi a ECB mandát k vyjednávání ekonomických podmínek podmiňujících poskytnutí pomoci, o změně seznamu nástrojů pomoci poskytovaných ESM, o schválení žádosti o členství v EMS a poté i o úpravách, které se musí vykonat právě v důsledku přistoupení nového člena.¹²¹ Veškerá ostatní rozhodnutí Rada guvernérů přijímá kvalifikovanou většinou. Rada guvernérů také může jednomyslně rozhodnout o pověření Správní rady výše jmenovanými úkoly.

Do správní rady je každým guvernérem jmenován jeden řádný člen a jeden zastupující člen, kteří musí mít vysokou odbornost jak v ekonomických, tak i finančních záležitostech. Do čela správní rady je jmenován generální ředitel, který je zodpovědný za každodenní chod ESM. Generálního ředitele jmenuje Rada guvernérů na 5 leté funkční období s možností opětovného zvolení. Platí zde neslučitelnost funkce generálního ředitele s guvernérem či jeho zástupcem.¹²² Prvním a současným generálním ředitelem je Klaus Regling, který předsedá správní radě. I zde bude mít ECB a Komise svého pozorovatele a případně jeho náhradníka. Správní rada vykonává konkrétní úkoly, kterými jí pověřuje Rada guvernérů. Veškerá její rozhodnutí jsou přijímána kvalifikovanou většinou, pokud není smlouvou stanoveno jinak.

6.4. Poskytnutí pomoci

Jak bylo výše již řečeno, finanční pomoc může být poskytnuta pouze v krajních situacích, pokud bude ohrožena stabilita eurozóny jako celku v důsledku finančních obtíží jednoho či více členů eurozóny. Finanční pomoc může být poskytnuta jen členským státům ESM a je striktně podmíněna, a to makroekonomickým programem pro přizpůsobení nebo dodržování předem dohodnutých podmínek.

Finanční pomoc poskytovaná v rámci ESM má formu půjček či intervence na primárních trzích s dluhopisy postiženého členského státu. Jednotlivé druhy poskytované pomoci jsou upraveny v čl. 14 až 18 Smlouvy o ESM a také jsou k jednotlivým typům podpory vydány tzv. pokyny ESM, které jsou přístupné na webových stránkách ESM. V podstatě se jedná o obdobné

---

¹²⁰ Komisařem pro hospodářské a měnové záležitosti: Pierre Moscovici a prezidentem ECB: Mario Draghi.

¹²¹ Článek 5 odst. 6 Smlouvy o ESM

¹²² Čl. 7 odst. 1 a 2 Smlouvy o ESM

podpůrné nástroje, jako tomu bylo v případě EFSF. Rada guvernérů však může jednomyslně rozšířit paletu svých nástrojů.

Prvním krokem k získání pomoci je podání žádosti o stabilizační podporu, kterou podává postižený členský stát předsedovi Rady guvernérů. Tato žádost by měla obsahovat druh finanční pomoci, která by měla být poskytnuta. Euroskupina o této situaci musí informovat Radu, aby byl zajištěn mnohostranný dohled EU. O veškerých operacích ESM musí Rada a Komise pravidelně informovat Evropský parlament. Poté předseda Rady guvernérů pověří Komisi a ECB úkoly, které podpoří řádné posouzení vzniklé situace.¹²³ Komise společně s ECB posuzuje rizika ohrožení finanční stability eurozóny a riziko udržitelnosti veřejného dluhu, toto posouzení by mělo být prováděno ve spolupráci s MMF a také musí dojít ke zhodnocení aktuální i potenciální finanční potřeby žádajícího členu ESM.¹²⁴ Komise zde vystupuje jako pomocný expertní orgán. Na základě těchto posouzení rozhoduje Rada guvernérů jednomyslně o poskytnutí pomoci. Na počátku března 2011 bylo potvrzeno Evropskou radou, že pomoc bude poskytována právě na základě důkladného analyzování možné udržitelnosti veřejného dluhu. Pokud z analýzy vyplyne, že makroekonomický ozdravný program může reálně zajistit návrat k udržitelnému vývoji dluhu, tedy analyzovaný členský stát bude považován za solventní, budou věřitelé ze soukromého sektoru vyzváni k zachování angažovanosti a členský stát žádající finanční pomoc bude činit veškeré kroky k tomu, aby povzbudil soukromé investory. Pokud však z provedené analýzy vyplyne, že makroekonomický ozdravný program nemůže reálně zajistit návrat k udržitelnému vývoji veřejného dluhu, tedy bude naopak považován za nesolventní, bude členský stát muset zahájit aktivní jednání se svými věřiteli, s cílem zajistit přímou účast věřitelů na obnovení udržitelnosti veřejného dluhu. Pokud bude mít členský stát komplexní plán restrukturalizace a prokáže dostatečné odhodlání k zajištění odpovídajícího a přiměřeného zapojení soukromého sektoru, bude mu poskytnuta finanční pomoc.¹²⁵

Komise v rámci ESM tedy nemá pravomoc rozhodovat o poskytnutí pomoci, tu mají zástupci členských států eurozóny, ti rozhodují o samotném poskytnutí pomoci i o podmínkách, za kterých bude poskytnuta.

V případě, že Radou guvernérů bude rozhodnuto o poskytnutí pomoci, pověří Komisi spolu s ECB a MMF k vyjednání memoranda o porozumění, které obsahuje jak nedostatky, které je třeba odstranit, tak i druh finanční pomoci. Současně generální ředitel připraví návrh dohody o poskytnutí finanční pomoci, kde budou stanoveny konkrétní finanční podmínky. Po schválení

---

¹²³ NAUSCHNIGG, Franz; SCHIEDER, Paul. crisis Financing in the eU. *Monetary Policy & The Economy Q*, 2012, 4: 114-124. s.122

¹²⁴ Čl. 13 odst. 1 písm. a), b), c) Smlouvy o ESM

¹²⁵ Evropská Rada. Závěry Evropské rady z 24. a 25. března 2011., Brusel 20.4.2011 [cit. 2015-01-17]. s.29-31

obou jmenovaných dokumentů Radou guvernérů, bude memorandum o porozumění podepsáno Komisí jménem EMS. Monitoringem dodržování stanovených podmínek je pověřena Komise ve spolupráci s ECB a MMF. O této kontrolní činnosti informuje Radu guvernérů, která následně rozhoduje o výplatách půjčky.

Pokud by mezi členským státem eurozóny a ESM vznikl jakýkoliv spor, bude řešen Radou guvernérů. Pokud by však poté došlo k napadení rozhodnutí učiněným Radou guvernérů, bude předán k přezkumu ESD, a to na základě čl. 273 SFEU.¹²⁶

Vznikem ESM byla vytvořena stála možnost finančních transferů místo dočasných záchranných fondů EFSM a EFSF. Komise v rámci ESM funguje jen jako expertní a také dohledový orgán, který nemá žádné rozhodovací pravomoci, jelikož rozhodování o poskytování půjček a o jejich podmínkách je plně v kompetenci Rady guvernérů. Úloha Evropského parlamentu vznikem ESM též nějak výrazně nestoupila, jelikož je pouze informován v rámci mnohostranného dohledu. ESM je čistě mezivládní organizací.

---

¹²⁶ Tamtéž s.33

7. Aplikace záchranných mechanismů

V této kapitole bude dán pohled na aplikaci záchranných mechanismů, a to nejdříve na členské státy eurozóny, které již ukončily program pomoci od EU a Mezinárodního měnového fondu. Těmito státy jsou Irsko a Portugalsko. Následně bude podrobněji rozebrána problematická situace Řecka, které jako první využilo pomoci a jak se zdá, stále ještě není schopno bez pomoci dostát svým závazkům a ukončení programu pomoci by pro něj znamenalo státní bankrot.

7.1. Irsko

Tato země byla v předkrizové době považována za silnou a zdravou ekonomiku s vyrovnaným veřejným rozpočtem. Irský růst ekonomiky byl po mnoho let před krizí vyšší než růst EU, což můžeme sledovat níže na grafu č. 2 růst HDP v letech 2003-2014. Avšak finanční krizí došlo k odkrytí velmi špatné správy bankovního sektoru. V zemi probíhala realitní bublina, kterou irské banky dále podporovaly poskytováním velkého množství úvěrů stavebním firmám. Následným nevyhnutelným splasknutím realitní bubliny se banky ocitly v insolventi. Ve snaze odvrátit pád bankovního sektoru se irská vláda rozhodla k vydání záruky na ochranu všech vkladů. Nicméně tato záruka způsobila výrazné zadlužení země, což dokládá růst veřejného dluhu země k HDP, který byl v roce 2007 pouhých 24% a v roce 2010 je uváděno přes 87%.¹²⁷ Krize bank tedy rychle přerostla v krizi veřejných financí, což mělo přímý dopad na reálnou ekonomiku.¹²⁸ Vlivem krize začala strmě narůstat i nezaměstnanost. Přestože irská vláda implementovala řadu opatření, která mu měla navrátit důvěryhodnost na finančních trzích, nadále narůstaly úrokové sazby irských státních dluhopisů, kdy se úroková míra vyšplhala až k závratným 10 %.¹²⁹

Přes počáteční odmítání tak nakonec irská vláda požádala v listopadu 2010 o finanční pomoc. Celkově byl pro Irsko vyčleněn úvěr až do výše 85 miliard EUR. Na této částce se podílel EFSM EFSF, MMF a část poskytly i nečlenské země eurozóny, a to Velká Británie, Švédsko a Dánsko. Podmínky byly stanoveny v memorandu o porozumění, finanční prostředky byly

---

¹²⁷ EUROSTAT. *General government gross debt – annual data*. 2014. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>

¹²⁸ JUNCKER, Jean-Claude, Jeroen DIJSSSELBLOEM, Donald TUSK a Mario DRAGHI. NEFORMÁLNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉ RADY. *Příprava dalších kroků k lepší správě ekonomických záležitostí v eurozóně: Analytická zpráva*. 12. 2. 2015, 8 s. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/priorities/docs/analytical_note_cs.pdf

¹²⁹ EUROSTAT. *EMU convergence criterion series – annual data*. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00097>

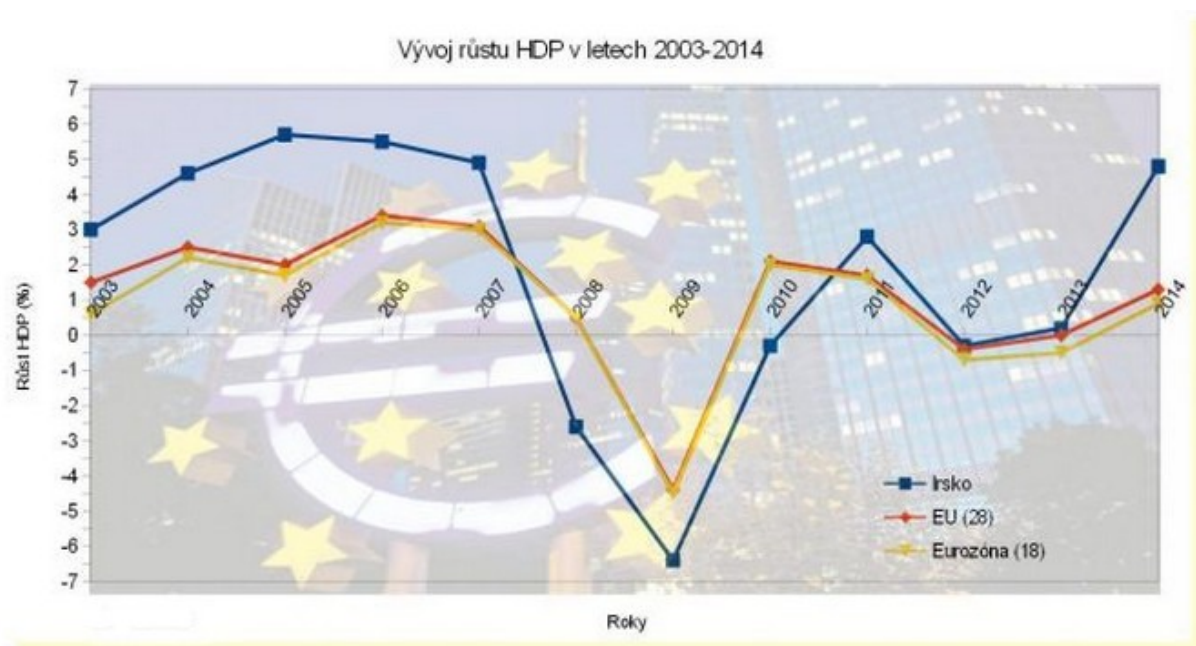
poskytovány ve čtvrtletních tranších na základě zhodnocení dosažených cílů za předchozí čtvrtletí Trojkou.

Finanční prostředky se soustřeďovaly především na posílení restrukturalizaci a reorganizaci bank, na obnovení fiskální udržitelnosti a na strukturální reformy. Irská vláda se poctivě držela úsporných opatření a po třech letech ukončila program finanční pomoci.¹³⁰

Dle poslední zprávy Komise Irsko úspěšně dokončilo program finanční pomoci v prosinci 2013, většina politických podmínek v rámci ozdravného programu byla splněna a důvěra investorů byla obnovena.¹³¹

Následující graf č. 1 dokládá skutečnost, že Irsko se skutečně vymanilo ze sevření finanční krize, od ukončení programu pomoci její ekonomika strmě stoupá a v loňském roce byl výkon irské ekonomiky téměř čtyřikrát vyšší než průměrný růst EU. Pro rok 2015 irská vláda předpovídá růst HDP o 4,7 %.¹³²

Graf č. 2: Vývoj růstu HDP Irska a EU v letech 2003-2014

Zdroj: Hospodářské noviny

Ekonomiku táhne i silný vývoz a zvýšená poptávka spotřebitelů, která je podporována silným růstem zaměstnanosti, což můžeme sledovat v níže přiložené tabulce č. 3.

¹³⁰ Irsko rekordmanem. V porovnání se zbytkem EU rostlo loni čtyřnásobně. In: *Hospodářské noviny*. [online]. 12.3.2015. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <<http://byznys.ihned.cz/c1-63673570-irsko-rekordmanem-v-porovnani-se-zbytkem-eu-rostlo-loni-ctyrnasobne>>

¹³¹ Evropská Komise. Zpráva Komise Evropskému Parlamentu a Radě o úvěrech poskytnutých a přijatých EU v roce 2013, Brusel 21.8.2014. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/CS/1-2014-529-CS-F1-1.Pdf>>

¹³² Irsko rekordmanem. V porovnání se zbytkem EU rostlo loni čtyřnásobně. In: *Hospodářské noviny*. [online]. 12.3.2015. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <<http://byznys.ihned.cz/c1-63673570-irsko-rekordmanem-v-porovnani-se-zbytkem-eu-rostlo-loni-ctyrnasobne>>

Tabulka č. 3: Výběr ekonomických ukazatelů Irska v krátkém období

Ekonomický ukazatel	Poslední výsledky		Průběžná změna		
	Hodnota	Období	1 měsíc	3 měsíce	12 měsíců
Mezinárodní účty					
Vývoz zboží, € m 	8351	01.2015	5,0%	10,6%	16,9%
Dovoz zboží, € m 	4460	01.2015	-0,7%	4,0%	8,0%
Platební bilance (běžný účet), € m 	3718	Q4 2014		-129	879
Trh práce					
Počet zaměstnaných, 000 	1,938.9	Q4 2014		0,6%	1,5%
Míra nezaměstnanosti, % 	10,1	02.2015	-1,9%	-2,9%	-15,8%

Zdroj: vlastní zpracování dle Central Statistics Office

Návrat na finanční trhy, jak deklaruje Komise ve své zprávě z prosince 2013, nám dokládá vývoj úrokových sazeb za dluhopisy vydané Irskem. Úrokové sazby dlouhodobých státních dluhopisů Irska stále klesají, poslední hodnota zveřejněná v tabulkách Eurostatu se týká února 2015: 1,12%.

Komise v rámci svého sdělení, týkající se celkového posouzení návrhů rozpočtových plánů na rok 2015, hodnotí Irsko velmi pozitivně, ale zároveň ho vyzývá, aby využilo svého ekonomického oživení, které předčilo očekávání, k výraznějšímu urychlení snížení poměru veřejného dluhu k HDP, který se stále pohybuje nad 120%.

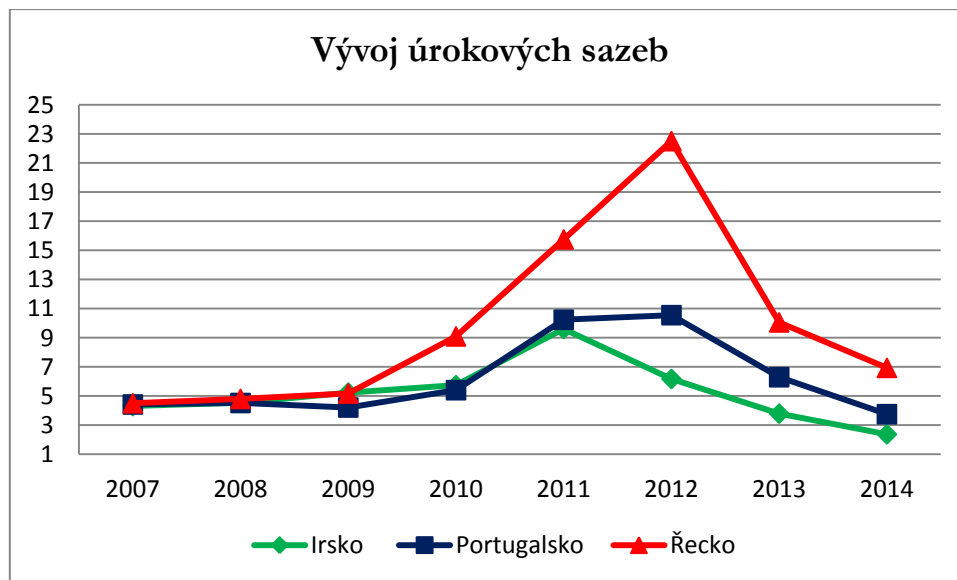
7.2. Portugalsko

Vzápětí po Řecku a Irsku bylo nuceno o finanční pomoc požádat i Portugalsko. I když se stejně jako Irsko, snažilo o prosazení vlastních úsporných opatření, která by mohla pomoci vyhnout se finanční pomoci ze záchranných fondů EU a podřídit se tak přísným škrtům diktovaných z Bruselu. Jelikož v té době vládla menšinová vláda, nepodařilo se mnoho vlastních úsporných opatření prosadit. Rostoucí rozpočtový deficit se vláda snažila zmírnit snížením mezd ve veřejném sektoru a zvyšováním daňových sazeb DPH.¹³³ Pokračující potřeba prosazovat více úsporných opatření, vedoucích k omezení výdajů státního rozpočtu, prohloubila vnitropolitickou krizi, která vyústila v podání demise předsedy portugalské vlády José Socratesa.

¹³³ Bankrot? Portugalské odpočítávání začíná. In: *Reflex*. [online]. 22.03.2011 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <<http://www.reflex.cz/clanek/politika/40971/bankrot-portugalske-odpocitavani-zacina.html>>

Pád vlády a následné snížení ratingu, způsobilo nárůst úrokových sazeb portugalských dluhopisů a přispělo k podání portugalské žádosti o finanční pomoc. Prudký nárůst úrokových sazeb u vybraných členských států včetně Portugalska můžeme sledovat v následujícím grafu č. 3.

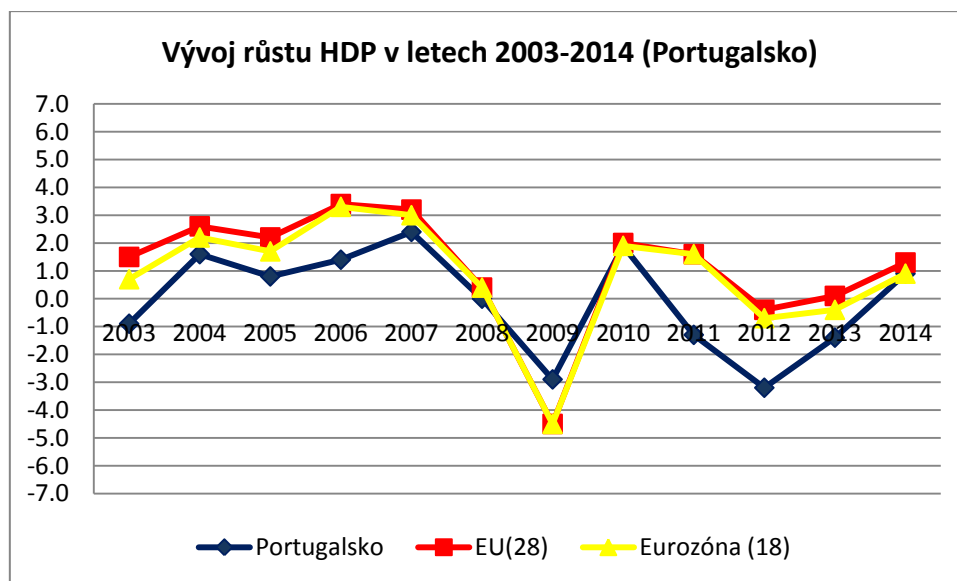
Graf č. 3: Vývoj úrokových sazeb dlouhodobých státních dluhopisů vybraných zemí eurozóny v letech 2007 - 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu

Za původce portugalských problémů je považována kombinace vysokého veřejného zadlužení, nízké konkurenceschopnosti a též nízkého hospodářského růstu. Níže, v grafu č. 4, můžeme sledovat vývoj růstu HDP Portugalska v porovnání s EU a eurozónou.

Graf č. 4: Vývoj růstu HDP Portugalska a EU v letech 2003 - 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu

Po dlouhou dobu docházelo k deficitnímu financování. Dle Eurostatu rozpočtový deficit Portugalska v roce 2009 představoval 10,2 % HDP. Portugalsko po dlouhou dobu neplnilo kritérium veřejného zadlužení, které od roku 2008 neustále stoupá.¹³⁴ Což můžeme sledovat v níže uvedené tabulce č. 4.

Tabulka č. 4: Portugalský vládní dluh (% HDP)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Portugalsko	69,2	68,4	71,7	83,6	96,2	111,1	124,8	128,0	128,9

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu

V květnu 2011 bylo pro Portugalsko vyčleněno 78 miliard eur, které byly financovány z EFSM, EFSF a MMF. Finanční pomoc byla samozřejmě podmíněna plněním makroekonomického ozdravného programu, který byl zaměřen zejména na strukturální reformy na podporu růstu, vytváření pracovních míst, zlepšení konkurenceschopnosti, na podporu fiskálních opatření a zajištění lepší fiskální kontroly nad veřejným a soukromým sektorem a státem vlastněných podniků.¹³⁵

Portugalská vláda se rozhodla vystoupit z programu a nevyužít tak plné částky předjednané pomoci v rámci EFSF, poslední tranše jí byla poslána v listopadu 2014.¹³⁶ Portugalská státní agentura pro správu dluhu oznámila, že MMF, který se ze třetiny podílel na pomoci Portugalsku, bylo splaceno již 6,6 miliardy eur.

Portugalsko, stejně tak Irsko, je nyní pod dohledem v tzv. post-programu, a to do doby, než splatí alespoň 75% ze získané finanční pomoci. V rámci hodnocení Komisí je řečeno, že realizací makroekonomického ozdravného programu se podařilo zlepšit stav veřejných financí, došlo ke stabilizaci finančního sektoru a ekonomika byla nastartována. Dá se říci, že růstem ekonomiky se navrací i důvěra mezi podniky a spotřebiteli. Nicméně dále Komise upozorňuje na nutnost provádět další reformy, které jsou nezbytné k růstu konkurenceschopnosti země.¹³⁷ Prognózy Komise naznačují, že portugalská ekonomika v letošním roce poroste o 1,6 % a konečně dojde k mírnému snížení veřejného zadlužení.

Pokud se ohlédneme ke grafu č. 3, můžeme pozorovat, že postupně dochází k posílení důvěry v ekonomickou situaci Portugalska a země tak již nemusí spoléhat na prostředky ze

¹³⁴ EUROSTAT. *General government gross debt – annual data*. 2014. Dostupné z:

<<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>>

¹³⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Post-Programme Surveillance for Portugal Autumn 2014 Report*. Brusel, 2014, 48 s. ISBN 978-92-79-38829-3.

¹³⁶ Portugal's exit. In: *EFSF* [online]. 2014 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z:

<<http://www.efsf.europa.eu/about/operations/portugal/index.htm>>

¹³⁷ EUROPEAN COMMISSION. *The Economic Adjustment Programme for Portugal 2011-2014*. Brusel, 2014, 96 s. ISBN 978-92-79-38817-0

záchranných mechanismů, ale může využívat finančních trhů. Důkazem zlepšení situace Portugalska je i fakt, že v únoru Portugalsko vydalo desetileté dluhopisy a výnos z těchto obligací na trhu klesl z původních 2 % na 1,7 %.¹³⁸

7.3. Řecko

Za samotné důvody proč se finanční krize nejvíce projevila právě v Řecku je možno spatřit již v ekonomickém vývoji země, daňovém systému, nadměrných výdajích z rozpočtu, šedé ekonomice. Jednotlivé vlády Řecka si zajišťovaly občanskou podporu prostřednictvím zvyšování sociálních jistot voličů a zároveň se vytvářel přebujelý byrokratický aparát, čímž se prohluboval deficit veřejných financí. Země si na stále rostoucí vládní výdaje půjčovala na finančních trzích. Hospodářská politika Řecka a jeho systém veřejných financí se potýkal s mnoha nedostatky již před vypuknutím krize. V mnoha analytických článcích se uvádí, že světová finanční krize pouze urychlila nevyhnutelnou dluhovou krizi v Řecku.¹³⁹ Schodek veřejných rozpočtů Řecka se v roce 2009 přibližoval 16 % HDP a nahromaděný veřejný dluh byl již vyšší než 126 % HDP, což dokládá tabulka č. 5. Jelikož je Řecko členskou zemí eurozóny situace byla o to závažnější.

Tabulka č. 5: Řecký schodek veřejných financí a veřejný dluh v letech 2006 – 2013 (v % HDP)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Schodek veřejných financí	-6,1	-6,7	-9,9	-15,2	-11,1	-10,1	-8,6	-12,2
Veřejný dluh	103,4	103,1	109,3	126,8	146,0	171,3	156,9	174,9

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat

Již v kapitole 4.2 byla popsána první finanční pomoc, která musela být Řecku poskytnuta ze strany ostatních členských států eurozóny, aby se tak předešlo jeho platební neschopnosti a možnosti dalšího šíření krize. Předpokládalo se, že po poskytnutí finanční pomoci a současně provedení požadovaných reforem, se Řecko opět vrátí na finanční trhy v roce 2012, což se již v průběhu roku 2011 ukázalo jako nereálné, jelikož úrokové sazby dále stoupaly strmě vzhůru, což můžeme pozorovat ve výše vloženém grafu č. 3. Z toho důvodu byl ER v říjnu 2011, schválen druhý záchranný balíček ve výši 130 miliard eur, tentokrát již zaštitěný EFSF.

Z EFSF bylo poskytnuto 109,1 miliardy eur a 28 miliard eur vyhradil MMF. Pro čerpání z druhého balíčku, bylo opět třeba splnit podmínky, jež byly stanoveny v Memorandu II, které

¹³⁸ Portugalsko začalo splácet dluh u MMF: Poslalo mu více než 6 miliard eur. In: *Hospodářské noviny*. [online]. 19.03.2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <byznys.ihned.cz/c1-6371820-portugalsko-zacalo-splacet-dluh-u-mmf-poslalo-mu-vice-nez-6-miliard-eur>

¹³⁹ V porovnání ČERNOHORSKÁ, L., STRNADOVÁ L. Využití shlukové analýzy při vyhodnocení podobnosti fiskálních politik členských států EMU. IN Scientific Papers of the University of Pardubice. Pardubice: 2013, s.24

řecký parlament schválil prostřednictvím zákona o podmínkách druhého záchranného úvěru v únoru roku 2012. Uvolnění jednotlivých tranší bylo tentokrát podmíněno i účastí soukromého sektoru, což spočívalo v řízeném odpisu části řeckých dluhopisů, které byly drženy soukromými subjekty. Zapojení soukromého sektoru k řešení krize bylo unikátním řešením a bylo podmíněno jeho dobrovolností. Již v březnu roku 2012 byla hodnota vládních dluhopisů, v držení bank a pojišťoven snížena o 53,5%.¹⁴⁰ I toto opatření se jeví jako nedostatečné a proto byl proveden zpětný odkup části státních dluhopisů opět v držení soukromého sektoru za nižší cenu, která byla průměrně 33,8% nominální hodnoty dluhopisů.¹⁴¹

Situaci v naplnění všech opatření, která by měla zvrátit tíživou situaci v Řecku, bohužel znesnadňuje nestálá politická situace v zemi a také bouřlivé reakce občanů na provádění úsporných opatření. Od roku 2009 proběhly letos v lednu již čtvrté parlamentní volby. Prakticky poprvé od ukončení vojenské diktatury se ujme vlády jiná politická strana než PASOK či Nová demokracie. Nicméně výhra extrémně levicové strany Syriza, přinesla mnoho obav představitelům EU, jelikož lídr strany Alexis Tripras se před volbami velmi ostře stavěl proti jakýmkoli dalším úsporným opatřením diktovaným z Bruselu. A některé programové body vítězné strany podporují obavy z možného přestání plnění dohodnutých opatření přijatých v rámci Memoranda o porozumění II. Mezi tyto body patří příslib strany, že zajistí odpuštění velké části řeckého dluhu ze strany EU nebo ECB, přičemž odkazuje na rok 1953, kdy byly dluhy odpuštěny Německu a to samá strana požaduje pro Řecko. Dále ve svém programu slibuje podmíněné splacení zbývající části státního dluhu, a to ekonomickým růstem, jinak by došlo k pozastavení splácení.¹⁴² Program obsahuje mnoho bodů, které jsou velmi diskutabilní a jejichž zavedení by ekonomickou situaci Řecka dále zhoršovalo.¹⁴³

Tato nejistota ohledně dalšího vývoje v Řecku se velmi rychle projevila i na finančních trzích a důvěra v řecké dluhopisy rapidně klesá, což se samozřejmě projevuje růstem úrokové sazby. Tento pokles dokládá níže přiložený graf. č. 5.

---

¹⁴⁰ Další 130 miliard eur pro Řecko, aby nebankrotovalo. In: *Týden.cz* [online]. 21.02.2012 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/dalsich-130-miliard-eur-pro-recko-aby-nebankrotovalo_225907.html#.VRfhu9Lkdsg>

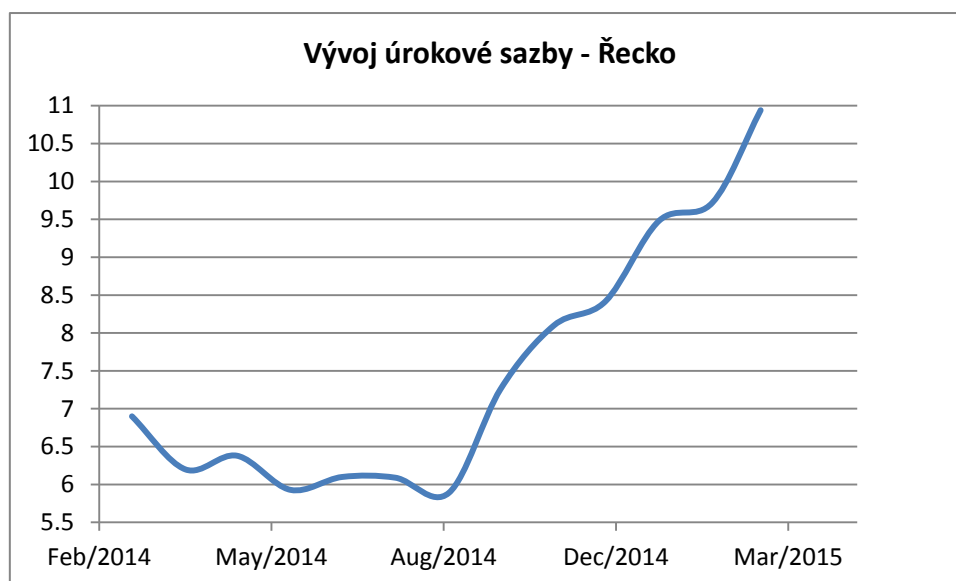
¹⁴¹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Řecko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 2014 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>

¹⁴² Odpuštění dluhů, znárodnění bank. Volební program řecké Syrize děsí ekonomy. In: *Hospodářské noviny* [online]. 10. 1. 2015, 11. 1. 2015 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-63356510-odpusteni-dluhu-znarodneni-bank-volebni-program-recke-syrizy-desi-ekonomy>

¹⁴³ Např. zvýšení minimálních mezd, státní dotace na splátky hypoték pro rodiny ve finančních potížích, aj.

Graf č. 5: Výnosy z dlouhodobých státních dluhopisů Řecka v krátkém období (3/2014-3/2015)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu

Z posledních ukazatelů v tabulkách Eurostatu sice vyplývá, že loňský rok byl prvním rokem, kdy došlo k mírnému růstu HDP oproti předchozímu roku o 0,8%. Avšak v důsledku vítězství extrémně levicové strany nelze předpokládat, že bude důsledně pokračováno v dalších vládních reformách a škrtech, které by měli vést k vyrovnanému rozpočtu.

V únoru bylo schváleno prodloužení druhého záchraného programu, a to o čtyři měsíce, tedy do konce června 2015, čímž došlo k odvrácení hrozícího kolapsu bankovního sektoru. ECB totiž z počátku února rozhodla, že již nebude přijímat dluhopisy řecké vlády jako zástavu za úvěry řeckým komerčním bankám. ECB toto rozhodnutí zdůvodnila tím, že státní dluhopisy Řecka nedosahují minimálního požadovaného ratingu a jsou již v neinvestičním pásmu.¹⁴⁴

Prozatím se Řecko zavázalo nadále pokračovat v úsporných opatřeních, nová vláda předložila seznam reforem a částečně tak musela ustoupit ze svých slibů daným voličům. V současné době probíhají jednání o revizi v programu reforem, které jsou podmínkou pro další pokračování úvěrové pomoci. Všechny plánované změny samozřejmě musí přijmout Euroskupina.

Navíc byla vytvořena speciální pracovní skupina, která bude úzce spolupracovat s Řeckem, aby docházelo k co nejefektivnějšímu využívání evropských fondů, což povede k podpoře hospodářského růstu a tvorby nových pracovních míst.

¹⁴⁴ECB zpřísnila postoj k Řecku, nebere jeho státní dluhopisy. Euro oslabuje, další run na banky nelze vyloučit. In: *Investičníweb* [online]. 4. 2. 2015 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <<http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2015/2/4/ecb-nahle-zprislila-postoj-k-recku-nebere-jeho-statni-dluhopisy/>>

7.4. Zhodnocení zkoumaných zemí

Irsko je ze všech ohledů hodnoceno velmi pozitivně, jelikož se dokázalo poměrně rychle vypořádat s finanční krizí ve své zemi. Úspěch můžeme připsat hlavně důslednému plnění úsporných opatření. Jak již bylo řečeno, Irsko se do problematické situace dostalo zejména kvůli přeinvestování stavebního sektoru a s tím související poskytování hypoték, příčinu tedy nelze hledat v nerozvážené hospodářské politice v takovém rozměru, jako je to přičítáno řecké krizi. I když došlo, v důsledku krize a následné žádosti o mezinárodní finanční pomoc, k pádu vlády a následné volby, pro do té doby vládnoucí strany dopadly katastroficky.

Nová vláda se chovala velmi zodpovědně a v čele s premiérem Enda Kennym nastartovala politiku drastických úsporných opatření, která znamenala reformy ve veřejném sektoru, snižování mezd jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru, nastavení vyššího stupně regulace v bankovním sektoru a samozřejmě i zvyšování daní.

Jelikož v současné době můžeme pozorovat hospodářský růst Irska, pokles nezaměstnanosti, úspěšný návrat na finanční trhy a pozitivní vývoj dalších veličin můžeme říci, že Irsko rozhodně využilo nabídnuté mezinárodní pomoci zodpovědně a díky podmíněčné pomoci úspornými opatřeními se dokázalo velmi rychle vymanit z krize. Irsko dokonce již předčasně splácí pomoc získanou od MMF, samozřejmě poté, co toto předčasné splacení schválili členské státy. Jelikož při obchodování se svými dluhopisy na finančním trhu dosahuje lepší úrokové sazby, než za jakou je úročena půjčka od MMF, zajistí si tak jistou úsporu nákladů.

Pokud se podíváme na situaci Portugalska, lze ji hodnotit také velmi pozitivně, i když je nutné pokračovat v reformách, které podpoří tvorbu nových pracovních míst a zaměstnávání nejvíce postižené věkové skupiny od 15 do 24 let, neboť třetina mladých lidí je nezaměstnaných. Jistým přínosem by bylo omezení předčasného ukončení školní docházky či nastavení výhod pro soukromé firmy, které zaměstnají dlouhodobě nezaměstnané občany. Země by se měla zaměřit na kvalitu vyráběných výrobků a inovace, tak aby byla konkurenceschopnější.

Dle posledních zpráv se Portugalsku podařilo vrátit na finanční trhy a tak není odkázáno na finanční pomoc z EU. Dokonce se úroky za dlouhodobé portugalské dluhopisy, pohybují pod úrokem, který je požadován za pomoc ze záchranných fondů, čehož v březnu využilo a začalo předčasně splácet dluh poskytnutý z MMF. Jediné co snad můžeme Portugalsku vytknout je nedostatečně včasné nastavení potřebných úsporných opatření, která byla z větší části realizovaná až na základě makroekonomického ozdravného programu v souvislosti s čerpáním finanční pomoci ze záchranných fondů a MMF.

Ovšem co se týká zlepšení situace v Řecku, není to tak jednoznačné jako v případě Irska a Portugalska. Důvod, proč Řecko nedokázalo využít nabízené pomoci, je možné pozorovat již

v ekonomické historii země. Tato krize zdaleka není první, která zasáhla tento jihoevropský stát. V podobné situaci se Řecko ocitá již po páté, což vypovídá o opakování stejných chyb a neaplikování včasných reforem směřujících k nápravě. Z přiložených grafů vyplývá, že Řecko dlouho před vypuknutím krize vedlo deficitní rozpočty, využívalo nízkých úrokových sazeb k dalšímu zadlužování a financování sociálního blahobytu svých občanů. Ekonomika tak byla poháněna prostřednictvím úvěrů a nikoli produktivitou země. Hlavním problémem Řecka tedy je, že již dříve nezačalo provádět reformy, které by mohly včas zabránit k narůstání dluhu do tak astronomických výšin a pokud by byly prováděny postupně, nebyly by tak bolestné jako nyní. A samozřejmě i představitelé eurozóny měli ihned po zjištění skutečné situace v Řecku zahájit příslušné kroky, které jim umožňoval Pakt stability a růstu.

Pokud bychom měli zhodnotit, zda-li pomoc ze záchranných mechanismů nějakým způsobem přispěla ke zlepšení situace v Řecku, bohužel musíme konstatovat, že prozatím není sledovatelný žádný posun k lepším zítřkům. Pokud by nedošlo k dohodě mezi novou řeckou vládou a Trojkou o dalším pokračování v záchranném programu, je varianta nuceného odchodu z eurozóny více pravděpodobná. I když se tomu vrcholní představitelé EU snaží zabránit již od samého prvopočátku řecké krize. Samotné provedení vystoupení či vyloučení člena z eurozóny přináší řadu otázek, jelikož tato možnost nikde v právu EU zakotvena není, natož možnost člena vyloučit.¹⁴⁵

Ovšem varianta vystoupení z eurozóny nese sebou značná rizika, zejména by mohla eurozóně přinést opětovnou recesi a také riziko spill-over efektu do periferních ekonomik eurozóny. Vystoupení z eurozóny a zpětné zavedení drachmy by pro Řecko znamenalo ještě větší zvýšení zadluženosti a pravděpodobné zhoršení životní úrovně obyvatelstva.

Dlouhodobým řešením problému je jednoznačně podpora v oblasti tvorby nových pracovních míst v soukromém sektoru, podpora růstu produkce zboží a služeb, s čímž jde ruku v ruce srovnatelná konkurenceschopnost s ostatními zeměmi EU. Je nutné nastavit taková opatření, která podpoří hospodářský růst země a důsledně zavádět všechna úsporná opatření, která přispějí k omezení nadbytečných státních výdajů. Stejně tak opatření, která zvýší úspěšnost výběru daní.

---

¹⁴⁵ Podrobněji k: ZBÍRAL, Robert. Panbůh s eurem a zlé (Řecko) pryč: právní souvislosti opuštění eurozóny. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 16, s. 580-585.

8. Závěr

Hlavním účelem této diplomové práce bylo potvrzení či vyvrácení dvou hypotéz položených v samotném úvodu práce. První z nich byla: Finanční krize přispěla k prohloubení integrace členských států EU. Zkoumání této hypotézy bylo provedeno prostřednictvím popisu a následné analýzy rolí jednotlivých institucí v rámci nových mechanismů, přijatých v reakci na krizovou situaci. Tedy posouzením, zda jednotlivými nástroji nedošlo k posílení nadnárodního prvku EU.

V tomto ohledu byl nejprve zachycen průběh krize v EU společně s vymezením možných příčin vedoucích k dluhové krizi eurozóny. Na vzniklou situaci EU reagovala vytvořením několika nástrojů vedoucích k užší spolupráci v rámci hospodářské politiky HMU, jelikož právě problém nedostatečné koordinace v oblasti hospodářské politiky byl identifikován jako jedna z příčin krize. Cílem těchto opatření tedy bylo zajištění zesílené koordinace členských států a zároveň napravit zjištěné nedostatky při realizaci HMU. Předpokládá se, že posílením dohledu a nastavením efektivnějšího sankčního mechanismu, by se v budoucnu mělo předejít podobným krizím.

Diplomová práce odpovídá i na vyřčené výzkumné otázky, které by měly přispět k posouzení pravdivosti hypotéz. Prvně položená otázka zněla:

Týkaly se přijaté nástroje k řešení krize pouze členských zemí eurozóny?

Pro správné posouzení hypotézy, zda finanční krize přispěla k prohloubení integrace členských států EU, si nejprve musíme zodpovědět otázku: Která z přijatých opatření se týkala pouze zemí eurozóny? V případě, že některá přijatá opatření posilují nadnárodní prvek spolupráce, ale současně se týkala jen členských států eurozóny, by mohlo znamenat výsledné špatné vyhodnocení pravdivosti hypotézy.

Pokud se podíváme nejprve na nástroje přijaté v rámci posílení ekonomické spolupráce – opatření přijatá v rámci six-packu byly určeny pro všechny členské státy EU, ovšem možnost uložení sankce ze strany EU je umožněno uložit jen státům eurozóny. Nařízení přijatá v rámci two-packu, které přináší přísnější fiskální dohled, se vztahují pouze na členy eurozóny. Pakt euro plus je určen pro všechny členy používající euro a státy, jež se k paktu připojily dobrovolně. Pro Fiskální pakt platí totéž. Evropský semestr je určen pro všechny členské státy EU.

Nástroje přijaté pro řešení akutních příznaků krize, které měly zajistit stabilitu eurozóny – tedy dva dočasné záchranné mechanismy EFSM, EFSF a následně stálý záchranný mechanismus ESM. Tyto záchranné balíčky byly v práci podrobně rozebrány. Dva dočasné mechanismy, byly v platnosti do června 2013, co se týká EFSF, ten zůstává v platnosti do doby ukončení jeho

finančních transakcí, ve smyslu vypořádání všech pohledávek a závazků plynoucích z poskytnutých finančních pomoci na základě smluv o finanční pomoci uzavřených v rámci EFSF. Nicméně v době jeho platnosti byl EFSM jediným ze záchranných nástrojů, ze kterého mohla být poskytnuta půjčka i nečlenskému státu eurozóny.

Došlo k přenosu nových kompetencí v souvislosti s finanční krizí na orgány EU?

Plán Evropské hospodářské obnovy se snažil prostřednictvím fiskálních stimulů rozpohybovat evropské skomírající hospodářství. Nicméně tento plán spočíval pouze ve snaze zlepšit koordinaci podpory hospodářství všech členských zemí, prostřednictvím návrhu Komise. Žádné nové pravomoci tento plán rozhodně EU nepřinesl.

Se vzrůstající nebezpečím ze strany možného Řeckého bankrotu, byly členské státy nuceny se uchýlit k bilaterálním půjčkám, aby byla zajištěna stabilita eurozóny. Jelikož i přes všechna opatření se krize šířila dál, bylo rozhodnuto o zřízení dočasných záchranných mechanismů, které měly zajistit jak stabilitu, tak i udržitelný růst, a to podmíněností poskytnutí finanční pomoci členským státům makroekonomickým ozdravným programem. V práci bylo potvrzeno, že v rámci EFSM, disponovala Komise iniciační pravomocí a Rada hlasovala kvalifikovanou většinou. Dalo by se tedy říci, že prostřednictvím EFSM nadnárodní orgán získal novou pravomoc. Avšak její využití bylo možné pouze v extrémních případech, kdy je prostřednictvím státu žádajícího o pomoc ohrožena stabilita eurozóny jako celku.

Co se týče druhého záchranného mechanismu, EFSF, ten byl zřízen na základě rámcové smlouvy mezi státy eurozóny a funguje skrze mezivládní metodu vládnutí. Hlavní slovo, zde měli ministři financí členských zemí eurozóny.

Diplomová práce zachycuje i hlavní důvody vzniku stálého záchranného mechanismu a problémy související s právním základem dočasných záchranných mechanismů. Došlo i k podání několika stížností z řad členských států eurozóny k národním ústavním soudům, právě s ohledem na porušování no-bail-out principu, zakotveném do primárního práva Maastrichtskou revizí zakládacích smluv. Z důvodu, aby měl ESM pevný právní základ, došlo na základě rozhodnutí Evropské Rady k revizi SFEU.

Vzhledem k využití čl. 48 SEU k revizi zakládacích smluv, lze předpokládat, že vznikem ESM k žádnému přenosu pravomocí na EU také nedošlo. Jelikož jak je známo, právě použití zjednodušeného postupu pro přijetí revize práva EU, je podmíněno tím, že revize nepřinese zvýšení pravomocí svěřených EU. Toto potvrzení nám přinesl teprve rozsudek ESD, ke kterému bylo prostřednictvím irského soudu položeno několik předběžných otázek.

Rozhodnutí ESD ve věci Pringle je průlomovým rozhodnutím, co se týče možnosti dalšího využívání zjednodušeného postupu pro přijetí změny v opatřeních týkajících se HMU,

pokud se revize bude týkat oblasti hospodářské politiky. ESD posvětil oprávněnost zřízení ESM, prostřednictvím mezinárodní smlouvy a vypořádal se i s věčným tématem možného porušení čl. 125 SFEU, tedy no-bail-out klauzulí.

Nová opatření přijatá v rámci posílení ekonomické spolupráce se především zaměřili na posílení stávajícího rámce hospodářské politiky, což vyplývá i z formy jejich ustanovení, jelikož byly přijímány především prostřednictvím sekundárního práva. Nové nástroje jsou zaměřené především prevenci, větší propojenosti členských států s institucemi EU a důslednější koordinaci mezi nimi.

První hypotéza této diplomové práce tedy potvrzena nebyla, jelikož v rámci nástrojů přijatých EU v reakci na krizi nedošlo k jakémukoliv posílení nadnárodního prvku. Avšak můžeme říci, že došlo k zintenzivnění spolupráce mezi členskými státy, což může být vnímáno jako pozitivní posun k silnější Evropě.

Druhá hypotéza poležená v této diplomové práci zněla: Aktivací záchranných mechanismů došlo ke zlepšení hospodářské situace přijímacího státu. Tato hypotéza byla zkoumána prostřednictvím hospodářských výsledků vybraných členských států, které program pomoci již ukončily. Těmito státy jsou Irsko a Portugalsko. Dále byl také zhodnocen i dosavadní vývoj krize v nejvíce postiženém Řecku.

Posouzení hypotézy bude podpořeno zodpovězením si následujících výzkumných otázek.

Navrátila se důvěra investorů k zemím, kterým byla poskytnuta pomoc ze záchranných mechanismů?

Pokud se podíváme na prvně hodnocenou zemi Irsko, můžeme konstatovat, že dle dostupných informací a po posouzení hodnot úrokových sazeb irských dluhopisů, se důvěra investorů rozhodně navrátila. Úrokové sazby dlouhodobých státních dluhopisů Irska nadále klesají, v únoru se hodnota pohybovala na úrovni 1,12%. Irsko tedy jednoznačně využilo nabízené pomoci a díky striktnímu dodržování makroekonomického ozdravného programu se mu podařilo vrátit zpět na finanční trhy a není již tak odkázáno na finanční pomoc poskytovanou ze záchranných fondů EU. Důkazem, že se Irsko již dostalo ze sevření dluhové krize je i skutečnost, že ekonomika Irska strmě stoupá. V loňském roce byl výkon irské ekonomiky dokonce vyšší než průměrný růst EU.

Případ Portugalska již není tak jednoznačný, ale i tak se mu podařilo vrátit na finanční trhy. Výše úroků portugalských státních dluhopisů se pohybuje na úrovni 1,7%, což v porovnání s krizovým rokem 2012, kdy úroková sazba atakovala 11% hranici, je obrovský úspěch. Nicméně Portugalsko musí dále provádět reformní kroky, zejména k zajištění větší konkurenceschopnosti země.

Případy obou zemí tedy přispívají k potvrzení hypotézy, kdy se oběma podařilo vymanit z tíživé situace a kdy byly obě země nuceny požádat o pomoc ze záchranných mechanismů, aby tak zabránily své platební neschopnosti. Provedené reformy přinesly očekávané zlepšení a návrat na finanční trhy.

Přinesla drastická úsporná opatření růst HDP v nejvíce postiženém Řecku?

Poslední ukazatelé v tabulkách Eurostatu sice dokládají, že loňský rok byl prvním rokem, kdy došlo k mírnému růstu HDP oproti předchozímu roku o 0,8%. Nicméně úrokové sazby dlouhodobých státních dluhopisů stále atakují hranici deseti procent a po volbách, kdy zvítězila extrémně levicová strana Syriza se veškeré ekonomické ukazatele viditelně zhoršují.

Neúspěšné využití záchranné pomoci pro Řecko je možné vidět zejména v nestálé politické situaci v zemi, což brání realizaci tolik potřebných strukturálních reforem. V posledních dnech se představitelé trojky a nové řecké vlády snaží najít kompromis pro další pokračování záchranného programu, v opačném případě by mohlo dojít k nucenému opuštění eurozóny. Pokud tedy chceme zachovat eurozónu a nikoliv se dát směrem k postupnému rozpuštění tohoto ambiciózního projektu, měla by se EU této možnosti vyvarovat, ale otázkou zůstává, zda i za cenu dalšího poskytování pomoci a snah přimět řeckou vládu k důslednému provádění reforem, cílených na zvýšení hospodářského růstu a dalšího omezování nadbytečných státních výdajů.

Snad jistým přínosem této dluhové krize bude dostatečné poučení pro budoucnost a při přijímání nových členů k HMU, bude jejich připravenost, k tomuto kroku důsledně posuzována a k přijetí dojde opravdu jen po splnění všech stanovených kritérií. Stejně tak, že jednotlivé vlády členských států EU budou mnohem zodpovědněji přistupovat ke svým veřejným financím.

J.Monnet: Evropa bude utvářena během krizí a bude souhrnem přijatých řešení těchto krizí.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá záchrannými mechanismy a nástroji přijatými EU k řešení dluhové krize. Cílem práce je zhodnocení, zda v důsledku finanční krize došlo k prohloubení integrace členských států EU a na základě výsledků ekonomických ukazatelů posoudit, zdali pomoc poskytnutá nejvíce ohroženým státům přinesla očekávané zlepšení tíživé situace. Pomocí deskripce a analýzy přijatých nástrojů, zejména záchranných mechanismů jsme došli k závěru, že došlo pouze k zintenzivnění spolupráce mezi členskými státy. Úspěšnost mechanismů byla potvrzena porovnáním hospodářských výsledků. V práci je věnován prostor i nejvýznamnějším problémům, jež provázely vznik záchranných mechanismů a též problematice situaci Řecka.

Klíčová slova: krize, stabilizační mechanismus, EFSM, EFSF, ESM, Pringle, Řecko

Abstract

The thesis focus on rescue mechanisms and instruments adopted by the EU to solve the debt crisis. The main aim of the thesis is to evaluate whether the financial crisis deepened integration of the EU Member States. Furthermore, the thesis show whether the assistance provided to the most vulnerable countries brought the expected improvements in the difficult situation which is based on the results of the economic indicators. According to the authors description and analysis was only the cooperation between Member States intensified. The succes of the mechanism was confirmed by comparing the economic results. Besides that, the thesis includes the most significant problems that have accompanied the emergence of rescue mechanisms as well as problematic situation in Greece.

Keywords: crisis, stabilisation mechanism, EFSM, EFSF, ESM, Pringle, Greece

Bibliografie

ADAM, Stanislas; PARRAS, Mena; JAVIER, Francisco. The European Stability Mechanism through the Legal Meanderings of the Union's Constitutionalism: Comment on Pringle. *Draft version) European Law Review*, 2013, 38.6: 848-865.

BEDNÁŘOVÁ, Pavla. Fiskální pozice zemí eurozóny pod vlivem světové hospodářské krize. *Současná Evropa*, 2011, 1.2011: 17-31.

ČERNOHORSKÁ, L.,STRNADOVÁ L. Využití shlukové analýzy při vyhodnocení podobnosti fiskálních politik členských států EMU. IN *Scientific Papers of the University of Pardubice*.Pardubice: 2013, s.23-34

DE LA PARRA, Sergio. EUROPEAN TRADE UNION INSTITUTE. *The two pack on economic governance: an initial analysis*. Brussels: ETUI aisbl, 2013, 30 s.

DE WITTE, Bruno. The European Treaty Amendment for the Creation of a Financial Stability Mechanism. Swedish Institute for European Policy Studies. *European Policy Analysis*, 2011.s.8

FEATHERSTONE, Kevin. The JCMS Annual Lecture: The Greek Sovereign Debt Crisis and EMU: A Failing State in a Skewed Regime*. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2011, 49.2: 193-217.

FRANCOVÁ, Olga. Evropský mechanismus stability. In: *Acta Universitatis Carolinae- Iuridica*. 2012, No. 1, pp. 139-150. ISSN: 0323-0619.

GOCAJ, Ledina; MEUNIER, Sophie. Time will tell: the EFSF, the ESM, and the Euro Crisis. *Journal of European Integration*, 2013, 35.3: 239-253.

GROS, Daniel; MAYER, Thomas. How to deal with sovereign default in Europe: Towards a Euro (pean) Monetary Fund. *CEPS Policy Brief*, 2010, 202.

Hájek, Ondřej. Krize v Řecku očima německého tisku online. E-polis.cz, 14. července 2010. Cit.2015-03-20. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/clanek/krize-v-recku-ocima-nemeckeho-tisku.html>>. ISSN 1801-1438

JUNCKER, Jean-Claude, Jeroen DIJSSELBLOEM, Donald TUSK a Mario DRAGHI. NEFORMÁLNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉ RADY. *Příprava dalších kroků k lepší správě ekonomických záležitostí v eurozóně: Analytická zpráva*. 12. 2. 2015. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/priorities/docs/analytical_note_cs.pdf>

LO SCHIAVO, Gianni. *The ESM Treaty: a new form of intergovernmental differentiated integration to the benefit of the EMU?*. Loughborough, 2013, s.30

LO SCHIAVO, Gianni. The Judicial 'Bail Out'of the European Stability Mechanism: Comment on the Pringle Case. *Research Paper in Law 09/2013*. 2013.

MERINO, Alberto de Gregorio. Legal Developments in the Economic and Monetary Union during the debt crisis: The Mechanisms of Financial Assistance. *Common Market Law Review*, 2012, roč. 49, 1613-1646

NAUSCHNIGG, Franz; SCHIEDER, Paul. crisis Financing in the eU. *Monetary Policy & The Economy Q*, 2012, 4: 114-124.

RUFFERT, M. The European debt crisis and European union law. *Common Market Law Review*, 2011, roč. 48, 1777-1806

SARRAZIN, Thilo. *Evropa euro nepotřebuje: jak nás politické vizionářství zavedlo do krize*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. XXI. století; sv. 29. s. 308

SCHUKNECHT, Ludger, a kol. The stability and Growth Pact Crisis and Reform. European Central Bank, 2011. ISSN 1725-6534.

SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010. 291 s. Ediční řada Monografie; sv. 31.

TOMÁŠEK, Michal. Quis custodiet custodes? [online]. *Jiné právo*, 6.1.2015. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2015/01/michal-tomasek-quis-custodiet-custodes.html>>

VAN MALLEGHEM, Pieter-Augustijn. Pringle: A Paradigm Shift in the European Union's Monetary Constitution. *German LJ*, 2013, 14: s.163

ZBÍRAL, Robert. Panbůh s eurem a zlé (Řecko) pryč: právní souvislosti opuštění eurozóny. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 16, s. 580-585.

Oficiální materiály EU

Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. Dostupné z: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT>> .

Smlouva o fungování Evropské unie. Dostupné z: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>>.

European Commission. EU provides E6,5 billion Community financial assistance to Hungary. 9.2.2008 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/article13488_en.htm>

Zasedání Evropské Rady ve dnech 15. a 16. října 2008 v Bruselu: Závěry předsednictví. In: *Rada EU*. Brusel, 2008. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/103455.pdf>

Evropská Komise. *Sdělení Komise Evropské Radě: Plán evropské hospodářské obnovy*, Brusel 26.11.2008. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0800:FIN:CS:PDF>

European Commission. Plán na nastartování ekonomiky [online]. 27.11.2008 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/economy/081127_1_cs.htm

Nařízení EP a Rady č. 1060/2009 ze dne 16. září 2009, o ratingových agenturách. Úř. Věst. L 302, 17.11.2009

Nařízení Rady EU 407/2010 ze dne 11. května 2010, o zavedení evropského mechanismu finanční stabilizace. Úř. věst. L 118, 12. května 2010, s.1 a násl.

EFSF FRAMEWORK AGREEMENT. 2010. Dostupné z: http://www.efsf.europa.eu/attachments/20111019_efsf_framework_agreement_en.pdf

Terms of reference of the Eurogroup: European Financial Stability Facility. Luxembourg, 7.6.2010. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/misc/114977.pdf

Evropská Rada. Závěrečná zpráva pracovní skupiny, Brusel 21.10.2010. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/117434.pdf

CONCLUSIONS OF THE HEADS OF STATE OR GOVERNMENT OF THE EURO AREA. Brusel, 11.3.2011. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/119809.pdf

Evropská Rada. Závěry Evropské rady z 24. a 25. března 2011., Brusel 20.4.2011 [cit. 2015-02-17].

Council of the European Union. Statement by the heads of state or government of the euro area and EU institutions. Brusel, 21. 7.2011. [online]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/123978.pdf

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální dopady nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí ze dne 22.5.2012. C 143/23. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012IE0476&rid=17>

TISKOVÁ ZPRÁVA č. 154/12: *Soudní dvůr dává zelenou Evropskému mechanismu stability (EMS)* [online]. Lucemburk, 2012 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release-CJE-12-154_cs.htm

Rada Evropské Unie. Tisková zpráva ze dne 4. prosince 2012. [online]. Brusel. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/134037.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *Six-pack? Two-pack? Fiscal compact? A short guide to the new EU fiscal governance* [online]. 2013, 26.7.2013 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/governance/2012-03-14_six_pack_en.htm

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Evropský semestr: Co znamená evropský semestr?* [online]. 2013 [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/special-reports/european-semester?lang=cs>

Evropská Komise. Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o zárukách krytých souhrnným rozpočtem, Brusel 12.12.2013. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=CS&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2017877%202013%20INIT&r=http%3A%2F%2Fregister.consilium.europa.eu%2Fpd%2Fcs%2F13%2Fst17%2Fst17877.cs13.pdf>

European Commission. *European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)*. [online]. 2014, last revision 11.4.2014 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/efsm/index_en.htm

Evropská Komise. Zpráva Komise Evropskému Parlamentu a Radě o úvěrech poskytnutých a přijatých EU v roce 2013, Brusel 21.8.2014. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/CS/1-2014-529-CS-F1-1.Pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Post-Programme Surveillance for Portugal Autumn 2014 Report*. Brusel, 2014, 48 s. ISBN 978-92-79-38829-3.

EUROPEAN COMMISSION. *The Economic Adjustment Programme for Portugal 2011-2014*. Brusel, 2014, 96 s. ISBN 978-92-79-38817-0

Evropská Komise. Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, ECB, EHSV, VR a EIB: Roční analýza růstu 2015, Brusel 19.12.2014. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/CS/1-2014-902-CS-F2-1.Pdf>

Rozsudek ze dne 26. října 2012, *Thomas Pringle v. Government of Ireland, Ireland a Attorney General*, C-370/12

Ostatní zdroje

Bankrot? Portugalské odpočítávání začíná. In: *Reflex*. [online]. 22.03.2011 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/politika/40971/bankrot-portugalske-odpocitavani-zacina.html>

Dalších 130 miliard eur pro Řecko, aby nezbankrotovalo. In: *Tyden.cz* [online]. 21.02.2012 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/dalsich-130-miliard-eur-pro-recko-aby-nezbankrotovalo_225907.html#.VRfhu9Lkdsg

ECB zpřísnila postoj k Řecku, nebere jeho státní dluhopisy. Euro oslabuje, další run na banky nelze vyloučit. In: *Investičníweb* [online]. 4. 2. 2015 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <

<http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2015/2/4/ecb-nahle-zprislnila-postoj-k-recku-nebere-jeho-statni-dluhopisy/>>

EFSF. *European Financial Stability Facility (EFSF)*. 10.2.2014. Dostupné z: <http://www.efsf.europa.eu/attachments/EFSF_FAQ_2014-02-10.pdf>

EFSF. *Rated AA/Aa1/AA* [online]. 2014 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <<http://www.esm.europa.eu/press/releases/esm-press-release-joint-statement-andris-vilks-and-klaus-regling-hail-latvias-accession-to-esm-.htm>>

ESM. *Frequently Asked Questions on the European Stability Mechanism (ESM)*. 2014, [cit. 2015-01-15]. s.9. Dostupné z: <<http://www.esm.europa.eu/pdf/FAQ%20ESM%2030012014.pdf>>

ESM. *Joint Statement: Andris Vilks and Klaus Regling hail Latvia's accession to ESM* [online]. 3.3.2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.esm.europa.eu/press/releases/esm-press-release-joint-statement-andris-vilks-and-klaus-regling-hail-latvias-accession-to-esm-.htm>

ESM. *Lithuania joins the ESM* [online]. 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.esm.europa.eu/about/governance/shareholders/lithuania/index.htm>

EU4JOURNALISTS. *Hospodářská a měnová unie a euro: Pakt stability a růstu*. 2011. Dostupné z: <<http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C23/21/index.html>>

EURACTIV. *Ústavní soud: Pomoc Řecku neodporuje německé ústavě* [online]. 7.9.2011 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/nemecky-ustavni-soud-pomoc-recku-neodporuje-spolkove-ustave-009113>

European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM). In: *European Commission: Economic and Financial Affairs* [online]. 2010, 12.11.2014 [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/efsm/index_en.htm>

EUROSKOP.CZ. *Komentář k rozhodnutí soudu v Karlsruhe* [online]. 9.9.2011 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8801/19553/clanek/komentar-k-rozhodnuti-soudu-v-karlsruhe/>

EUROSKOP.CZ. *Kořeny a průběh krize eurozóny*. [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>>

EUROSTAT. *EMU convergence criterion series – annual data*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00097>

EUROSTAT. *General government gross debt – annual data*. 2014. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>>

EUROSTAT. *General government gross debt – annual data*. 2014. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>>

EUROSTAT. *Real GDP growth rate - volume*. 2015. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>>

Irsko rekordmanem. V porovnání se zbytkem EU rostlo loni čtyřnásobně. In: *Hospodářské noviny*. [online]. 12.3.2015. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <<http://byznys.ihned.cz/c1-63673570-irsko-rekordmanem-v-porovnaní-se-zbytkem-eu-rostlo-loni-ctyřnasobne>>

IVYSÍLÁNÍ. *Jak řešit bankovní krize?*. 21.6.2013. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/213411000370621/obsah/267211-jak-resit-bankovni-krize/>>

Kauza ESM: Verdikt německých soudců není konečný. Jak zareaguje Evropský soudní dvůr?. In: *Patria online* [online]. 24.9.2012 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2154795/kauza-esm-verdikt-nemeckych-soudcu-neni-konecny-jak-zareaguje-evropsky-soudni-dvur.html>>

Měsíčník EU aktualit. 2010, č.81. [cit. 2014-02-21]. 2 s. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/misc/114977.pdf>

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada ECOFIN* [online]. 10.5.2005 [cit. 2014-11-06]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/regulace/rada-eu/rada-ecofin>>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu k ratifikaci Smlouvy o ESM a Fiskální Smlouvy*. [online]. 13.9.2012 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2012/rozhodnuti_spolkoveho_ustavniho_soudu_k.html>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Řecko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 2014 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>

MONETARY POLICY REPORT. *The EMU and the debt crisis*. 2012, 43-48. Dostupné z: <http://www.riksbank.se/Documents/Rapporter/PPR/2012/120216/rap_ppr_120216_ruta1_en_g.pdf>

Monitoring vývoje událostí v EU 21.11.-20.12.2010 [online]. 2010 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/58150/49295/47290>

Německo odstranilo poslední překážku k dokončení ratifikace ESM. In: *Finance.cz*. [online]. 26.9.2012. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/365893-nemecko-odstranilo-posledni-prekazku-k-dokonceni-ratifikace-esm/>>

Odpuštění dluhů, znárodnění bank. Volební program řecké Syrize děsí ekonomy. In: *Hospodářské noviny* [online]. 10. 1. 2015, 11. 1. 2015 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <<http://byznys.ihned.cz/c1-63356510-odpuštění-dluhu-znarodneni-bank-volebni-program-recke-syryzy-desi-ekonomy>>

Portugal's exit. In: *EFSSF* [online]. 2014 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <<http://www.efsf.europa.eu/about/operations/portugal/index.htm>>

Portugalsko začalo splácet dluh u MMF: Poslalo mu více než 6 miliard eur. In: *Hospodářské noviny*. [online]. 19.03.2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <byznys.ihned.cz/c1-6371820-portugalsko-zacalo-splace-dluh-u-mmf-poslalo-mu-vice-nez-6-miliard-eur>

Reforma správy ekonomických záležitostí v EU [online]. Ministerstvo financí České republiky. [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: www.mfcr.cz/assets/en/.../Economic-governance-reform-in-the-EU.pdf